

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ERGENLERİN SOSYAL MEDYA TUTUMLARININ
KİŞİSEL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif YANAR

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK

TEMMUZ – 2015

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

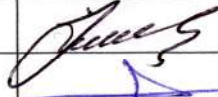

ERGENLERİN SOSYAL MEDYA TUTUMLARININ
KİŞİSEL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif YANAR

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez 04.09/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
prof. Dr. İbrahim Sarıak	Olumlu	
Yrd. Doç. Dr. Abdülhelim RFAE	Olumlu	
Yrd. Doç. Dr. Nurpet Yangı	Olumlu	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygu olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Elif YANAR

24.07.2015

ÖNSÖZ

İnsanlığın başlangıcından beri insanlar iletişim için farklı yollar denemişler ve iletişim yollarını geliştirmeye çalışmışlardır. Günümüzde pek çok iletişim aracı kullanılırken internet ve sosyal medya bütün iletişim araçlarını geride bırakmıştır.

Bu çalışma konusunu belirlememdeki en önemli etken, öğrencilerim ile ilgili yaptığım gözlem oldu. Sosyal medya, öğrencilerin neredeyse hayatlarının vazgeçilmezi durumuna geldi ve onları farklı yönlerden etkilemeye başladı. Gözlemlerim neticesinde ergenlik dönemindeki gençlerin sosyal medyanın etkisiyle olduklarından farklı görünmeye çalıştıklarını, kendi kişiliklerini sosyal medya vasıtasıyla bulmaya çalıştıklarını fark ettim.

Sonucunu merakla araştırmaya başladığım bu çalışmada bazı zorluklar da yaşadım ancak bu zorlukları aşmamda bana her zaman destek olan insanlarla birlikteydim.

Öncelikle çalışmamın her aşamasında yanımda olup bana yol gösteren danışmanım Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK Bey'e,

Sonsuz desteğiyle yanımda olup çalışmamın başından beri beni cesaretlendiren, çalışmamı sabırla okuyup değerlendiren sevgili eşim Ensar'a,

Yoğun bir çalışma temposu içindeyken bile her zaman bana destek veren, beni hiç yalnız bırakmayan sevgili arkadaşım Nurhan'a,

Anlayışları ve sabırları için anneme, babama, kardeşlerime,

Bu çalışmanın her aşamasında bana destek olan arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Elif YANAR

24.07.2015

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	iv
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
SUMMARY.....	ix
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	5
1.1. ERGENLİK.....	5
1.1.1. Ergenlik Nedir, Ne Zaman Başlar?.....	5
1.1.2. Ergenlikte Fiziksel Gelişimi.....	8
1.1.3. Ergenlikte Bilişsel Gelişim.....	10
1.1.4. Ergenlikte Sosyal ve Duygusal Gelişim.....	12
1.1.5. Ergenlikte Ahlak ve Din Gelişimi.....	15
1.1.6. Ergenlikte Akran İlişkileri.....	22
1.1.7. Ergenlikte Aile İlişkileri ve Tutumları	23
1.1.7.1. Demokratik Anne Baba Tutumu.....	24
1.1.7.2. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu	24
1.1.7.3. Aşırı Otoriter Anne Baba Tutumu.....	24
1.1.7.4. İlgisiz Anne Baba Tutumu.....	25
1.1.8. Ergenlerin Yaşadıkları Sorunlar.....	26
1.1.8.1. Depresyon.....	26
1.1.8.2. İntihar.....	27
1.1.8.3. Anksiyete bozukluğu.....	28
1.1.8.4. Sosyal Fobi.....	28
1.1.8.5. Sınav kaygısı.....	28
1.1.8.6. Yeme bozuklukları.....	29
1.1.8.7. Madde kullanımı.....	29
1.2. İNTERNET VE SOSYAL MEDYA.....	31
1.2.1. İnternet ve Gelişimi	31
1.2.2. Sosyal Medya ve Sosyal Paylaşım Ağları	32

1.2.2.1. Sosyal Medya.....	32
1.2.2.2. Sosyal Paylaşım Ağları.....	35
1.2.3. Ergenlerin Sosyal Medya Kullanımı ile Sosyal Medyanın Sosyalleşme ve Kimlik Yapılandırma Süreçlerine Etkileri.....	39
1.3. KİŞİLİK GELİŞİMİ.....	42
1.3.1. Kişilik.....	42
1.3.2. Kişilik Gelişimi.....	43
1.3.3. Kişilik Kuramcıları	44
1.3.3.1. Sigmund Freud	44
1.3.3.2. Erik Erikson.....	47
1.3.3.3. Carl Gustav Jung	49
1.3.3.4. Alfred Adler.....	49
1.3.3.5. Albert Bandura.....	50
2. BÖLÜM	52
2.1. YÖNTEM.....	52
2.1.1. Araştırmanın Modeli.....	52
2.1.2. Evren ve Örneklem.....	52
2.1.3. Veri Toplama Araçları.....	53
2.1.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	54
2.2 BULGULAR VE YORUMLAR.....	55
2.2.1. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımları.....	55
2.2.2. Ölçeklere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	58
2.2.3. Araştırmaya Katılan Ergenlerin “Kişisel Gelişim Yönelimi” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları.....	60
2.2.4. Araştırmaya Katılan Ergenlerin “Sosyal Medya Tutumu” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları.....	65
2.2.5. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre Ortalamaları.....	73
2.2.6. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre Ortalamaları.....	86

2.2.7. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi ile Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	98
2.2.8. Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Genel Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeyleri Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi ile İncelenmesi.....	101
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	106
KAYNAKÇA	111
EKLER	119
ÖZGEÇMİŞ	120

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımları...55	55
Tablo 2 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Ortalamaları.....58	58
Tablo 3 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Ortalamaları 59	59
Tablo 4 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin “Kişisel Gelişim Yönelimi” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları .....61.	61.
Tablo 5 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin “Sosyal Medya Tutumu” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları 66	66
Tablo 6 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları 73	73
Tablo 7 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları 74	74
Tablo 8 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları .....75.	75.
Tablo 9 : Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Ortalamaları 76	76
Tablo 10: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Sıklığına Göre Ortalamaları 77	77
Tablo 11: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerine Ulaşım Şekline Göre Ortalamaları.....78	78
Tablo 12: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medyada Toplam Takipçi/Arkadaş Sayısına Göre Ortalamaları .....81.	81.

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medyanın Kişisel Kararlarınızı Etkilediğini Düşünme Durumuna Göre Ortalamaları.....	82
Tablo 14: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medya Paylaşımlarına Yorum ya da Beğeni Yapılmasını Bekleme Durumuna Göre Ortalamaları.....	83
Tablo 15: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medyada Yer Alan İçeriklere Yorum Yapma Durumuna Göre Ortalamaları.....	85
Tablo 16: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları.....	86
Tablo 17: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları.....	87
Tablo 18: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları.....	88
Tablo 19: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Ortalamaları	89
Tablo 20: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Sıklığına Göre Ortalamaları.....	91
Tablo 21: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerine Ulaşım Şekline Göre Ortalamaları.....	92
Tablo 22: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medyada Toplam Takipçi/Arkadaş Sayısına Göre Ortalamaları.....	93
Tablo 23: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medyanın Kişisel Kararlarınızı Etkilediğini Düşünme Durumuna Göre Ortalamaları.....	95

Tablo 24: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medya Paylaşımlarına Yorum Ya Da Beğeni Yapılmasını Bekleme Durumuna Göre Ortalamaları.....	95
Tablo 25: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medyada Yer Alan İçeriklere Yorum Yapma Durumuna Göre Ortalamaları.....	97
Tablo 26: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi ile Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	98
Tablo 27: Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Değişime Hazır Olma Üzerine Etkisi.....	101
Tablo 28: Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Planlı Olma Üzerine Etkisi.....	102
Tablo 29: Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Kaynakları Kullanma Üzerine Etkisi.....	103
Tablo 30: Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Amaçlı Davranış Üzerine Etkisi.....	103
Tablo 31: Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Genel Kişisel Gelişim Yönelimi Üzerine Etkisi.....	104
Tablo 32: Ergenlerin Genel Sosyal Medya Tutum Düzeyinin Genel Kişisel Gelişim Yönelimi Üzerine Etkisi	105

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma Modeli.....	52
Şekil 2: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Puanlarına İlişkin Diyagram.....	59
Şekil 3: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Puanlarına İlişkin Diyagram.....	60

Tezin Başlığı: Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarının Kişisel Gelişimleri Üzerine Etkileri	
Tezin Yazarı : Elif YANAR	Danışman: Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK
Kabul Tarihi : 24 Temmuz 2015	Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) +115 (tez) + 5(ek)
Anabilim Dalı: Psikoloji	Bilim Dalı: Psikoloji
İletişim insanlığın var olduğu günden beri devam eden bir olgudur. İnsanlar iletişim kurmak için farklı yollar kullanmışlardır. Günümüzde en yaygın olarak kullanılan iletişim araçlarının başında erişimi kolay ve rahat olan internet gelmektedir. İnternet kullanımının her geçen gün artması ile yeni iletişim teknolojileri de yaygınlaşmıştır. Sosyal medya da yaygın olarak kullanılan bir iletişim aracıdır. Dünyanın her yerinde her yaştan, her cinsiyetten sosyal medya kullanıcısı vardır. Sosyal medya kullanımı gençler arasında da oldukça yaygındır. Bu tezde kişilik gelişiminin en önemli dönemi olarak ifade edilen ergenlik dönemindeki bireylerin kişisel gelişimleri, değişimleri ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tezin birinci bölümünde kuramsal bir çerçeve çizilmiş, ergenlik, sosyal medya ve kişilik gelişimi ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise 14 ve 18 yaş arasındaki ergenlerle yapılan sosyal medyanın kişisel gelişime etkilerini araştıran anket çalışmasının analiz ve bulguları yer almaktadır.	
Anahtar Kelimeler: Ergenlik, sosyal medya, kişilik gelişimi	

Title of the Thesis: The Impact of Social Media Behaviors to Adolescents' Personal Development	
Author: Elif YANAR	Supervisor: Prof. Dr. İbrahim APAK
Date: 24 July 2015	Nu. of pages: ix (pre text) + 115 (main body) +5(App.)
Department: Psychology	Subfield: Psychology
Communication is an ongoing fact since the beginning of humanity. People have used different ways to communicate. Today, by being convenient and easy to reach, internet is the most widely used communication tool of all. Day by day with the increasing usage of the Internet, new communication technologies have become available and widespread. Social media is one of those widely used communication tools. From all ages and from both sexes there are social media users from all around the world. Social media is also very popular among teenagers. In this thesis, studied to reveal the relationship between personality development and formation with social media behaviours on the individuals who are on their adolescence period which is expressed as the most important period of personal development. On the first part of this thesis, a theoretical framework drawn and general informations given about the adolescence, social media and personality development. Second part of the thesis covers the research about the analysis and the findings of a survey study among 14 and 18 years old teenagers to explore the impact of social media to personal development of adolescents.	
Keywords: Adolescence, social media, personality development	

GİRİŞ

a. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Problemi

Ergenlerin sosyal medya tutumlarının kişisel gelişimleri üzerine etkileri.

Kişilik ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Ancak literatür incelendiğinde bu tanımların çoğunda vurgulanan şey bireysel farklılıklardır. “Bu anlamda kişilik bir kimseyi diğerlerinden farklı kılan kendine ait nitelikleri temsil eder. Bunun yanında bir kimseyi diğerlerinden ayıran özel nitelikler ya da nitelik bütünü ancak bireysel farklılıkların incelenmesi yoluyla anlaşılabilir.”(Yazgan.B, Yerlikaya E. ,2013)

Kişilik genetik ve biyolojik eğilimleri, sosyal deneyimleri ve değişen çevresel koşulları içeren iç ve dış etkilere bağlı evrimsel bir süreci temsil etmektedir.(Yazgan.B, Yerlikaya E. ,2013)

Kişilik birbiriyle ilişkili birçok özelliğin oluşturduğu ve kişiye özgü olan bir sistemdir. Kişilik kuramcıları kişiliği bu genel kabuller içerisinde değerlendirirken, kendi geçmişlerinden, toplumsal ilişkilerinden, anılarından, kendi dünya görüşlerinden beslenen yaklaşımlar doğrultusunda farklı vurgular yaparak kuramlarını geliştirirler. Kişilik kuramcılarının öznel yorumları farklı kişilik kuramlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Kişilik gelişimini etkileyen pek çok etken vardır. Biyolojik ve genetik etkenlerin yanı sıra sosyal yaşam da kişilik üzerinde etkili olmaktadır. Son yıllarda hızla gelişen teknoloji ve internet kullanımı da sosyal hayat içindeki yerini almıştır. Medya kullanımı özellikle kişisel gelişimi devam eden ergenler üzerinde etkili olmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre medya kullanımı son yıllarda hızlı bir artış göstermektedir. Ulusal bir araştırma çocukların ve ergenlerin medya alışanlıklarını derinlemesine incelemiştir. (Rideout, Roberts ve Foehr, 2005; alıntı: Santrock, J. ,W.) 8-18 yaş arası 2200 den fazla çocuk ve ergenin incelendiği araştırmada günümüz gençliğinin medya tarafından kuşatıldığı doğrulanmıştır. (Santrock, 2014)

Ergenler ve medya ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle üç alanda yapılan çalışmalara rastlanır. İlk grupta, ergenin kullandığı medyanın içeriği ile ilgili araştırmalar yer alır. Bu içerikte özellikle şiddete, cinselliğe ve zararlı alışkanlıklara ne ölçüde yer verildiği araştırılmıştır.

İkinci grupta, medya tüketimi ile ilgili pek çok çalışma vardır. Bu çalışmalarda gençlerin medya kullanmaya ayırdığı saatlerin dökümü verilir. Maruz kalma literatürü olarak adlandırılan bu çalışmalar medya kullanımının yıldan yıla arttığını göstermektedir.

Üçüncü grup çalışmalar etki çalışmalarıdır. Bunlar ilk iki grup çalışmanın konusunu oluşturan medya içeriğinin ve maruz kalma süresinin ergen üzerindeki etkisini araştıran çalışmalardır (Demir, 2011).

Yapılan medya ve ergen çalışmalarına bakıldığında temel olarak tehlikelere ya da olumsuz durumlara dikkat çeken yanları vardır. Bu alışmalar neticesinde sosyal medyanın ergenlerin hayatını olumsuz etkilediği görölmektedir. Ergenin kişisel gelişiminde medyanın rolü ile ilgili çalışmaların eksikliği ise dikkat çekicidir. Bu tez çalışmasında, ergenlerin sosyal medyadan etkilenmesinin olumlu yönleri de var mıdır, sosyal medya kullanımı ergenlerin kişisel değişimine etki etmekte midir, gibi problemler ele alınacaktır.

b. Alt Problemler

- 1- Ergenlerin sosyal medya tutum düzeylerinin değişime hazır olama üzerine etkisi
- 2- Ergenlerin sosyal medya tutum düzeylerinin planlı olma üzerine etkisi
- 3- Ergenlerin sosyal medya tutum düzeylerinin kaynakları kullanma üzerine etkisi
- 4- Ergenlerin sosyal medya tutum düzeylerinin amaçlı davranış üzerine etkisi
- 5- Ergenlerin sosyal medya tutum düzeylerinin genel kişisel gelişim yönelimi üzerine etkisi

c. Araştırma Yöntemi

Kuramsal Yöntem

Bu tez çalışmasında kişilik ile ilgili yapılmış çalışmalar taranarak değerlendirilmiş, kişiliğin oluşumu, gelişimi, kişiliğin oluşmasında etkili olan nedenler ve kişilik kuramcılarını ele alınarak değerlendirilmiştir.

Kişilik gelişiminin devam ettiği ergenlik dönemi ile ilgili araştırma yapılarak, ergenliğin başlama ve bitiş dönemleri, bu dönemde yaşanan değişiklikler, ergenlerin ruhsal durumları, ergenlik döneminde kişilik gelişimi ele alınacaktır.

Günümüzde yaygın olarak kullanılan sosyal medya, sosyal medyanın özellikleri, sosyal paylaşım ağları, gençlerin sosyal medya kullanımları kuramsal çerçevenin içerisinde ele alınan bir diğer konudur.

Bu çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulurken literatür taraması yapılarak elde edilen bilgiler ışığında değerlendirme yapılmıştır.

Uygulama Yöntemi

Bu tezde ergenlik dönemindeki bireyler ile çalışılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni İstanbul ili, Bayrampaşa ilçesinde yaşayan 14-18 yaş arasındaki ergenlerden oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, kişisel yönelim ölçeğiyle sosyal medya tutum ölçeği ve tanımlayıcı özellikleri belirleyen soru formu kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılmıştır.

d. Araştırmanın Önemi

Alanyazın incelendiğinde ergenler, sosyal medya ve kişilik gelişimi ile ilgili yapılan pek çok araştırmanın olduğu görülür.

Kişilik ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, kişilik gelişimine etki eden pek çok farklı değişken üzerinde çalışmaların olduğu görülür. Medya kullanımı ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ise araştırmaların, kullanılan medyanın içeriği ve medya kullanım süreleri üzerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Ergenlerin medya kullanımları ile ilgili çalışmalarda, sosyal medyanın ergenlerin kişilik gelişimi üzerindeki etkileri çok fazla incelenmemiştir.

Bu çalışma, alan yazında eksikliği fark edilen “sosyal medyanın ergenlerin kişilik gelişimine etkileri” ile ilgili, daha sonra yapılacak çalışmalara yol gösterici olacaktır.

1. BÖLÜM

1.1. ERGENLİK

“Ergen sözcüğü batı literatüründeki "adolescent" in karşılığı olarak kullanılmıştır. Latince'de büyüme, olgunlaşmak anlamında kullanılan "adolescere" fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir; günümüzde bireyde gözlenebilen, hızlı ve sürekli bir gelişim evresi olarak da tanımlanabilmektedir.” (Yavuzer, 2007, s.262).

1.1.1. Ergenlik Nedir, Ne Zaman Başlar?

Ergenlik dönemi fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan ve bireyin bağımsızlığını, kimlik duygusunu ve sosyal üretkenliğini kazandığı zaman sona eren bir dönemdir (Derman, 2008).

Ergenlik döneminin sınırları kesin olmamakla birlikte kabul gören sınırlar şöyledir:

- Erinlik dönemi: 10-14 yaş
- İlk ergenlik dönemi: 15-17 yaş
- Son ergenlik dönemi: 18-21 yaş

Ergenlik dönemi fiziksel gelişimle birlikte zihinsel, duygusal, toplumsal gelişimleri de içine alır. Bu dönemde artık çocuksu davranış ve durumlar yerini yetişkin davranışlarına bırakır. Ergenliğin ilk döneminde genç ergenin statüsü belli değildir; davranışlarında kararsızdır, çocuksu ya da yetişkin tavırlarında hep uyarıyla karşılaşır. Birey, çocukluk ve erişkinlik arasında kaldığı için çatışmalar yaşar.

Ergenlik aynı zamanda;

- Birey olarak kim olduğunu keşfetme (kimlik kazanma)
- Sağlıklı bir bağımsızlık duygusu oluşturma (özerklik geliştirme)
- Başkalarıyla yakın ve özen gösteren ilişkiler kurma (sosyal yakınlık geliştirme)

- Cinsel duyguları ifade etme ve başkalarıyla fiziksel temastan keyif alma (cinsel gelişim)
- Toplumda başarılı ve yetkin bir üye olma (özgüven geliştirme) zamanıdır (Karabekiroğlu, 2014).

Ergenlik döneminde duygularda karışıklık yaşanır. Davranışta, duygularda aşırıya kaçılan bir dönemdir. Bu dönemde davranış ve duygularda dengesizlik son haddine ulaşır. Sebepsiz ağlamalar, kendine aşırı güven ya da güvensizlik, bencillik gibi tavırlar içine girilir. "Bu dengesizliğin nedeni bir yandan kendi vücudundaki fizyolojik, psikolojik değişmelerle uğraşan ergenin, bir yandan da kendinden; değişen beklentiler içinde olan yetişkinlerin şaşırtıcı ve güven kaybettirici etkileridir." (Hurlock, 1967).

Ergenlik dönemi çocukluk ve yetişkinlik arasında bireyin bocaladığı bir dönemdir. Ergenlik döneminde bireyler sabırsız bir yapıya sahiptir, verdikleri kararları hemen değiştirebilirler. Ergenler özgürlüklerine düşkündürler. Bu dönemde anne babaya olan bağlılıkları zayıflar. Ebeveyn ile kavga ederler. Aile ilişkileri zayıflayan ergenler arkadaş ilişkilerine çok önem verirler. Kişiliklerine ve kararlarına saygı duyulmasını beklerler. Bu dönemdeki bireyler genellikle sorumluluklarını başkalarına yükleme eğilimindedirler.

Ergenliğe tarihsel perspektiften bakıldığında, ergenlik dönemine ait ilk çalışmaları Aristoteles (M.Ö 384-322) ve Platon'a (M.Ö 427-347) kadar dayandığı görülür.

"Platon beden ve ruh ikiliğine inanıyordu ve ona göre ruh üç katmandan kurulmuştu. Birincisi insanın arzularını ve iştahlarını; ikincisi cesareti, direnci ve saldırganlığı içeriyordu. Bedenden bağımsız olan ve ruhun özünü temsil eden üçüncüsü de akıldan ölümsüzlükten ve doğaüstü olandan oluşuyordu. Platon'a göre çocukluktan yetişkinliğe doğru gelişme süreci, insanın özünde bulunan birinci katmanın, nesnelere ilişkin kavrayışın ve kanıların gelişimiyle nitelenen ikinci katmana, sonunda da ergenliğe ve yetişkinliğe bağlayabilecek üçüncü katmandaki akıl ve zeka gelişimine dönüşen aşamalı bir olgunlaşmadan ibaretti."

"Aristoteles ise yetişkin olgunluğuna doğru gelişimi, her biri yedi yıllık üç dönemin sonucu saymıştır.

- 0-7 yaş: Küçük çocukluk
- 8-14 yaş: Çocukluk
- 15-21 yaş: Gençlik olarak değerlendirir." (Muus, 1975; aktaran: Cloutier, 1982, s.876).

Ortaçağda çocuk ve ergen, erişkinin bir minyatürü olarak görülmüştür. Eski yüzyıllarda tarihsel yaşantıda çocukluk döneminden itibaren yetişkin sorumluluklarını üzerine alan gençler, ergenlik dönemini daha çok küçük yaşlardan başlayarak yaşamaktaydı. Okula gitme süresinin çok sınırlı olduğu bu dönemde, ergenlerin çalışma hayatına erken başlamaları dolayısıyla bireyden erken bir erişkin davranışı beklentisi de gelişmişti.

İnsan hakları ile ilgili gelişim, Batı toplumlarında ergen, çocuk ve erişkinin ayrı düşünülmesi gerekliliği fikrinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. 18. yy.'a gelindiğinde çocuğun erişkinden farklı olduğu anlayışı yaygınlaşmıştır.

"Akademik bir disiplin olarak ergenlik dönemine ait ilk yazılar 20. yy başlarında yayınlanmıştır. 1904 yılında G. Stanley Hall tarafından yazılan Ergenlik: Psikolojisi ve Fizyolojisi, Antropoloji, Sosyoloji, Cinsellik, Suç, Din ve Eğitimle İlişkisi (*Adolescence: Its Psychology and Its Relations to Physiology, Anthropology, Sociology, Sex, Crime, Religion, and Education*) adlı kitap ergenlik ile ilgili öncü bir kitap özelliği taşır." (Karabekiroğlu, 2014, s.24). Hall ergenlik dönemini 12-23 yaşları arası olarak ele alır.

Ergenliğin zamana göre değişimler gösterdiği görülmektedir. Günümüzde yaşanan ergenlik ile birkaç kuşak öncesi yaşanan ergenlik arasında farklar olduğu söylenebilir. Bunun sebebi ise toplumsal değişimle açıklanabilir.

"1904 yılında G. Stanley Hall, ergenliğin çalkantılarla ve iniş çıkışlarla dolu bir 'fırtına ve stres' dönemi olduğunu öne sürmüştür. Bununla birlikte Daniel Offer ve arkadaşlarının (1988) ABD, Avustralya, Bangladeş, Macaristan, İsrail, İtalya, Japonya,

Tayvan, Türkiye ve Batı Almanya'da yaptıkları araştırmada ergenlerin en az %73 sağlıklı bir beden imgesi sergilemiştir. Aralarında farklılıklar olmasına rağmen, ergenler çoğu zaman mutlu olduklarını, hayattan hoşlandıklarını, otokontrol uygulayabileceklerini, okul ve işi önemsediklerini, cinsellikle ilgili özgüvenlerinin olduğunu, aileleri hakkında olumlu düşündüklerini, stresle başa çıkabileceklerini bildirmişlerdir.” (Santrock, 2014: 352)

1.1.2. Ergenlikte Fiziksel Gelişim

Ergenlik döneminin en belirgin özelliği fiziksel değişimdir. Bu dönemde yaşanan hızlı fiziksel değişim "Puberte" olarak ifade edilir. Puberte "çocuk sahibi olma kapasitesine ulaşma" anlamına gelir. Pubertenin başlangıcı kişiden kişiye ve cinsiyete göre değişim gösterir. Puberte başlangıcı kızlarda erkeklere göre daha erkendir.

"Ergenlik döneminde büyüme genellikle dışarıdan içeriye doğru belli bir sıralar izler:

1. Önce baş, ayaklar, eller yetişkin boyutlarına ulaşır.
2. Kollar ve bacaklar uzar ve güçlenir.
3. Gövde, bedenin omuzlardan kalçaya kadar olan esas bölümü, büyüyerek tam erişkin boyutu ve biçimine erişir." (Meggitt, 2013, s.190).

Fiziksel değişimler ergenin kendisini hantal ve sakar hissetmesine sebep olur.

Ergenlik dönemindeki değişimler, boy, kilo, iskelet sistemi, kas, yağ dokusu, dolaşım ve solunum sistemleri ile merkezi sinir sistemi ve üreme sistemini de kapsar.

"Genç 3-5 yıl gibi bir sürede erişkin hayattaki andropometik ölçüm değerlerine ulaşır; iç organ ve salgı bezleri büyüklüklerinde; kemik, yağ ve kas kitlelerinde belirgin artış olur. İskelet kitlesi ve kalp, akciğerler, karaciğer, dalak, böbrekler, pankreas, tiroid, adrenaller, penis ve uterus bu dönemde büyüklük ve ağırlık olarak ikiye katlanır." (Akcan, Tekgül, Karademirci, Öngel, 2011) .

Ergenlik dönemi fiziksel değişmeler, cinsel olgunlaşma, boy uzaması, hipofiz bezinin büyüme hormonu salgılaması sonucu gerçekleşir. Hipotalamus tarafından salgılanan Gonadotropin salgılayıcı hormonu ergenliğin başlangıcına sebep olur. “Bu hormon hipofiz tarafından salgılanan lüteinleştirici hormonun (LH) ve folikülü stimüle eden hormonun (FSH) salınımını düzenler.” (Karabekiroğlu, 2014, s.62).

Ergenliğin başlangıcı, ilk ölçülebilen LH ve FSH hormonlarının düzeylerinin yükselmesi ile tespit edilir (Karabekiroğlu, 2014).

LH ve FSH hormonları androjen ve östrojen olarak bilinen cinsiyet hormonlarının üretilmesine etki eder.

Ergenlik döneminde görülen fiziksel değişiklikler:

Erkeklerde;

- Genital bölge kıllanması
  - Er bezlerinin kızarması ve derisinin incilmesi
  - Gırtlak yapısı ve kaslardaki değişiklik sebebiyle ses tonu değişmesi. Önce çatallı bir ses tonuna alır.
  - Sakalların çıkmaya başlaması
  - Testislerde büyüme
  - Boy uzaması hızında artış. 26-28 cm boy artışı olur.
  - Sperm boşalması yaşanır
- (Akcan, Tekgöl, Karademirci, Öngel, 2011)

Kızlarda;

- Memelerde tomurcuklanma
- Genital bölgede kıllanma
- 23-28 cm.'ye kadar boy uzaması
- İlk adet kanaması (menarş)
- Kilo alımında artış
- Kas kitlesinde belirgin bir artış

- Yağlanmada yoğunluk
(Akcan, Tekgöl, Karademirci, Öngel, 2011)

Ergenlikte fiziksel değişikliğe sebep olan hormonlar, psikolojik gelişmeleri de etkiler. Yapılan bir araştırmada testosteron oranı yüksek olan erkeklerin sosyal olarak kendilerine daha çok güvendikleri ortaya çıkmıştır (Santrock, 2014). Hormonların ergenin davranışlarını ve hayatını etkilediği gibi davranışlar da hormonları etkiler. Hormon ve davranış arasında karmaşık bir ilişkinin varlığından söz edilebilir (Santrock, 2014).

Ergenlikte yaşanan fiziksel değişimler, ergenin bir beden imgesi oluşturmaya sebep olur. Ergenler beden imgeleri ile ilgili endişe yaşarlar. Yaşanan bu endişe en çok ergenlerin ilk dönemlerindedir. Genellikle ergenler bu dönemde bedenlerinden hoşnutsuzdurlar.

1.1.3. Ergenlikte Bilişsel Gelişim

Ergenlik dönemindeki birey pek çok yönden farklılaşma yaşar. Zihinsel gelişim de ergenlik döneminde yaşanan bir diğer farklılaşmadır. Bu dönemde bireyin düşünme süreçleri değişir. Gençlerin düşünce biçimi somuttan soyuta doğru değişim gösterir. “Bu evrede şunlar gelişir:

1. Olasılıklar hakkında düşünme: daha küçük yaştaki çocuklar büyük ölçüde duyularına dayanarak akıl yürütürken ergenler doğrudan göremedikleri olasılıklar hakkında da düşünürler.
2. İleriye dönük düşünme: gençler çoğu zaman sistematik olarak ileriye dönük plan yapmaya başlarlar. Örneğin daha küçük çocuklar da bir tatili heyecanla bekleyebilir ama tatille ilgili hazırlıklara odaklandıkları pek görülmez.
3. Hipotezler kurarak düşünme: bu gençlere bir hipotez kurma ve sınama ve gerçeğe aykırı durumlar hakkında düşünme yetisi kazandırır.
4. Kendi düşünce süreçleri hakkında düşünme: buna *metabiliz* denir. Metabiliz bir alt sınıfı, bir sınava hazırlanma örneğinde olduğu gibi kendi bellek süreçleri

hakkında bilgi sahibi olmak-bir şeyleri hatırlamaya çalışırken kullandığı stratejileri açıklayabilmek- anlamına gelen *metabellektir*.

5. Geleneksel sınırların ötesinde düşünme: ahlak, din ve politika gibi genellikle erişkin çağdaki insanların zihnini meşgul eden konularda düşünmektir.” (Meggitt, 2012: 193).

Çocukluk döneminde somut düşüncelere sahip olan birey, ergenlik dönemine geldiğinde soyut önermeleri, varsayıma dayanan olayları rahatlıkla anlayabilecek zihin yapısına ulaşır. Ergen bunlarla ilgili mantıklı akıl yürütmeler yapabilir. Ergenler artık yetişkinlerle rahatlıkla iletişim içerisine girebilirler. Soyut işlemler gelişirken bireyin kişilik yapısı, ahlak anlayışı ve kendini algılayışında da değişiklik olur (Cüceloğlu, 2013).

Piaget'e göre soyut işlemler dönemi 12-18 yaş arasındadır. Ancak her birey soyut işlemler dönemini tam anlamıyla gerçekleştiremeyebilir. Bunun nedeni bilişsel olarak hazır hale gelen bireyin çevreden yeterli uyarıcı görmemesi, yaşadığı toplumun düşünsel gelişmeyi teşvik etmemesi olarak düşünülebilir (Cüceloğlu, 2013).

Bilişsel gelişim döneminde olan ergenlerde benmerkezcilik (self-consciousness) de artar. Ergenin kendi görünüş ve davranışları konusunda farkındalığı artar (Santrock, 2014). Ben merkezcilik anlayışı, ergende herkesin ona baktığı, onu gözlemlediği düşüncesini hissettirir. Ergenler çevrelerindeki kişilerin onunla, davranışlarıyla ve görüntüsü ile ilgilendiğini düşünür. Ergenler önceleri herkesin kendisini izlediğini düşündüğünden, çevresinde bir seyirci kitlesi olduğunu hissederken 15-16 yaşlarından sonra aslında kimsenin onu seyretmediğini fark eder (Ulusoy, 2013).

Ergenlerdeki benmerkezcilik anlayışı, onların yenilmez olma ve biricik olma duygularını geliştirir. Bu dönemdeki ergenler kendilerine bir şey olmayacağına inanır. Bu durum da ergenlerin başlarına gelebilecek tehlikeli durumlara ve risk faktörlerine açık olması sonucunu ortaya çıkarır.

Bilişsel gelişim döneminde bireyin mantık, akıl yürütme, problem çözme becerilerinde gelişme olurken; dil ve iletişim becerileri de gelişir. Atasözleri, deyimler, mecazlı söyleyişler, sözcüklerin anlamı ile bağlam arasında ilişki kurabilme yetenekleri

gelişirken yetişkinlerle iletişimlerini de daha rahat kurarlar. Bu dönem içerisinde bireyin karar verme, bilişsel süreçleri kontrol etme gibi üst düzey bilişsel faaliyetleri de gelişir. Ergen artık kendi seçimlerinde ve kararlarında yeterliliğe ulaşır.

1.1.4. Ergenlikte Sosyal ve Duygusal Gelişim

Bireyin sosyalleşme süreci ilk olarak ailede başlar. Çocuğun sosyal hayattaki ilişkileri anne baba ve diğer yetişkinlerin sosyal davranışlarıyla şekillenir. Çocuk sosyal ilişkileri ilk önce yakın çevresinden öğrenir. Birey ergenlik dönemine geldiğinde anne babanın yerini arkadaşları alır. Ergende sosyal değişimler görülmeye başlanır.

Ergenlik dönemindeki bireylerde özerklik (otonomi) gelişir. Ergenliğin ilk dönemlerinde birey özerkliğini kendine ve başkalarına ispatlamaya çalışır (Karabekiroğlu, 2014). Bu dönemde ayrı birey olma hissi, kendi kararlarını verebilme, yeni sorumluluk alma bilinci de gelişir. Özerklik gelişimi bireyin kimlik ve kendilik bilincinin de gelişmesini sağlar.

Bireyin kendi kendini denetleme becerilerinin yeterince gelişmemesi, duygu ve düşüncelerinin tamamıyla farkına varamaması özerklik gelişimini olumsuz etkiler (Karabekiroğlu, 2014).

Ergenin sosyal gelişiminde özdeşleşme ve arkadaşlık önemli yer tutar. Özdeşleşme aşamasında birey kendi benliğini bulmaya çalışır. Erikson'a göre birey hem cinsel hem de meslek olarak benliğini oluşturma çabası içindedir (Cüceloğlu, 2013).

"Erikson'un kuramını temel alarak araştırmalarını sürdüren James Marcia (1980), özdeşleşme statüsü (identity status) adını verdiği dört basamaklı bir kuram ileri sürer. Basamaklar süre içinde gelişir, bazı bireyler basamakların birinde takılabilir.

a- Dağınıklık (moratorium): Birey özdeşleşmesini oluşturmak için var olan seçenekleri henüz gözden geçirmemiş ve bir seçim yaparak kendini bir özdeşleşmeye adamamış ya da bağlamamıştır.

b- K r -k r ne bağlılık (foreclosure): Birey kendisine daha önce öğretilen anne babanın görüş ve değerlerine k r  k r ne bağlıdır. İncelemeden ve kendisi bu konuda önemli bireysel bir deneyim geçirmeden, sanki kendi değerleriyymiş gibi anne babanın görüş ve değerlerini sürdürür.

c- Askıya almak (diffusion): Birey " zdeşleşme krizi"nin tam ortasındadır. Daha önce inandığı bütün değerleri gözden geçirir. Bu devrede birey henüz hiçbir görüş ve değere bağlanmadığı için kendini havada hisseder.

d-  zdeşleşmenin başarılması (identity achievement): Birey değer ve görüşlerini gözden geçirmiş ve kendisi için en uygun bulduğu bir özdeşleşmeye kendini adanmış ve bağlamıştır." (Cüceloğlu, 2013: 359).

Ergenlerin sosyal gelişiminde arkadaşlık ilişkilerinin önemli yeri vardır. Anne babasına bağımlı olan birey, artık anne babasından uzaklaşarak arkadaşlık ilişkilerine önem vermeye başlar. Bu dönemde gencin en önemli güven kaynağı arkadaşlarıdır. Ergen, yaşlılarıyla özdeşim kurarak yaşlılarının kurallarına uymak ister.

Ergenler kendi özerkliğini kazanmaya çalışırken bir taraftan da toplumsal statü sahibi olmaya ve saygınlık kazanmaya çalışırlar. Toplumsal uyum ergenin uzun süren deneyimleri neticesinde kazanılır. Bu dönemde ergen genellikle kendi cinsinden arkadaş grupları içerisinde faaliyetler düzenler. Kendisine deneyim fırsatı sunulan,  zg r ve güvenli bir ortamda büyüyen bireyler toplumsal uyum konusunda pek fazla sorun yaşamazlar.

Ergenlik dönemindeki birey fiziksel, bilişsel, sosyal olarak değişimler yaşarken davranış sorunları ve duygusal sorunlar da yaşayabilir. Ergenlik döneminde dikkat çeken en önemli duygusal değişim duyguların yoğunluğunda artış ve istikrarsızlıktır (Koç, 2004).

İlk ergenlik döneminde (10-14 yaş) birey, çocukluktan ergenliğe geçme aşamasındadır ve bu geçiş döneminde hormonlarındaki değişim nedeniyle kendi cinselliğine karşı duyarlı olmaya başlar. Birey gerçek duygularını paylaşmaktan çekinir. Ergenler genellikle olumsuz duyguları jest ve mimiklerle ya da bağırma gibi

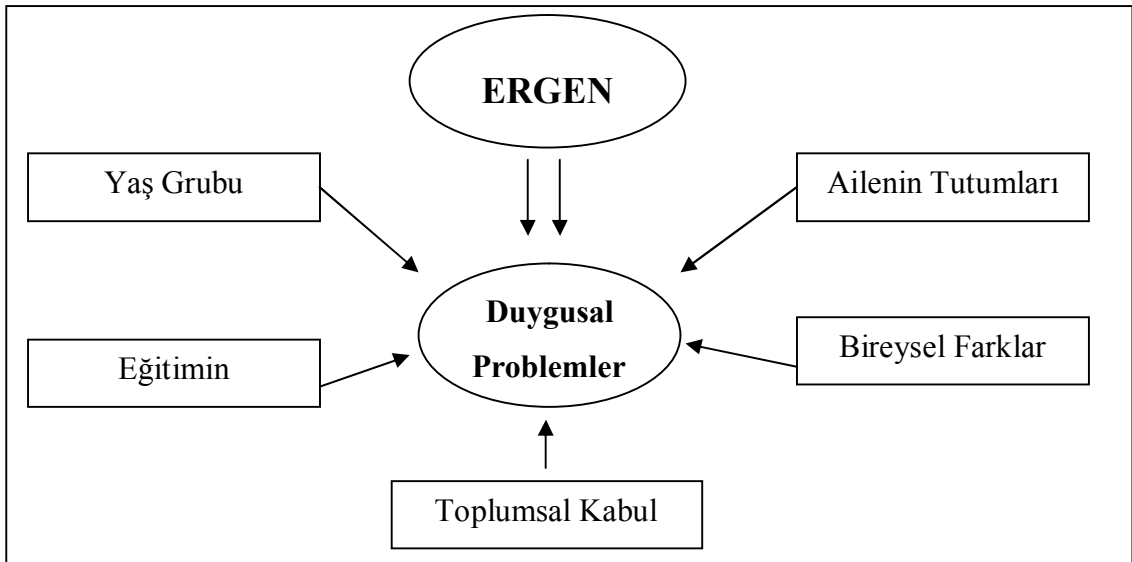
davranışlarla dışa vururlar. Günlük tutma, şiir ya da öykü yazma gibi eylemlerle de coşku, heyecan, karşı cinse olan duygularını yansıtırlar.

Ergenlerin en çok yaşadığı duygu değişimleri şunlardır:

- Karşı cinse aşık olma,
- Mahcubiyet ve çekingenlik,
- Aşırı hayal kurma,
- Tedirginlik,
- Huzursuzluk,
- Yalnız kalma isteği,
- Çalışmaya karşı isteksizlik,
- Çabuk heyecanlanma (Koç, 2004).

Ergenlerin yaşadıkları duygusal problemlerin yaş aralıklarına, ailelerinin tutum ve davranışlarına, zekalarına, okula devam edip etmemelerine, etraflarında kabul görmelerine göre değişiklik gösterdiği yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Koç, 2004).

Şekil-1: Bir ergenin duygusal problemlerini etkileyen faktörler

Kaynak: Koç., M., Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 17, Yıl: 2004/2 (231-256 s.)

Ergenler karmaşık bir duygu dünyası yaşarlar. Çok çabuk inanır ve bağlanır, çok kolay kopar ve severler. Kendilerini yetişkin gibi hissederler ve onlar gibi düşünebileceklerine inanırlar. Ergenler kendilerini her konuda yeterli görürler. Yaşadıkları bir duygu karmaşası ergenlerin huzursuz olmalarına sebep olur. Toplumsal kabul ve saygınlık bekler, aile baskısından kurtulmak isterler. Eve geliş gidiş saatlerine, giyimlerine, konuşmalarına karışılmasından hoşlanmazlar. Hem sorumluluktan kaçır hem de yeni sorumluluklar yüklenmek isterler (Avcı, 2006).

Baskı, zorlama, hoş olmayan olaylar, aşırı yüklenen sorumluluklar ergenlerde ruhsal zorlanmaya yol açır ilerde davranış bozukluğu ortaya çıkmasına sebep olabilir.

Görülecek davranışlar ve bozukluklar ise şöyledir:

- Sosyal geri çekilme
- Uyumsuz davranışlar (kaçma, çalma, suça yönelme)
- Madde bağımlılığı (sigara, alkol, bali, tiner, uyuşturucu)
- Davranış bozuklukları (stres, depresyon, nevroz, psikoz)
- Çatışma (aile, okul, sokak)
- Uzaklaşma (Kılıç, 2009).
-

1.1.5. Ergenlikte Ahlak ve Din Gelişimi

"Ahlak genelde 'belli bir toplumun, belli bir döneminde geçerli, bireysel ve toplumsal davranış kurallarının tümü' olarak tanımlanır. Ahlak gelişimi ise 'çocukların belli davranışları doğru ya da yanlış olarak değerlendirmelerine rehberlik eden ve kendi eylemlerini yönetmelerini sağlayan ilkeleri kazanmaları süreci' biçiminde ele alınır" (Ulusoy, 2013:90).

Ergenlik öncesi olan çocukluk döneminde ahlaki gelişim çevrenin etkisi ile, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kavramların öğrenilmesi şeklindedir. Genellikle çocuklarda bu kavramların oluşması ebeveynin uyguladığı ödül-ceza yöntemi ile olur. Çocuklar anne babalarından ve çevrelerinde gördükleri davranışları öğrendikten sonra, bu davranışlar

zamanla kendiliğinden gerçekleşmeye başlar. Ahlaki değerlerin gelişiminde anne baba tutumlarının da önemli rolü vardır.

Çocukluk döneminde davranışların taklit edilmesi yoluyla öğrenilen ahlaki değerler, ergenlik döneminde soyut işlemler aşamasının gelişmesiyle öğrenilmiş ahlak düzeyinin çok ötesine geçer. Ergenlik döneminde gelişen ahlak anlayışı bireyin benliğinin bir parçası haline gelir. Birey ergenlik döneminde kişisel değer sisteminin varlığının farkına varır (Koç, 2004).

Ahlaki gelişim ile ilgili ilk çalışmalar eski yunan filozofları tarafından yapılmıştır. Aristoteles, Plato, Sokrat gibi filozoflar ahlak ile ilgili bütün insanların uyabileceği davranış örüntüleri oluşturmaya çalışmışlardır (Ulusoy, 2013). Daha sonra gelişim dönemleri içerisinde bireyin ahlaki gelişimini açıklamaya çalışan pek çok kuramcı olmuştur.

Freud; id-ego-süper ego gelişiminde ahlaki gelişim de gerçekleşir. Süper ego kişiliğin ahlaki yönünü oluşturur. Freud'a göre kişilik gelişimi ile birlikte ahlak gelişimi de altı ayda tamamlanır ve altı yaşından sonra da önemli gelişmeler olmaz. Kişilik gelişimi ve ahlak gelişimi birbirine paralel olarak gelişir. Freud'a göre 3-5 yaş arasındaki dönem olan fallik dönem ahlak gelişimi için çok önemlidir.

Piaget; bu dönemi ahlaki yargıların bilişsel süreçle paralel geliştiği bir dönem olarak değerlendirir. Piaget ahlaki akıl yürütmenin ilk çocukluk ile ergenlik arasında anlamlı bir değişme gösterdiğini ve bu değişimin düzenli, kestirilebilir olduğunu; düşüncedeki değişimle de aynı zamana denk geldiğini belirtir (Gander ve Gardiner, 2001).

L. Kohlberg; kuramını geliştirirken Piaget'in bilişsel gelişim kuramını temel alır. "Kohlberg, ahlaki gelişimin genel bilişsel yeteneklerdeki ikilemlere dayandığını, bilişsel ilerlemelerde olduğu gibi ahlaki aşamaların birinden diğerine geçen, bir öncekinin yerini alan değişmez diziler içinde ortaya çıktığına inanmıştır" (Ulusoy, 2013: 76). Kohlberg, üç aşamalı ve 6 evreli olan ahlaki gelişim kuramı geliştirmiştir. Gelenek öncesi, geleneksel, gelenek sonrası olan üç aşama vardır. Gelenek öncesi dönemde ahlaki yargılamanın davranışın sonuçlarına göre yapıldığı itaat ve ceza yönelimi birinci

evredir. Ceza almayacak davranışları yapmak iyidir. İkinci evrede bireyin ihtiyaçlarını karşılayan davranışlar 'doğru' olarak görülür. Bu evreye saf çıkarıcı yönelim evresi de denilebilir (Kağıtçıbaşı, 1999).

İkinci düzeyde aile ve arkadaş çevresi ile yakın çevrenin davranışları rehberdir ve sosyal düzene uymak için yapılan bu davranışlar doğru ve iyi kabul edilir. Üçüncü düzeyde ise birey kendi otoritesini oluşturur, kendi kabul ettiği ahlak ilkelerine göre yargılamalarda bulunur (Hurlock, 2007).

Tablo 1. Kohlberg'in altı ahlak evresi

<i>Evrenin içeriği</i>			
<i>Düzye ve evre</i>	<i>Doğru olan</i>	<i>Doğruyu yapma nedenleri</i>	<i>Evrenin toplumsal bakış açısı</i>
I. GELENEK ÖNCESİ 1. Evre: Bağımlı ahlak	Ceza ile desteklenmiş kuralları çiğnemekten kaçınma, itaat etme, kişi ve eşyaya fiziksel zarar vermekten kaçınma	Cezadan kurtulma ve otoritelerin üstün gücü	<i>Benmerkezci bakış açısı.</i> Başkalarının çıkarlarını dikkate almaz ya da bunların eylemi yapan kişininkinden farklı olduğunu görmez; iki bakış açısını ilişkilendiremez. Eylemler başkalarının psikolojik çıkarları açısından değil, fiziksel olarak düşünülür. Otoritenin bakış açısını kendisinininkiyle karşılaştırma

2. Evre: Bireysellik, araçsal amaç, değiş-tokuş	Kurallara yalnızca birinin yakın çıkarına yaradığında uyma; kendi çıkar ve gereksinmelerini karşılamak için eylemde bulunma ve başkalarının da aynılarına yapmalarına izin verme. Doğru olan aynı zamanda adil olandır, eşit bir değiş-tokuş, bir anlaşma, bir pazarlıktır.	Başkalarının da kendi çıkarlarına sahip olduğunu kabul etmek zorunda olduğumuz bir dünyada kişinin kendi gereksinme ve çıkarlarına hizmet etmesi	<i>Somut bireyselci bakış açısı.</i> Herkesin kolladığının kendi çıkarları olduğunun ve bunların çatıştığının, dolayısıyla doğrunun (somut bireyselci anlamda) göreliliğinin farkında olma.
II. DÜZEY GELENEKS EL 3. Evre: Karşılıklı kişilerarası beklentiler, ilişkiler ve kişilerarası uyma	Size yakın insanların beklentisine ya da oğul, erkek kardeş, arkadaş v.b. olarak sizin rolünüzdeki insanların genel olarak beklentisine uyma. “İyi olma” önemlidir ve iyi güdülere sahip olma, başkaları için kaygı duyduğunu gösterme anlamına gelir. Güven, bağlılık, saygı ve iyilik gibi karşılıklı ilişkileri sürdürme anlamına gelir.	Kendinizin ve başkalarının gözünde iyi bir kişi olma gereksinmesi. Başkalarına ilgi göstermeniz. Altın kurala inanma. Kalıpyargısal iyi davranışı destekleyen kuralları ve otoriteyi sürdürme isteği.	<i>Başka bireylerle ilişki içindeki bireyin bakış açısı.</i> Bireysel çıkarlardan önce gelen paylaşılmış duyguların, anlaşmaların ve beklentilerin farkındadır. Kendini başkasının yerine koyarak somut Altın Kural aracılığıyla bakış açılarını ilişkilendirir. Henüz genelleştirilmiş sistem bakış açısını dikkate almaz.

4.Evre Toplumsal sistem ve vicdan	Kabul edilmiş güncel görevleri yerine getirme. Yasalara, diğer değişmez toplumsal görevlerle çatıştıkları uç durumlar dışında uyulur. Doğru, aynı zamanda topluma, gruba ya da kuruma katkıda bulunmadır.	Bir bütün olarak kurumun sürekliliğini sağlamak “herkes yaparsa ben niye yapmayayım” mantığıyla sistemde doğabilecek bozulmadan sakınmak ya da kişinin tanımlanmış sorumlulukları yerine getirmesi için vicdanın emri (Kurallara ve otoriteye inanç açısından 3. evre ile kolayca karıştırılabilir).	Toplumun bakış açısını kişilerarası anlaşmadan ya da güdülerden ayırır. Roller ve kuralları tanımlayan sistemin bakış açısını benimser. Bireysel ilişkileri sistemdeki yeri doğrultusunda ele alır.
III. DÜZEY: GELENEK SONRASI YA DA İLKELİ	İnsanların değişik değerlere ve kanılara sahip olduğunun, değerlerin ve kuralların çoğunun grubunza göreli olduğunun farkında olma. Ancak, bu göreli kurallara genellikle tarafsızlık uğruna ve toplumsal sözleşme oldukları için uyulur. Fakat yaşam ve özgürlük gibi göreli olmayan bazı değerler ve haklar her toplumda ve çoğunluk görüşü ne olursa olsun geçerli olmalıdır.	Bütün insanların haklarının korunması ve herkesin refahı için kişinin yasa yapmak ve yasalara uymak yönündeki toplumsal sözleşmesi nedeniyle yasaya karşı bir yükümlülük duygusu. Aileye, arkadaşlığa, güvene ve iş yükümlülüklerine, özgürce girilmiş bir sözleşmesel vaat duygusu. Yasaların ve görevlerin akılcı bir genel yararlılık hesabına dayanmasına özen gösterme. “En büyük iyi en fazla kişi için”	<i>Topluma öncelik veren bakış açısı.</i> Akılcı bireyin toplumsal bağlanma ve sözleşmelere öncelik veren değerlerin ve hakların farkında olan bakış açısı. Bakış açılarını anlaşma, sözleşme, nesnel yansızlık ve gerekli süreçlerin resmi mekanizmasıyla bütünleştirir. Ahlaki ve yasal bakış açılarını dikkate alır; bunların bazen çatışacağını bilir ve bütünleştirmeyi güç bulur.

6.Evre: Evrensel ahlak İlkeleri	Kendi seçtiği ahlak ilkelerini izler. Özel yasalar ya da toplumsal anlaşmalar genellikle böyle ilkelere dayandıkları için geçerlidir. Yasalar bu ilkeleri çiğnediğinde kişi ilkeye göre davranır. İlkeler evrensel adalet ilkeleridir: İnsan haklarının eşitliği ve bireysel kişiler olarak insanların onuruna saygı.	Akılcı bir kişi olarak evrensel ahlak ilkelerinin geçerliliğine inanç ve onlara kişisel bir bağlanma duygusu.	<i>Toplumsal düzenlemelerin türetildiği bir ahlak görüşünün bakış açısı.</i> Bakış açısı, ahlakın doğasını ya da kişilerin kendi içlerinde sonlu olduğunu ve böyle işlem görmeleri gerektiği gerçeğini bilen her akılcı bireyin bakış açısıdır.

Kaynak: Kohlberg, L.(1976) “Moral stages and moralization”, T. Lickona (ed.) *Moral Development and Behavior*, Holt, Rinehart ve Winston’dan aktaran Gander ve Gardiner, 2001, s. 285-288.

Freud, Piaget, Kohlberg gibi kuramcılarının yanı sıra toplumsal öğrenme kuramcıları da ahlaki gelişimi değerlendirmişlerdir. Bandura ve Welten gibi toplumsal öğrenme kuramcıları ahlaki davranışın model alma ve taklit yoluyla öğrenildiğini; çocuğun iyi ve kötü davranışı ise ebeveynin koyduğu ödül-ceza yöntemi ile ayırt edebildiğini belirtmişlerdir.

Ergenlik döneminde soyut işlem aşamasının gelişmesiyle birey ahlaki olgunluğa yönelirken aynı zamanda bu yönelime paralel olarak dini gelişim de ortaya çıkar.

Ergenin kendi kişiliğine, ahlak anlayışına dair farkındalığı arttıkça ölüm ve ötesi hayatı, kendi varlığının anlamını, bu dünyada neden bulunduğunu, dini görüşünün ne olduğunu sorgulamaya başlar. Kimlik ve kendilik gelişiminin bir parçası olarak dini kimlik de gelişmeye başlar (Karabekiroğlu, 2014).

Ergenlik dönemi dini bakımdan da bir şuur kazanma dönemidir. Birey geçici bir süre dini şüphe ve kararsızlık devresi yaşar (Hökelekli, 1986). Ergenler dini inanış ve yönelimlerini oluştururken özellikle ailelerinden ve çevrelerinden etkilenirler. Ergen bu dönemde ailesi ile özdeşimlerini yeniden sorgulamaya başlayabilir. Ailesinin dini inanış ve tutumları ile ilişkiler yaşayabilir. Bu dönemde ergende farklı arayışlar olabilir. Ergenin dışarıya olan hassasiyeti artar.

Ergenlerin dini tutum geliştirmeleri ile ahlaki gelişim arasındaki paralellik, Erikson'un insan gelişiminin sekiz evresini belirlediği kuramında da dikkat çeker. Erikson'un geliştirdiği bu sekiz evreden beşincisi Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası (11-17 yaş) dır. Erikson'a göre bu dönemdeki birey kişiliği için kimlik geliştirmeye çalışır. Bu dönemde kimlik arayışı içinde ideolojilere, karşı cinse ve dini konulara ilgi gösterir. Erikson'a göre insan gelişiminin beşinci aşaması olan bu dönemde "birey kimliğini başkalarıyla ve nihai bir varlık olan Tanrı ile ilişkileri sonucunda oluşturur." (Gürses, Kılavuz, 2011, s.162).

Dini konular pek çok ergen için önemlidir. Ergen yaptığı ibadetler aracılığıyla dini davranışlarını ve tutumlarını içselleştirir. Türkiye'de bu konu ile ilgili yapılan bir alan araştırmasında gençlerin %68,2'sinin namaz kıldığını, %72,4'ünün de oruç tuttukları belirlenmiştir (Gürses, Kılavuz, 2011).

Amerika'da yapılan araştırmalara göre ise 21. yy' da ergenlerin dine karşı ilgisinde düşme olduğu gözlemlenmiştir. alışmalara göre dindarlık yaşı, 14'ten 20 yaşa gerilemiştir. Yine yapılan çalışmalarda kızların erkeklere göre daha dindar olduğu ortaya çıkmıştır (Santrock, 2014).

Ergenler dini kimlik geliştirirken farklı yönelimler içine girebilirler. Ynelimlerde pek çok faktör rol alır. Gençler, içinde buldukları sıkıntılardan kurtulmak için alternatif ve marjinal gruplara katılabilir. Marjinal dini yönelimi olan ergenlerle yapılan araştırmada, ergenlerin ailelerinin ve yakın çevrelerinin bireyin ihtiyaçlarını gidermede yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Başka bir çalışmada ise toplumda kabul gören dini eğilim doğrultusunda dini bir yaşam tarzı geliştiren ergenlerin okul başarılarının daha iyi, özgüvenlerinin daha yüksek, madde kullanımının daha az olduğu ve daha az suç işledikleri tespit edilmiştir (Karabekiroğlu, 2014).

1.1.6. Ergenlikte Akran İlişkileri

Ergenlik dönemine gelen birey, pek çok değişim ve gelişim yaşar. Bu değişim ve gelişimler ergenin ailesinden belli ölçüde uzaklaşarak arkadaş gruplarıyla ilişkilerinin artmasına sebep olur. Arkadaşlık ilişkileri ergenin toplumsallaşmasını sağlayan en önemli unsurdur.

Ergenler genellikle arkadaşlık ilişkilerini vakitlerinin çoğunu geçirdikleri okulda kurarlar. Okul dışı etkinliklerde de genellikle akranlarıyla vakit geçirirler. Ergenin akran ilişkisine yönelmesinin en önemli nedenleri arasında ailesinin müdahale ve eleştirilerinden uzaklaşmak, yaşadığı psikolojik sorunları yaşitlarıyla paylaşmak vardır. Ergenliğin ilk yıllarında aynı cins arkadaşlıklar gelişirken sonraki yıllarda her iki cinsle de arkadaşlık ilişkisi gelişir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından hazırlanan TEPA (2013)'nin araştırmasına katılan ergenlerin çoğunun her iki cinsten de arkadaşı vardır. Hiç arkadaşı olmayan ergen sayısı çok azdır. Arkadaşlarının hepsi kız olan %9, hepsi erkek olan ise %7'dir (TEPA, 2013).

Ergenlerin akran ilişkileri genellikle 5-6 kişilik üyeye sahip kliklerde gelişir. "Klik; 2 ile 12 arasında birey içeren küçük gruplar olup ortalama 5-6 kişiden oluşur. Klik grubunun üyeleri genellikle benzer etkinliklerden hoşlanır." (Santrock, 2014: 393).

Kliklerde gelişen akran ilişkilerinin yanı sıra ergenler topluluklarda da akranları ile vakit geçirirler. Topluluklar kliklerden daha fazla üye sayısına sahiptir ve daha az kişiseldir. Ergenler toplulukta daha az zaman geçirir.

Arkadaş grupları ergenin toplumsallaşmasına çok önemli katkılarda bulunur; ergenin eşitlikçi toplumsal ilişkiler kurmasına, özgüven geliştirmesine, cesaretli olmasına, sadakat ve işbirliği duygularının gelişmesine, özgürce bir tartışma ortamında bulunmasına yardımcı olur. Akran gruplarının olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkileri de vardır. Madde kullanımı ve bağımlılık (alkol, sigara, uyuşturucu) en büyük olumsuz etkenlerdir. Ergen kendi sorunlarından, toplumsal baskılardan kaçmak için arkadaş gruplarına yönelir. Arkadaş gruplarında kabul görmek için grubun faaliyetlerine katılır (Avcı, 2006). Farklılaşma ihtiyacı da ergenleri farklı grupların üyesi olmaya sevk eder. Bu farklı yönelim ergenin okul ve aile algısını olumsuz etkileyebilir. Yapılan bir araştırmada öğrencilerin akran baskıları ile ailevi, genel ve akademik başarıları arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur (Türkiye'de Ergen Profili, 2008).

Aileler ergenlerle yakın ilişkilerde bulunarak uygun bir mahalle ve okul ortamı sağlayarak ergenin olumlu akran ilişkilerinde bulunma şansını arttıracaklardır.

1.1.7. Ergenlikte Aile İlişkileri ve Tutumları

Ergenlik dönemindeki birey ailesi ile olan ilişkilerinde kopuş yaşar. Ergen çocuklukta bağımlı olduğu ailesine artık uzaktır. Ergen ve ebeveyn arasında çatışmalar yaşanabilir. Ailenin yerini arkadaşlar almaya başlar.

Ergenlik dönemi pek çok sorunun yaşanabileceği bir dönemdir. Bu sorunların aşılabilmesinde aileye önemli görevler düşmektedir. Ergenlik dönemindeki genç ve aile arasındaki ilişkide ailenin tutumları son derece önemlidir.

Ergenler problemlerin çözümünde yetişkinlerin kendisini anlamayacağını düşündüklerinden ya da problemi paylaşmayı bir zayıflık olarak gördüklerinden problemlerini ailelerine açmazlar. Problem çözülmedikçe ergende yetersizlik duygusu ortaya çıkar. Zihni sürekli problemleri ile meşgul olduğundan dikkat dağınıklığı, ilgisizlik, çalışmaya karşı isteksizlik ortaya çıkar.

Ergenin problemlerini çözmede en büyük destekçisi ailesi olmalıdır. Ailenin geliştirdiği tutum ergenin problemini aşmasındaki en önemli etkidir. Aile tutumları şöyle gruplandırılabilir.

1.1.7.1. Demokratik Anne Baba Tutumu: Çocuğuna hoşgörü ile yaklaşan, çocuğunu destekleyen, sorunlarını konuşarak, danışarak çözümleyen anne baba tutumudur. Bu tür ailelerde gerginlik yerine sıcak, samimi bir hava vardır. Çocuk söz hakkına sahiptir ve anne baba kadar değerlidir aile için. Demokratik aile ortamında yetişen çocuklar kendilerine güvenli, kendi kararlarını verebilen, kendisini yönetebilen, sorumluluk sahibi bireyler olurlar. Ancak aşırı hoşgörölü yaklaşım çocuğun bencil olmasına neden olabilir.

1.1.7.2. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu: Çocuğa aşırı ilgi gösterilerek büyük bir sevgi ile bağlanmış aile tutumudur. Bu tür ailelerin çocukları kendine güveni olmayan, duygusal açıdan problemler yaşayan, kendisini yönetemeyen bir yapıya sahip olur .Aşırı koruyucu aileler yanlış yapacağı korkusuyla çocuğun üzerine fazla titrer, onun yerine işlerini anne baba üstlenir. Bu tür davranışlar çocuğun sorumluluk almasını engeller. “Aşırı koruyucu tutum çocuğun sosyal gelişimini ve uyumunu zedeler. Bencil bir kişilik geliştirmesine neden olur. Çocuk kendisini bir gruba kabul ettirmek için toplum dışı ve isyankar davranışlara başvurabilir”(Kaya, 1997: 200).

1.1.7.3. Aşırı Otoriter Anne Baba Tutumu: Otoriter ailelerde çocuğun baskı altında tutulması söz konusudur. Çocuğun kurallara sıkı sıkıya bağlı kalması beklenir. Bu tür ailelerde kurallara uymayan çocuğa ceza verilir. Dövme, azarlama, bağırma, korkutma, kınama, ayıplama en sık rastlanan ceza çeşitleridir. Bu tür ailelerde çocuk sevgi ve saygı görmez. İçte kapanık, saldırgan, kinci, pasif kişilikli bireyler yetişir.

1.1.7.4. İlgisiz Anne Baba Tutumu: Bu tür ailelerde disiplin yok denecek kadar azdır. Çocuk sevgisiz ve ilgisiz bir tutumla karşılaşır. Aile çocuğuna karşı duyarsızdır. Çocuğun maddi manevi ihtiyaçları ile ilgilenmez, yeterli şefkati ve sevgiyi göstermez. Bu tür ailelerin çocukları isyankar, endişeli, saldırgan, suç işlemeye meyilli olur. İlgisiz anne baba tutumu çocuğun kendine güvensiz ve olumsuz bir benlik kavramı geliştirmesine neden olur.

Benlik algısının en belirgin olarak oluştur dönemin ergenlik dönemi olduğunu daha önce belirtmiştik. Bu dönemde ailenin çocuğuna karşı tutumu, bireyin olumlu yada olumsuz bir kişilik geliştirmesine sebep olur.

“Otoriter bir aile tutumu bireyin bağımsız kişiliği önünde bir engeldir. Demokratik tutumda sorumluluk sahibi kişilik gelişirken ilgisiz aile tutumu ise çocuğun boşlukta kalmasına sebep olur. Yapılan araştırmalarda demokratik anne baba tutumunun bireyin kendini gerçekleştirmesini olumlu, otoriter anne baba tutumunu ise olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır.”(Kaya, 1997: 200).

“Çocuk için iyi anne baba tutumu, ne tam serbest ne de sert ve baskıcı, bu tutumların dengeli bir karışımı olan tatlı sert bir tutumdur. Aileler çocuklarının hayattaki tutumları, inançları, değerleri, benlik kavramları ve kişilik özellikleri için birinci derecede referans kaynağıdır.”(Kaya, 1997: 202).

Aile tutumlarından yola çıkarak ergenlerde oluşan kişilik yapısını şöyle özetleyebiliriz.

“Kendilik algısı yüksek olan kişilerin okulda daha başarılı, sorumluluk sahibi, karar verirken olanaklarının farkında olan, davranışlarının sonuçlarını doğru tahmin eden, yeni şeyler denemeye meraklı, başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı, ilişkilerinde saygılı, çatışma süreçlerinde yapıcı, çözüme ulaşmada etkili, çevresindekileri etkilemede yetenekli ve yaptıklarından memnun olan bireyler oldukları görülmektedir.

Kendilik algısı düşük olan kişiler ise başkaları tarafından kolay yönlendirilen, kolay şekilde engellenmişlik hissedilen, anti-sosyal davranışlara sahip, zayıf kişisel

uyumu olan, yetenek ve ilgilerini yeterince kullanmayan özelliklere sahiptir.” (Şener, 2009: 2).

1.1.8. Ergenlerin Yaşadıkları Sorunlar

Ergenlik dönemi duygusal iniş-çıkışların, ruhsal sorunların yaşanmasında artışın olduğu bir dönemdir. Ergenlik döneminde birey fiziksel değişimle beraber yaşadığı duygusal, sosyal, bilişsel değişimlerle de baş etmek zorundadır. Ergen kazandığı soyut düşünme yeteneği ile kendisini ve çevresini yeniden değerlendirir. Ergenlik döneminde kimlik gelişimi önem kazanır. Ergen kim olduğunu sorgular. Bu sorgulama bazen hüsrana ile sonuçlanabilir. Ergen artık kendi sorumluluklarının yanı sıra yeni sorumluluklar da almaya başlar. Bazı ergenler bu dönemi rahatlıkla atlatırken, bazıları başarılı olamaz ve birtakım ruhsal sıkıntılar yaşar(Eskin, 2010).

Bu dönemde bireylerde görülebilecek sorunların başında depresyon ve intihar eğilimi gelmektedir. Ergenlerin yaşayabileceği sorunlar arasında şunlardan söz edilebilir:

- Depresyon
- İntihar
- Anksiyete bozukluğu
- Sosyal fobi
- Sınav kaygısı
- Yeme bozuklukları
- Madde kullanımı

1.1.8.1. Depresyon: Ergenlik döneminde yaşanan depresyonu tespit etmek oldukça güçtür. Ergenlik döneminde duygularda yaşanan değişimler, iniş-çıkışlar depresyon belirtisi olabileceği gibi normal süreçler de olabilir. Depresyon durumunda genellikle, aile ve arkadaş ilişkilerinde sorunlar, okul başarısında düşme, depresif duygu durumunun sürekli olması, madde bağımlılığı gibi belirtiler gözlenir. Ergenlerde depresyona sebep olacak unsurlar; ebeveynlerden birini kaybetme, cinsel

taciz veya istismara maruz kalma, aileden birinin depresyon yaşaması, kronik hastalıklar olabilir.

Depresyon riskinden bahsedebilmek için şu belirtilerin iki haftadan fazla sürmesi gerekir:

- Okul başarısında düşüş
- Öfkeli ruh hali
- Huzursuzluk
- Yeme ve uyku düzeninde değişiklik
- Hayattan zevk alamama
- Motivasyon düşüklüğü
- Özgüven eksikliği
- Konsantre olamama
- Kararsızlık
- Sosyal çevreden uzaklaşma
- Madde bağımlılığı (Kılıç, 2009).

Depresyon hem kız hem de erkek ergenlerin yaşayabileceği bir sorundur. Ancak kızların erkeklere göre depresyon yaşama oranı neredeyse %50 daha fazladır. Bunun nedeni olarak kızların depresyon halindeyken düşüncelere dalıp bunları büyütmeleri, geliştirdikleri olumsuz beden imgesi, daha çok ayrımcılığa maruz kalmaları gösterilebilir (Santrock, 2014).

1.1.8.2. İntihar: İntihar ergenlik döneminde görülen önemli bir ruhsal sorundur. "İntihar 10-19 yaş arasında önemli ölüm nedenleri arasında üçüncü sırada yer almaktadır." (Ulusal Sağlık İstatistikleri Merkezi, 2008; Pirruccello, 2010; aktaran: Santrock, 2014).

Gençlerin intihar düşüncesini kurgulamalarında öncelikle sevgi eksikliği gelmektedir. Ergenin ailesinde yaşanan mutsuzluk, anne-babanın ölmesi ya da boşanma da intihar düşüncesini oluşturan etkenlerdendir. Arkadaş ilişkileri ergenin intihara götürebilecek bir diğer unsurdur. Ergenin arkadaş çevresinden birinin intihara meyilli olması intihar riskini artıran bir etkidir. Ergenin çevresinde yaşanan

bir intihar olayı da intihar düşüncesini oluşturabilir. Ergen yaşadığı derin üzüntüden, çaresizlik hissinden, sıkıntılı ruh halinden kurtulmanın tek yolunun ölüm olduğunu düşünüp intihar girişiminde bulunabilir. Genetik faktörler de intihar eğilimine sebep olabilir.

İntihara yönelen ergenlerin psikolojik profiline bakıldığında, bu ergenlerin genellikle depresif belirtilerinin olduğu gözlenmiştir.

1.1.8.3. Anksiyete bozukluğu: “Anksiyete kaygı, bunaltı, boğulma hissi, sıkıntılı durum anlamına gelir. Çarpıntı, nefes almada zorluk, hızlı hızlı nefes alma, boğuluyormuş gibi hissetme, kalp hızının artması, ellerde ve ayaklarda titreme, aşırı terleme gibi fizyolojik belirtilerin yanı sıra sıkıntı, heyecan, aniden çok kötü bir şey olacakmış hissi ve korkusu gibi psikolojik belirtileri vardır.”

“Normal anksiyete organizmanın biyolojik bir korunma sistemi olup organizmayı tehdit eden bir olayın varlığından kaçma veya olay ile savaşmayı sağlamak üzere ortaya çıkar. Ancak anksiyete ortada tehlike oluşturacak bir durum yokken de ortaya çıkıyorsa ve uzun sürüyorsa anksiyete bozukluğundan bahsedilebilir.” (Ünsal, 2007).

Anksiyete bozukluğu ergenlerde çok sık görülen bir durumdur. Ancak bunun çok farkına varılamaz. Anksiyete bozukluğu ile başa çıkmak için anksiyete oluşturacak durumla mücadele edebilmek gereklidir. Anksiyete tedavisinde gerekirse ilaç da verilebilir (Kılıç, 2009).

1.1.8.4. Sosyal Fobi: Ergenlerin yaşadıkları sosyal fobi onların yaşam kalitesini düşürür. Sosyal fobisi olan ergenler alıngandırlar. Genellikle göz teması kuramazlar. Kendileri ile ilgili aşırı yorumlar yapıp buna inanırlar. Yeni ortamlara girmeye çekinirler. Bedenleri ile barışık değildirler. Ellerde titreme, terleme, kızarma, ses tonu ayarlayamama gibi fizyolojik belirtileri vardır.

1.1.8.5. Sınav kaygısı: Aşırı derecede yaşanan kaygı bireyin engellenmesine neden olur. Yeterli miktarda kaygının olması ise motive edicidir.

Sınav kaygısı ergenlerde gerginlik oluşturan bir durumdur. Sınav kaygısı yaşayan bireyler kendileri ile ilgili olumsuz düşüncelere kapılırlar. Birey yapılması gerekeni

yapamayacağı düşüncesini kapılır ve bu yaşadıkları dikkatinin dağılmasına sebep olur. Sınav kaygısı bireylerde hızlı kalp atışı, terleme, gerginlik, mide bulantısı gibi fiziksel tepkiler oluşturur (Güler, Çakır, 2013). Yapılan alan araştırmalarında sınav kaygısı yaşayan bireyler, hayattan zevk alamadıklarını, uyku uyuyamadıklarını, kazanamazlarsa mahvolacaklarını, yemek yemediklerini belirtmişlerdir (Baltaş, 1992).

1.1.8.6. Yeme bozuklukları: Ergenlik döneminde sıklıkla görülen iki yeme bozukluğu vardır: Anoreksiya nevroza ve blumia nevroza.

Anoreksiya nevroza: Sürekli aç kalarak zayıflama çabası şeklinde tanımlanabilecek yeme bozukluğudur (Santrock, 2014).

Anoreksiya problemi olan bireyler kendilerini olduklarından çok şişman algırlar. Sürekli aynanın karşısında vakit geçirirler ve hiçbir zaman yeterince zayıf olduklarını düşünmezler. Kızlarda erkeklerden daha fazla görülür. Ergenliğin başlarında veya ortalarında başlar.

Blumia nevroza: Kişilerin sürekli olarak kusma ile birlikte yeme atakları da geçirdiği yeme bozukluğu olarak tanımlanabilir (Santrock, 2014).

Blumia olan birey kendisini uyararak kusar. Ergenler bazen meraktan kendilerini uyararak kusar. Gerçekten blumiadan bahsedebilmek için en az üç ay boyunca haftada iki kere tekrarlanması gerekir. Anoreksiyada olduğu gibi blumiada da çarpık bir beden imgesi vardır ve bireyler şişmanlamaktan çok korkarlar. Blumia nevrozası olanların vücut şekillerine fazlasıyla önem verdikleri ve bunun düşük benlik algısı ve depresyonla ilişkisi olduğu tespit edilmiştir (Santrock, 2014).

Ergenlerde yeme bozukluğu oluşmasının nedenlerinden biri de ergenlerin kendi kendilerine yaptıkları diyetlerdir.

1.1.8.7. Madde kullanımı: Ergenler yaşadıkları ruhsal bunalımların, aileleri ile yaşadıkları çatışmaların oluşturduğu gerginlikten uzaklaşmak için çareler arar. Genellikle çareyi alkol ve uyuşturucu kullanmada bulur. Kullandığı madde bireyi rahatlatırsa daha sık kullanmak ister ve bu da bağımlılığın oluşmasına neden olur. “Madde kullanmak ve madde bağımlısı olmak birbirinden farklı şeylerdir. Madde

bağımlısı olduğunu anlamak için ‘Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders’ ölçütlerine göre aşağıda belirtilenlerin en az üçünün olması bireyin madde bağımlısı olarak tanımlanması için yeterlidir.

1. Bağımlı olunan maddeye karşı son 1 yıl içinde bir tolerans geliştirilmiş olması.
2. Yoksunluk belirtileri göstermek ve bundan kurtulmak için bağımlı olunan maddeyi veya benzerlerini almak.
3. Düşündüğünden yüksek dozlarda ve uzun dönemlerde maddeyi kullanmak.
4. Madde kullanımından kurtulmak veya kontrol altına almak için devamlı çaba içinde olmak.
5. Maddeyi bulmak, kullanmak ve etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcamak.
6. Maddeyi kullanmaktan dolayı sosyal, mesleki ve serbest zaman etkinliklerinde azalma veya bu etkinlikleri terk etmek.
7. Kullanılan maddeden dolayı fiziksel veya psikolojik sorunların varlığına rağmen madde kullanımına devam etmek.” (Kılıç, 2009).

Türkiye’de Ergen Profili Araştırması (2008) 'na göre ergenlerin, bağımlılık yapan maddeleri kullanma sıklığı parçalanmış aileler, tek ebeveynli aileler, akraba yanında yaşayan ergenlerde alkol, sigara, uyuşturucu kullanım sıklığı diğer ailelere göre daha fazladır.

Madde kullanan ergenlerde, karşı cinse yönelme ve okul başarısı düşük, aile ilişkilerinde zayıflama oranı ise yüksektir (TEPA, 2008).

1.2. İNTERNET VE SOSYAL MEDYA

1.2.1. İnternet ve Gelişimi

İletişim insanlar için kaçınılmaz bir olgudur. İnsanlar çevresi ile ilişkiye girmek, bilgi alışverişi yapmak gibi sebeplerle iletişim içine girerler. İnsanlar iletişim sayesinde kendisini tanır, geliştirmeye çalışır ve diğer insanlar arasında kendisini konumlandırmaya çalışır. İletişim insanın dünya ile ilişkisini sağlar (Kaya, 2012).

İnsanlar tarihi boyunca farklı iletişim metotlarını kullanmışlardır. Yüz yüze iletişimi gerektirmeyen, kitlesel düzeyde iletişimi sağlayan kitle iletişim araçları da bu metotlardandır. Kitle iletişim araçları ise televizyon, radyo, gazete ve internettir.

İnternet, kitle iletişim araçları içerisinde en kapsamlı olanıdır. Diğer kitle iletişim araçlarını da kapsayan, onlardan daha ayrıntılı olan bir yapıya sahiptir (Yıldırım, 2014). İnternet, iletişimde en üst noktaya varılan araçtır. İnternetin en önemli özelliği çabuk ve kolay erişimdir.

1960'lı yıllarda ABD'de, olabilecek bir nükleer savaş sırasında güvenli olan ve askeri haberleşme için kullanılan bir bilgisayar ağı oluşturma projesi, internetin gelişimini sağlamıştır (Yıldırım, 2014).

ABD Savunma Bakanlığı İleri Araştırma Ajansı'nın 2 Eylül 1969 tarihinde başlattığı dört bilgisayarı kapsayan küçük bir projeye ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network) kurulmuştur. Bu projeye Kaliforniya'da 3, Utah eyaletinde bir bilgisayarı birbirine bağlayan bilim adamlarının amacı değişik yerlerde bulunan askeri üslerin birbiri ile haberleşmesini ve bilgi alışverişini sağlamaktı. Kısa sürede bu ağ geliştirilerek, ağa bağlı bilgisayar sayısı 15'e çıkarıldı (Dede, 2004, s.17).

1973 yılında Norveç ve İngiltere'den iki üniversitenin de ARPANET ağına bağlanması küresel anlamdaki ilk bağlanmadır (Yıldırım, 2014). Bilgisayarların birbirine ağlar vasıtasıyla bağlanması, kişiler arası yeni bir iletişim ortamının oluşmasını sağlamıştır. 1980'lerde internet altyapısını geliştirmek ve çevrimiçi

bilgiye ulaşma çalışmaları devam etmiştir. Bu çalışmalar Web'in ortaya çıkmasını sağlamıştır.

1990'da Web'in ilk somut örneği oluşturulmuştur. Tarayıcı ve sunucuların Web'deki bilgileri bulmasını sağlamak amacıyla 'bir örnek kaynak konumlayıcı' (URL, Uniform resource locator) oluşturuldu.

İnternet ile ilgili yapılan çalışmalar hızla devam etmiş ve Web 2.0, ikinci nesil internet hizmetleri ile kullanıcılarının da aktif olarak web sitelerine katılımları sağlanmıştır. Web 2.0 sayesinde, kullanıcıların kendi düşüncelerini daha açık bir şekilde ifade edebilecekleri etkileşim odaklı bir sosyal alan ortaya çıkmıştır.

Web 2.0'ın Wikipedia, blog siteleri, Facebook, Youtube gibi pek çok uygulama alanları vardır.

1.2.2. Sosyal Medya ve Sosyal Paylaşım Ağları

Sosyal medya, farklı bakış açılarının, bilgilerin, farklı yaşamışlıkların paylaşılmasına olanak veren, internetin de hızla hayatımıza girmesini sağlayan bir uygulama alanıdır. Sosyal medya kullanıcılar arasında interaktif bir iletişim süreci oluşturur. Sosyal medyada iletişim farklı paylaşım ağlarıyla gerçekleştirilir.

1.2.2.1. Sosyal Medya

“Sosyal medya en hızlı gelişen iletişim teknolojilerindedir. Sosyal medya, kişilerin düşüncelerini paylaştığı ve okuduğu blogları, şirket destekli tartışma ve sohbet sitelerini, müşterilerin birbirleri ile iletişim kurabilecekleri e-postalarını, ürün veya hizmetlerin bilgilerine ulaşabilecekleri siteleri ve forumları, fotoğraf, ses, görüntü ve filmlerin paylaşılacağı internet ortamından oluşmaktadır.” (Mangold ve Faulds, 2009:358; aktaran: Erol, Hassan, 2014).

Sosyal medyada kullanıcılar, gönüllü olarak resim, müzik, video gibi farklı içeriklerde olan paylaşımlarda bulunabilirler (Koçak, 2012).

“ Sosyal medya Şu zellikleri içerir:

Katılımcılar: Sosyal medya katılımcıları cesaretlendirir ve ilgili olan her bir kullanıcıdan geri bildirim alır.

Açıklık: En çok sosyal medya servisleri geri bildirim ve katılımcılara açıktır. Bu servisler oylama yorum ve bilgi paylaşımı gibi konularda cesaret aŐırlar. Bunlar çok nadir ulaŐıma yönelik engeller koyarlar.

Konuşma: Geleneksel medya yayına ilişkin iken içerik aktarımı ya da dinleyiciye bilgi ulaŐımı sosyal medya iki yönlü konuŐmaya olanak tanınması bakımından daha iyidir.

Toplum: Sosyal medya topluluklara çabuk ve etkili bir oluŐum için izin verir. Topluluklar da böylece sevdikleri fotoğraf, politik değerler, favori tv Őovları gibi ilgili oldukları Şeyleri paylaŐırlar.

Bağlantılılık: Sosyal medyanın çoğu türü bağlantılı iŐler gerçekleŐtirir. Diğer siteler araştırmalar ve insanların ilgili oldukları herhangi bir konuda link vermesine olanak tanır. ”(Vural, Bat, 2010, s. 3352).

Sosyal medya, sağladığı pek çok kolaylıkla her kesimden ve her kültürden insanın ilgi odağı haline gelmiştir. Çoklu kullanıma açık olması, fotoğraf ve video paylaşımı, insanların düşüncelerini özgürce ifade edebilme ve tartıŐabilme ortamı olması, sosyal medyanın kullanımını artıran etkenlerdendir.

Sosyal medyanın yeni bir iletişim ortamı oluşmasını sağlaması, her kesimden insanın bu iletişim teknolojisini olan ilgisinin artması, sosyalleşme kavramının yeni bir boyut kazanmasına ve bu ortama yöneltilen eleŐtirilere de sebep olmuştur (Vural, Bat, 2010, s.3349).

Sosyal medyanın etkileri pek çok faktöre göre deĐiŐebilir. İnsanlar arasındaki etkileşimi güçlendirici, zayıflatıcı ya da tamamlayıcı etkileri bulunmaktadır. UlaŐımın kolay ve ucuz olması, zaman ve mekan sınırının olmaması, sosyal medyanın güçlendirici etkileri arasındadır. Zayıflatıcı etkileri; bireylerin aile ve arkadaş çevreleri ile yüz yüze iletiŐimini engellemesi ve bölgesel iletişimi azaltması

olarak gösterilebilir. Eğer yüz yüze iletişim sosyal medya ile bir arada kullanılırsa sosyal medyanın tamamlayıcı etkisinden söz edilebilir (Hazar, 2011).

Sosyal medya kullanıcılarının sayısındaki artışa göre insanların hayatında sosyal medyanın çok önemli bir yere sahip olduğu düşünülebilir. 2014 yılı dünya nüfus artışı ile orantılı olarak internet kullanıcı sayısının da arttığı, dünyadaki her 5 kişiden ikisinin internet kullanıcısı olduğu söylenebilir. İnternet erişiminin artmasıyla sosyal medya kullanıcı sayısının doğru orantılı olarak arttığını söylemek de mümkündür (Başer, 2014).

“2009 yılı itibariyle sosyal medya için yapılan rakamsal değerlendirmede şöyle bir sonuç elde edilmiştir.

1. İnternette sosyal medya pornoyu geride bıraktı. (Reuters, 2009)
2. Twitter’ın geçtiğimiz yıl için büyüme oranı: %1500 (yüzde bin beş yüz) (Nielsen, 2009)
3. Dünya üzerinde her üç kişiden ikisi sosyal ağları ziyaret ediyor. (Nielsen, 2009)
4. Her gün Youtube’da 100 milyon video izleniyor ve her dakika 20 saatlik video yükleniyor. (Youtube, 2009)
5. Her gün Facebook üzerinde 8 milyar dakika geçiriliyor ve 285 milyon adet içerik paylaşılıyor. (Facebook, 2009)
6. 350 milyon aktif kullanıcısı ile Facebook bir ülke olsaydı Çin ve Hindistan’dan sonra Dünya’nın en kalabalık 3. ülkesi olurdu. (Wikipedia, 2009)
7. 307 milyon üyesi ile Youtube ise Çin ve Hindistan’ın ardından 3. en kalabalık ülkesi olurdu. (Youtube, 2009)
8. Twitter’da açıldığı günden bu yana 6.7 milyar tweet gönderildi. (Gigatweet, 2009)
9. İnternet kullanıcılarının sadece %65.1’i e-posta kullanmış, sosyal ağları kullananlar ise %68. (Nielsen, 2009)
10. 14 milyondan fazla kullanıcıyla Türkiye Facebook’ta en aktif 3. ülke (Facebook, 2009)
11. Friendfeed’in Dünya’da en popüler olduğu ülke Türkiye. (Alexa, 2009)

12. Türkiye Avrupa'nın internette en çok zaman geçiren ülkesi (Comscore, 2009).” (Kahraman, 2009).

1.2.2.2. Sosyal Paylaşım Ağları

Birçok sosyal paylaşım ağı farklı amaçlar ve uygulamalar için geliştirilmiştir. Sosyal paylaşım ağlarından bazıları, evrensel bir yapıya ulaşırken bazıları, yerel olarak kalmıştır. Her iki durumda da bu sosyal ağlar, sosyal medyanın birer parçasıdır (Başer, 2014).

“Sosyal ağlar kullanıcılar tarafından hazırlanan içeriklerin interaktif bir şekilde bireyler arasında iletiildiği internet siteleridir.” (Solmaz, Tekin, Harzem, Demir, 2013: 23).

Aydoğan ve Akyüz (2010) ; “Kullanıcıların kendileri ile ilgili kişisel haberleri verebileceği, arkadaş edinebileceği veya arkadaşları ile etkileşimli bir şekilde iletişim kurabileceği, resimlerini, videolarını paylaşabilecekleri, çeşitli etkinlikler düzenleyebilecekleri web sitelerine genel olarak sosyal ağ ya da sosyal paylaşım sitesi adı verilir.” şeklinde bir sosyal medya tanımı geçirmiştir.

Vural ve Bat (2010:3356), sosyal ağları şöyledir gruplandırmışlardır:

- Sosyal ağlar: Facebook, Twitter, Myspace
- Fotoğraf paylaşım siteleri: Flickr, Photobucket, Instagram
- Video paylaşım siteleri: Youtube , Dailymotion

Facebook: 2004 yılında Harvard Üniversitesi öğrencisi Mark Zuckerberg ve arkadaşları tarafından kurulmuş bir sosyal paylaşım sitesidir. Başlangıçta sadece Harvard Üniversitesi'nin e-postasına sahip kullanıcılarla sınırlı tutulmuş, 2005 yılında lise öğrencileri ve iş ağlarındaki profesyonelleri de bünyesine katmıştır. Zamanla daha da genişleyip herkesin kullanımına açık hale gelmiştir.

Facebook kullanıcıları kendi profillerini özelleştirebilir. Fotoğraf, yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi özel bilgileri içeren profil oluşturabilirler. Facebook'ta özel ya da herkese açık mesaj gönderimi, yer bildirim, aktivite bildirim, etiketleme,

çevrimiçi sohbet, fotoğraf albümü paylaşmak gibi pek çok uygulamada vardır. Facebook'un güvenlik ayarları sayesinde kullanıcılar bilgilerinin istedikleri kadarını istedikleri kişilerle paylaşabilirler (Koçak, 2012).

2015 yılı mart ayı itibariyle Facebook kullanım istatistiklerine bakıldığında günlük ortalama aktif kullanıcı sayısı 936 milyon, günlük aktif mobil kullanıcı sayısı ise 798 milyon olduğu görülmektedir. 31 mart itibariyle aylık aktif kullanıcı sayısı 1.44 milyar, mobil aylık kullanıcı sayısı ise 1.25 milyardır. Aktif kullanıcıların %82,8'i ABD ve Kanada dışındadır (Facebook, 2015).

2012'de ülkelere göre Facebook kullanım yoğunluğu şu şekildedir. ABD 156.820.080, Hindistan 45.796.460, Brezilya 44.622.060, Endonezya 42.684.840, Meksika 33.088.000, Türkiye 30.991.820.

Facebook kullanıcıları siteyi ziyaret ettiğinde ortalama 20 dakika geçirmektedirler.

Facebook'un farklı kullanım amaçları vardır. Firmalar tarafından reklam amaçlı kullanıldığı gibi daha çok kişisel amaçlarla kullanılır. Arkadaş bulmak ya da iletişimde bulunulan arkadaşlarla etkileşimi devam ettirmek, video, fotoğraf, müzik, fikir paylaşımında bulunmak, oyun oynamak, örgütlenmek gibi amaçlardan bahsedilebilir.

Twitter: Twitter kullanıcılarının 140 karakterden oluşan "tweet" adı verilen mesajları gönderebildikleri ve okuyabildikleri çevrimiçi sosyal paylaşım ağıdır.

Twitter, 2006 Mart ayında Jack Dorsey, Evan Williams, Biz Stone, Noah Glass tarafından kurulmuştur. Merkezi San Francisco'da yer almaktadır ve dünya çapında 25'ten fazla ofisi vardır.

Kayıtlı kullanıcılar tweetleri okuyabilir ve kendileri tweet gönderebilir. Fakat kayıtlı olmayan kullanıcılar tweetleri sadece okuyabilmektedir. Kullanıcılar başkasının yazdığı bir tweeti kendi hesabında kullanabilir, buna "retweet" denir. Kullanıcılar Twitter'a web sayfası üzerinden SMS yoluyla veya mobil cihazlardaki programlar vasıtasıyla giriş yapabilirler.

Twitter, bugün en çok ziyaret edilen 10 web sitesi arasına girmiştir.

2009 yılı ağustos ayında 2000 tweet üzerinden yapılan bir araştırmaya göre Twitter kullanma amacı şu kategorilerdedir:

%40 Amaçsız konuşma, %38 karşılıklı konuşma, %6 kendi reklamını yapma, %4 spam, %4 haber alma (Wikipedia.org).

Twitter kullanım istatistikleri şöyledir:

- Aylık aktif kullanıcı sayısı 302 milyon
- Her gün 500 milyon tweet
- Aktif kullanıcıların %80'i mobil üzerinden Twitter kullanıyor.
- Kullanıcıların %77'si ABD dışından
- Twitter 33 dili destekliyor

Instagram: Instagram ücretsiz fotoğraf paylaşma programıdır. Twitter ve Facebook gibi sosyal paylaşım sitelerine entegre olduğu için kullanıcılar ağlar üzerinden de fotoğraf paylaşımı yapabilirler.

Instagram 2010 yılında Kevin Systrom tarafından kurulmuştur.

Vine: Twitter'ın 2013'te kullanıma sunduğu, kullanıcıların maksimum 6 saniyelik kısa video çekebilmesini sağlayan ücretsiz uygulamasıdır.

Bugün 40 milyondan fazla Vine kullanıcısı vardır (Twitter.com).

Youtube: 2005 yılında kurulmuştur. Kullanıcıların videoları keşfetmeleri, izlemeleri ve paylaşımları için oluşturulmuş video paylaşım sitesidir. Youtube, bir Google şirkettir.

Kullanıcılar Google hesabıyla oturum açarak favori gruplarının, haber sitelerinin ya da ilgilerini çeken kanalların yükledikleri güncel videoları seyretmek için Youtube'a abone olabilirler. Abonelik sayesinde kullanıcılar anasayfayı görmek istedikleri içerikle özelleştirebilirler (Youtube.com).

Pinterest: Pinterest kullanıcıların sevdikleri şeyleri keşfetmek ve bunları gerçek hayatta gerçekleştirebilmek için oluşturulmuş bir araçtır. 2010 yılında San Francisco, California'da Ben Silbermann, Evan Sharp, Paul Sciarra tarafından kurulmuştur. İnsanların yeni hobiler seçmesine, tarzlarını bulmasına, hayatları için önemli projeler planlamasına yardımcı olan bir sitedir. Pinterest 26 dilde hizmet vermektedir.

Pinterest sayesinde beğenilen, daha sonra tekrar görmek istenilen ve başkalarıyla da paylaşılmak istenilen resimler, videolar pinlenerek işlenmektedir. Pinler, temalarına ve konularına göre bir panoda toplanmaktadır.

Pinterest ile ilgili istatistiksel bilgiler ise şöyledir:

- Kadın Pinterest kullanıcılarının oranı **%80**.
- Pinterest'te açılan **işletme hesaplarının toplam sayısı** 500 bin.
- Pinterest aylık sayfa gösterim sayısı **2.5 milyar**.
- İnsan yüzü içeren Pinterest resimlerinin oranı **< %20**.
- Günlük pinlenen ortalama makale sayısı **5 milyon**.
- Repin alan pinlerin oranı **%80**.
- Tek bir ziyarette Pinterest'te geçirilen ortalama süre **14.2 dakika**.
- Ortalama bir kullanıcının bir ayda Pinterest'te geçirdiği süre **98 dakika**.
- Pinterest üzerinden ürün satın alan müşterilerin ürün başına ödedikleri ortalama fiyat **140 - 180 dolar**.
- Pinterest hesabı ile Facebook hesabını birleştiren kullanıcıların sayısı **9 milyon**.
- Platforma sadece mobilden giriş yapan tekil ziyaretçi oranı **%35**.
- iPad üzerinde gerçekleştirilen tüm sosyal paylaşımların içinde Pinterest'in oranı **%48.2**.
- ABD'de yaşayan Pinterest kullanıcılarının oranı **%60**.
- Meksika'da yaşayan Pinterest kullanıcılarının sayısı **1.2 milyon**.
- ABD'de yaşayan aylık tekil kullanıcı sayısı **25.6 milyon**.
- Dünyanın en çok ziyaret edilen siteleri arasında Pinterest'in sırası **49**.
- Pinterest tarafından arttırılan toplam fon **338 milyon dolar**.
- Pinterest çalışanlarının sayısı **140+**.
- En çok takipçisi olan kullanıcı **Joy Cho (13.8 milyon+)**.

- En çok takipçisi olan marka **Nordstrom (4.4 milyon+)**.
- En çok takipçisi olan pano **Delicious (6.9 milyon+)**.
- En çok repinlenen pin **Garlic Cheesy Bread (105 bin+ repin)**.
- En çok yorum yapılan pin **Old Couple (800+ pin)** (Wikipedia.org)

Flickr: Flickr, Yahoo şirketinin fotoğraf paylaşım sitesidir. Fotoğraf ve videoların yüklenebileceği, paylaşılabilceği ücretsiz bir sitedir. Yahoo e-posta hesabı ile Flickr hesabı açılabilir.

1.2.3. Ergenlerin Sosyal Medya Kullanımı ile Sosyal Medyanın Sosyalleşme ve Kimlik Yapılandırma Süreçlerine Etkileri

“İnsan zaman içinde yaşadığı toplumun kültürel norm ve değerlerini öğrenerek sosyal bir varlık haline gelir. Bu sürece sosyalleşme ya da sosyalizasyon denir.” (Koştaş, 1987, s.329).

Sosyalleşme insanı sosyal sistemin bir üyesi haline getiren süreçtir. Sosyalleşme sürecinde kişi grup normlarına uymayı öğrenir. Yani sosyalleşme bir öğrenme sürecidir. Kişiliğin ve benliğin oluşmasında sosyalleşmenin çok önemli bir yeri vardır. Özbenlik sosyal bir sonuçtur.

Sosyalleşme süreci doğumdan itibaren başlar. Yeni doğan bir çocuk dış aleme karşı birkaç aylıkken tepki vermeye başlar. 5-6 yaşlarında ise kendi kültürüne, yaşadığı çevreye uyum sağlamaya başlar.

Sosyalleşme sürecinde genel olarak öğretici olan toplumdur. İnsanın iletişim içerisinde olduğu her şahıs birer sosyalleştirici unsurdur. Sosyalleşmeyi sağlayan ana unsur ise ailedir. Toplumsal yaşama uyum sağlama kültürel değerlerin öğrenilmesi aile içinde gerçekleşir.

Çocuklar ve gençlerin sosyalleşme süreçlerinde ebeveynin veya onları yönlendirecek bir büyüğün olmaması ya da eksik kalmaları durumunda başka sosyal araçlar, kontrolsüz bir şekilde gençleri yönlendirebilir. Sosyalleşme sürecinde insan

yaşadığı toplumun kültürel normlarını öğrenir ve kendi bilincine ulaşmış bir birey haline gelir.

Sosyalleşme sürecinde, bireylerin gelişimini etkileyen faktörler, olumlu ya da olumsuz bir şekilde olabilir. Dış dünyadan edinilen izlenimler sosyalleşme sürecinde büyük bir öneme sahiptir. Doğumla birlikte başlayan sosyalleşme süreci, ergenlik dönemi denilen gençlik çağlarında en hızlı şekilde yaşanır. Bu dönem bireyin kişilik arama, kimlik oluşturma dönemidir. Sağlıklı sosyalleşme neticesinde birey hoşgörülü, insanlara karşı anlayışlı bir kişilik yapısı oluşturur. Bu da sosyalleşmenin olumlu neticelerindedir.

Sosyalleşme süreci ailede başlar ve okulda devam eder. Gençlik döneminde sosyalleşme için arkadaşlık ilişkileri de son derece önemlidir. Arkadaş çevresi genellikle okuldan edinilir. Gençin sosyalleşmesi için bir arkadaş çevresine girmesi zorunludur

Sosyalleşme sürekli olan bir süreçtir. İnsan hayatının değişik dönemlerinde yaşadıklarıyla, tecrübeleriyle sosyalleşmeye devam etmektedir. Sosyalleştirici araç olarak diğer bütün insan grupları sayılabilir. Televizyon, radyo, internet ve basın organları sosyalleştirici araçlar arasında önde gelmektedir.

Günümüzde bireyin sosyalleşmesi üzerindeki en etkili iletişim aracının internet olduğu yadsınmaz. TÜİK 2011 verilerine göre bilgisayar ve internet kullanımının en yüksek olduğu yaş grubu, 16-24 yaş arasındaki ergenlerdir.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından 2008'de hazırlanan Türkiye'de Ergen Profili Araştırması'na göre ergenlerin internette ziyaret ettikleri siteler müzik, oyun, arama, haber, gazete, forum siteleridir. Sosyal paylaşım sitelerinin ziyaret oranı ise bu sitelerin ziyaret oranının altında kalmıştır. Ancak ergenlerin her geçen gün sosyal paylaşım sitelerini ziyaret oranının arttığını da belirtmek gerekir. 2013 yılında hazırlanan TEPA' ya göre, araştırmaya katılan ergenlerin %76,5 gibi önemli bir oranının internette sosyal paylaşım sitelerini ziyaret ettikleri ortaya çıkmıştır. 12-15 yaş arası sosyal paylaşım sitelerini ziyaret oranı %73,6 iken, 16-18 yaş arası ziyaret oranı %80,2'ye çıkmaktadır.

Bu bilgiler ışığında ergenlerin internette en çok sosyal medyada vakit geçirdikleri söylenebilir.

Yapılan pek çok araştırmada, ergenlerin internette çevrimiçi vakit geçirmelerinin olumlu ve olumsuz sonuçları olduğu ortaya konmuştur. Olumsuz sonuçlardan biri, çocukluk döneminde edinilen alışkanlıkların, ergenlik döneminde bilgisayar karşısında geçirilen vakitle yer değiştirmesi ve yapılan diğer etkinliklere daha az zaman ayrılmasıdır (Cansever, 2009). Başka bir olumsuz tespit ise şöyledir. Sanal ortamın çok yaygın olarak kullanılması, arkadaş, akraba, eş-dost buluşmalarını olumsuz etkilemiş, insanlar yüz yüze görüşmek yerine internet üzerinden görüşmeyi tercih eder duruma gelmişlerdir (Yıldırım, 2014). Yine çevrimiçi görüşmeler ile ilgili yapılan bir çalışmada gençlerin kısaltılmış sözcük ve cümle kullanımları, gençlere özgü bir teknoloji jargonu oluşmasına sebep olmakta, bu durum ise gençlerin günlük hayattaki dil kullanım becerilerini olumsuz etkilemektedir (Akbulut, 2013).

Çevrimiçi internet kullanımı ile ilgili olumsuz tespitler olduğu kadar olumlu yönlerini ortaya çıkaran çalışmalar da vardır.

Olumlu tespitler arasında insanların günlük yaşantılarında hiçbir zaman kuramayacakları ilişkileri, interaktif araçlar sayesinde kolaylıkla kurabildikleri ve ulusal sınırların olmadığı bir ortamda, dünyanın değişik yerlerinden arkadaşlar edindikleri sonucundan bahsedilebilir (Yıldırım, 2014).

Çevrimiçi ortamda iletişim geliştiren ergenlerin, bu tür iletişim içerisinde olmayan ergenlere göre daha karmaşık cümleler kurdukları, daha üstün bir dil öğrenme performansı gösterdikleri de tespit edilmiştir.

Çevrimiçi ortamlar ergenlerin kimlik yapılandırma süreçlerine de etki etmektedir. Gençler sanal ortamda gerçek kimlikleri ile değil, kurmaca kimlikleriyle, olduklarından farklı bir şekilde görünmeye çalışmaktadır. Bu durum, kişilik problemlerini ve psikolojik problemleri de beraberinde getirmektedir. Sanal kimlik kullanan gençler bir süre sonra güven duygusunu kaybetmeye başlamaktadır ve ortaya güvensiz bireyler çıkmaktadır. Güven duygusunu kaybeden gençler, bir süre sonra kendisine yabancılaşmaktadır (Yıldırım, 2014).

Çevrimiçi ortamlarda ve internet başında geçirilen denetimsiz zaman, ergenlerin bağımlı bir kişilik yapısı oluşturmaya da sebep olur. Bağımlılık ise ergenin çevresinden kopup, kişiler arası ilişkileri zayıf, asosyal bireyler haline gelmelerine sebep olmaktadır (Günel, Turhal, İmal, 2011).

İnternet ve dolayısıyla çevrimiçi iletişim ortamları (Facebook, Twitter, Youtube vs.), ergenlerin sosyalleşme ve kimlik oluşturma süreçlerine önemli etki eden unsurlardandır. Ergenlik dönemindeki bireylerin internet ortamından olumsuz etkilenmelerini önlemek ya da en aza indirmek için öncelikli olarak ailenin kontrolü çok önemlidir. Aile çocuğunun internet kullanım süresini, bilgisayar kullanılan yeri belli kurallara bağlamalıdır. Bilgisayar ve internet kullanılan araçlar ailenin bulunduğu ortamda ergenin kullanımına verilmelidir. Ergenin arkadaş, aile ortamı gibi karşılıklı ilişkiler kurabileceği ortamlarda bulunmaları teşvik edilmelidir. Kontrollü bir şekilde çevrimiçi iletişim ortamları kullanan ergenlerin daha sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmaya muhtemeldir.

1.3. KİŞİLİK GELİŞİMİ

1.3.1. Kişilik

Bir insanı başkalarından ayıran, kalıtım ile gelen ve çevre özellikleri ile birleşen, bedensel, ruhsal, zihinsel tüm özellikler kişiliği oluşturur. Duygu, tutum ve davranışların bir alışkanlık haline gelmiş bütünü de kişiliğin içerisinde yer alır.

Kişilik ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Ancak literatür incelendiğinde bu tanımların çoğunda vurgulanan şey bireysel farklılıklardır.

Kişiliğin tanımı yapılırken tutarlı ve yapılaşmış bir bütün üzerinde özellikle durulur. Buradan kasıt kişiliğin çok sayıda özellikten oluşan bir sistem olduğu, sistemi oluşturan bu özelliklerin birbiriyle ilişkisi ve bireye özgü örüntü oluşturduğudur.

Kişilik kavramı birtakım kavramlarla birlikte kullanılır. Kişiliğin farklı özelliklerini içeren karakter, mizaç ve benlik kavramları bunlardır. Mizaç

kişiliğin duygusal yönünü içerir ve daha çok kalıtım yoluyla belirlenir (ör. çabuk öfkelenmek) Kişiliğin ahlaki yönü ise karakter kavramı ile ifade edilir (ör. dürüstlük). İnsanın beklentileri, amaçları, değer yargıları gibi unsurlar ise benliğin içinde yer alır. Benlik insanın kendi kişiliğine ilişkin kanıların toplamı, kendini tanıma ve değerlendirme biçimidir.

Benlik kişiliğin öznel yanını oluşturur. Benlik insanın kendini tanıma ve değerlendirmesi olarak tanımlanabilir. Benlik algısını oluşturan unsur çevre ile etkileşimdir. Güçlü veya zayıf benlik algılarının oluşması çevreden alınan tepkilerin tutarlı ya da eksik olması ile gerçekleşir.

Kişilik gelişimi sürecinde bireyin topluma, yaşadığı çevreye uyum sağlayabilmesi için doğru bir kimlik geliştirmesi gerekir. Kimlik gelişim süreci ergenlik döneminin en dinamik süreçlerinden birisidir. Bireyin kimlik gelişimi üzerinde ailenin ve toplum beklentilerinin çok önemli bir yeri vardır (Coşgun, 2012).

Ergenlik dönemindeki birey “kendi kişiliğine çekidüzen vermeye çalışır. Bu dönemde kendi kimliğine kavuşabilmesi için genç, önce anne ve babanın etkisinden kurtulmaya çalışır. Onun gözünde artık anası babası hiç yanılmayan kişiler değildir.” (Yörükoğlu, 2000:378).

1.3.2. Kişilik Gelişimi

Kişilik gelişimi doğumdan itibaren başlayan bir süreçtir. Bu süreç içerisinde en önemli aşamayı ergenlik dönemi oluşturmaktadır.

Kişilik kalıtım ve çevre faktörleri ile oluşur. Kalıtım çocuğun daha çok potansiyelinin belirlenmesinde, çevre ise bu potansiyelin kullanılmasında ön plana çıkmaktadır (Özdemir ve ark., 2012).

Kişilik gelişiminde özellikle çocukluk yıllarında anne baba tutumları önemli iken ilerleyen zamanlarda okul, arkadaş çevresi, öğretmenler gibi sosyal çevrenin etkisi artmaktadır (Özdemir ve ark., 2012).

Kişilik gelişiminde anne babanın etkisi son derece fazladır. Anne babanın çocuk yetiştirmedeki tutumları bireylerin kişilik yapısının oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Ebeveyni ile sağlıklı bir ilişki kuran bireyler aile dışı ilişkilerini de rahatlıkla kurmaktadır. Demokratik bir aile ortamında yetişen bireyler kendi kararlarını verebilen özgüveni gelişmiş sorumluluk sahibi bireyler olurlar. Anne babanın aşırı koruyucu bir tutumla çocuğuna yaklaşması çocuğun sosyal gelişimini ve uyumunu zedeler. Çocuğun bencil bir kişilik yapısı geliştirmesine sebep olur. Otoriter bir ailede yetişen bireylerin kişilik yapıları ise kinci, pasif, içe kapanık ve saldırgandır. Ebeveynin çocuğuna karşı ilgisiz kaldığı durumlarda ise bireyin suç işlemeye meyilli, isyankar, saldırgan, endişeli bir kişilik yapısı oluşur.

Anne baba tutumları bireyde olumlu ya da olumsuz kişilik yapısı oluşmasına sebep olur. Ebeveyn tutumlarına bağlı olarak kendilik algısı yüksek olan ya da düşük olan bireyler yetişir.

Kişilik gelişimini etkileyen çevresel faktörler arasında medya kullanımı da dikkat çekicidir. Özellikle internet kullanımının ergenlerin kişilik gelişiminde bağımlılık asosyal kişilik kişiler arası ilişkilerde zayıflık gibi olumsuz etkilerinin yanı sıra yeni insanlarla tanışma yüz yüze ilişkilerde yakalayamadığı özgüveni online ilişkilerde bulma gibi olumlu etkileri de vardır.

1.3.3. Kişilik Kuramcıları

Kişiliğin gelişim sürecini açıklamak için pek çok kuram geliştirmiştir. Kişilik kuramcılarının her birinin kuramı, kuramcının geçmişinden, dünya görüşünden, sosyal ilişkilerinden, anılarından izler taşır. Kuramcıların gözlemleri öznel bir yorum içerdiği için farklı kişilik kuramlarının ortaya çıkmıştır (İnanç, Yerlikaya, 2013).

1.3.3.1. Sigmund Freud

Psikoloji tarihinin en çok tanınan ismi kuşkusuz Sigmund Freud'dur. Freud kişilik kuramı ile pek çok kuramcıya örnek olmuştur.

Freud'a göre insan kişiliğinin üç temel birimi bulunmaktadır: id, ego, süper ego.

İd: Kişiliğin ilkel, kalıtımsal, kaba dürtü ve arzularını içerir. Bu dürtüler içinde en baskın olan saldırganlık ve cinselliktir. İd, sonucu ne olursa olsun arzu ve zevklerinin hemen gerçekleşmesini bekler. İd insan davranışını yöneten tek birim olsaydı, insanoğlunun hayvandan pek bir farkı kalmazdı. İd'in denetim altında tutulmasını ise ego sağlar.

Ego: kişiliğin id'i denetim altında tutan parçasıdır. Ego, gerçek dünya ile id arasında aracı olarak çalışır. İd isteklerinin hemen gerçekleşmesini bekler, ego ise bu isteklerin gerçekleşmesi için uygun şartların oluşmasını bekler.

Süper ego (üst ben): Toplumun inandığı doğru ve yanlış kavramlarının kaynağını teşkil eden birime üst ben adı verilir (Cüceloğlu, 2013). Süper ego bireyin davranışlarını kontrol ederek yaptığı davranışın iyi mi kötü mü olduğuna karar verir.

Freud'a göre kişiliği oluşturan bu üç birim birbiriyle çelişki içindedir ve bu çelişki değişik psikolojik faaliyetlerin temelini oluşturur.

Freud'a göre yeni doğan bir bebek değişik aşamalardan geçerek kişiliğini geliştirir. Kişiliğin geliştiği bu aşamalarda cinsellik ön plandadır.

Freud'un kişilik kuramı cinsellik üzerinde fazla vurgu yapması, deneysel yöntemin uygulanamaması ve nörotik kişilerin gözlemine dayalı olması dolayısıyla pek çok psikolog tarafından eleştirilmiştir.

Freud kişisel gelişimi psikoseksüel dönem içerisinde ele alır. Freud psikoseksüel kişisel gelişiminin en önemli kısmının 5-6 yaşlarında gerçekleştiğini düşünür (İnanç, Yerlikaya, 2013).

Freud'a göre psikoseksüel gelişim dönemleri şöyledir:

Oral Dönem (0-18 ay): Bebeğin yaşamının ilk 18 ayında libidosu(cinsel enerji) ağız bölgesindedir. Bebek için haz kaynağı olan organ ağız ve çevresidir. Bebek kendisi için gerekli olan besini ağız yoluyla elde ederken, bir taraftan da emme eyleminden

haz almaktadır. Bebekler annelerine tamamen bağımlıdır ve böylelikle içgüdüsel doyum sağlarlar. Bebeğin bu dönemde annesi ile kurduğu ilişki çok önemlidir. Bebek diğer insanlarla ilk ilişki aracılığıyla bağımlılık, bağımsızlık, güven gibi genel tutumları oluşturur. Bebeğin büyümesi ile beslenme süresinin azalması ve memeden kesilme, bebekte engellenme ve kaygı duygularını oluşturur. Oral dönemde yaşanan haz duygusunun aşırı derecede olması ya da engellenmesi oral döneme takılma şeklinde yaşanabilir.

Oral döneme takılan bireylerin kişilik özellikleri genellikle aşırı bağımlılık, edilgenlik, saflık, iyimserlik, onaylanma beklentisi gibi kişilik özelliklerine yol açmaktadır (İnanç, Yerlikaya, 2013).

Anal Dönem (1,5-3 yaş): Bu dönemde libido odağı anüs ve çevresidir. Çocuk kaslarını kontrol edebildiği için dışkıyı tutma-bırakma yeteneğini istediği gibi kullanır ve bundan haz alır. Freud'a göre bu dönemde verilen tuvalet eğitiminin niteliği kişiliğin oluşmasında önemli bir etkidir.

Çocuk dışkıyı uzun süre tutarak aldığı hazzı arttırmak isterken annenin çocuğu engellemesi çocuğun aldığı hazzı ertelemeye zorlamaktadır. Anal dönemde yetişkinlik döneminin özdenetim şekilleri temellenmektedir (İnanç, Yerlikaya, 2013).

Tuvalet eğitimi veren anne babanın katı tutumlarına karşılık çocuk iki şekilde karşılık verir. Ya dışkıyı salmaz ve bu davranışı geneller, ya da uygunsuz zamanlarda dışkıyı. İlk durumda inatçı, aşırı düzenli, titiz, cimri kişilik yapısı gelişirken; ikinci durumda dağınık, savurgan, düzensiz bir kişilik yapısı gelişir.

Fallik Dönem (3-6 yaş): Libidonun odağı genital organdır. Bu dönemde bireyler cinsel konulara meraklı olurlar.

Freud fallik dönemde çocukların karşı cinsten olan ebeveynlerine cinsel istek beslediklerini düşünür (İnanç, Yerlikaya, 2013).

Freud erkek çocuğun babasının yerine annesine sahip olma, kız çocuğu ise annenin yerine geçerek babasına sahip olma arzusunu "Oedipus Kompleksi" olarak adlandırır.

Fallik döneme takılan erkek çocuklarda ileriki yaşlarda kendini beğenmişlik, böbürlenme, pervasızlık gibi kişilik özelliği görülebilir. Fallik dönemde takılan kız çocuklarında yetişkinlik döneminde kadınsı özellikleri vurgulama, ayartıcılık gibi kişilik özellikleri görülebilir (İnanç, Yerlikaya, 2013).

Latant (Gizil) Dönem (6-12 yaş): Bu dönemde libido herhangi bir organ üzerinde odaklanmaz. Bu dönemde süper ego gelişmektedir ve cinsel arzular bastırılır. Cinsel dürtülerini bastıran çocuk enerjisini oyun, arkadaşlar, öğrenme gibi faaliyetlere yöneltir.

Libido odağı olan herhangi bir organ olmadığı için bu dönemde takılmalar yaşanmaz.

Genital Dönem (Ergenlik ve Sonrası): Genital dönemin libido odağı genital organdır. Ergenlik dönemindeki birey cinsel dürtülerini karşı cinse yöneltir.

Diğer dönemlerde takılma yaşamayan ergenler sosyal ve cinsel ilişkilerinde olgun ve sorumluluğu cinsel dürtülerini kontrol edebilen bir yapıya sahip olurlar. Eğer takılma gerçekleştiyse bu bireylerde bahsedilen özellikler yer almaz.

1.3.3.2. Erik Erikson

Erik Erikson kişilik gelişimini belli dönemler içinde değerlendirir. Erikson kişilik kuramının temelinde bireyin sosyal gelişimini ele alır. Erikson'un kuramına "Psikososyal Kuram" denir. Erikson'a göre kişilik gelişimi ömür boyu devam eder (Özdemir ve ark., 2012).

Erikson kişilik gelişimini açıklarken sosyal çevre üzerinde durduğu kadar genetik özellikler üzerinde de durur. Erikson'a göre kişilik gelişimi belirli zaman aralıklarında ve aşamalı olarak gerçekleşir. Buna göre kişilik gelişimi dönemleri temelleri biyolojik olarak atılmış hiyerarşik bir sıra ile ortaya çıkar (Özdemir ve ark., 2012).

Erikson kişilik gelişimini sekiz dönemde ele alır. Herhangi bir dönemde yaşanan atlatılması gereken çatışma o dönemin gelişim ödevidir. Erikson bu dönemlerde herkesin aynı çatışmaları yaşadığını ancak çözüm yolunun kültürel yapıya bağlı olarak farklı olduğunu belirtir.

Erikson'un insanın sekiz çağı olarak bilinen psikososyal gelişim dönemleri şöyledir.

1. Temel güvene karşı güvensizlik (bebeklik)
2. Özerkliğe karşı utanç ve şüphe (ilk çocukluk)
3. Girişimciliğe karşı suçluluk duygusu (oyun çağı)
4. Çalışma ve başarıya karşı aşağılık duygusu(okul çağı)
5. Kimliğe karşı kimlik bocalaması (ergenlik)
6. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık (genç yetişkinlik)
7. Üretkenliğe karşı durgunluk (yetişkinlik)
8. Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (yaşlılık)

Bu çalışma kapsamında sadece ergenlik dönemi olan kimliğe karşı kimlik bocalaması ele alınmıştır.

Kimliğe Karşı Kimlik Bocalaması

Erikson'a göre kimlik oluşumu bu dönemde başlamadığı gibi bu dönemde de sona ermez. Ancak kimlik gelişimi ergenlik döneminde en üst seviyededir. Bu dönemde ergende bedensel olgunlaşma gerçekleşir. Ancak birey cinsel içerikli bir karmaşa yaşamak ergenin yaşadığı karmaşa genellikle psikolojik ve sosyal içeriklidir.

Ergenlik döneminde kimlik biçimlenmesinde iki önemli kaynak vardır. İlki ergenin çocukluk çağı özdeşimlerini kabul ya da reddetmesi. İkincisi ise ergenin yaşadığı tarihsel ve sosyal ortamdır.

Erikson'a göre ergenlik döneminde kimlik üç temel bileşenden oluşur. Cinsiyet rolü, mesleki tercih, toplumsal roller.

Ergen cinsiyet rolü ile ilgili kuşklarını kendisini başkalarıyla kıyaslayarak aşmaya çalışır. Toplumsal rollerde akran grupları önemli bir yere sahiptir. Ergen artık yetişkinlerin yargılarını reddeder. Kimlik duygusunun en önemli bileşeni ise mesleki tercihtir. Mesleki bir kimliğe sahip olma gençleri asıl tedirgin eden şeydir.

Ergen mesleki rolünü cinsel kimliğini ve toplumdaki yerini belirleme çalışması içindedir. Bu çalışma Erikson'a göre kimlik bunalımıdır.

Ergenlik döneminde yaşanan kimlik bunalımı herkesin yaşayabileceği gelişimsel bir süreçtir. Kimlik karmaşasının yoğun bir şekilde yaşanması geçmiş dönemlere gerilemeye neden olabilir. Kimlik karmaşası eğer başarılı bir şekilde çözümlerse bireyin toplumsal mesleki ve cinsel rollerini edinebilir.

1.3.3.3. Carl Gustav Jung

Cinsel dürtülerin fazla abartıldığını düşünür ve diğer dürtülerin de önemli olduğunu vurgular. Carl Jung kavramını oluştururken daha çok insanın amaçlarının olmasına ve bu amaçlara ulaşmak için bireyin çaba göstermesine önem vermiştir.

Jung içe dönük ve dışa dönük kavramlarını ortaya atmıştır. İçe dönük kimseler düşüncelerinde ve ilgilerinde iç dünyalarına yönelmiştir. Dışa dönük kimseler ise başkalarıyla birlikte olmaktan hoşlanan, yalnız kalmak istemeyen kimselerdir. Jung'a göre bireyin yaşantısını sağlıklı bir biçimde devam ettirebilmesi için bu iki yönü dengede tutması gerekir (Cüceloğlu, 2013).

1.3.3.4. Alfred Adler

Adler, üstünlük (superiority) çabasına önem vermiştir. Adler'e göre üstünlük duygusu insanın elde etmek istediği esas güçtür ve cinsel dürtüden daha kuvvetlidir. Bu duygu bireyin diğerlerinin yanında kendisini üstün veya aşağı olarak tanımlamasına yol açar. Temel aşağılık duygusu bireyin bebekliği sırasında,

gerçekten aciz ve yardıma muhtaçken oluşur ve yerleşir. Bireyin yaşamının geri kalan kısmı bu duygudan kurtulma çabası içerisinde geçer (Cüceloğlu, 2013).

Freud'un klasik yaklaşımından ayrılan psikologlar da vardır. Erik Erikson, Karen Horney, Harry Stack Sullivan ve Erich Fromm bunlar arasında sayılabilir.

1.3.3.5. Albert Bandura

Model alma, Albert Bandura'nın sosyal bilişsel teorisidir. Bandura, bu teoride birbiriyle etkileşim içerisinde olan insan deneklerin davranışlarını gözlemlenmiştir. Bandura iç gözlemi kullanmaz. Davranışın kazanılması ve değiştirilmesinde pekiştirmenin rolü üzerinde durur.

Bandura'nın teorisi hem davranışsal, hem de bilişsel özellikler taşımaktadır. Bandura'ya göre düşünme süreçlerinin (inançlar, beklentiler ve eğitim gibi) dışa ait pekiştirme tarifeleri üzerinde etkisi vardır. Dışsal tepkiler otomatik olarak dış bir uyarıcı tarafından başlatılmaktadır. Uyarıcıya verilen tepkiler kendiliğinden gerçekleşmektedir. "Birey neyin pekiştirildiğinin farkındadır ve aynı şekilde davranırsa aynı ödülün tekrar geleceğini umduğu için bir dış uyarıcı davranışı değiştirebilir."(Schultz, Schultz, 2007: 505).

Bandura neredeyse tüm davranış biçimlerinin, doğrudan tecrübe edilen pekiştirmenin yokluğunda da öğrenilebileceğini ortaya koymuştur. İnsanlar her zaman kendi davranışlarını pekiştirerek değil, etraftaki diğer insanların davranışlarını ve bunların ortaya çıkardığı sonuçları da gözlemleyerek, dolaylı pekiştirmeler aracılığıyla da öğrenebilirler. Dolaylı pekiştirme yoluyla öğrenme yeteneği, başkalarını gözlemleyerek sonuçları tahmin etme, değerlendirme kapasitesinin var olduğunu öngörür. İnsanlar henüz denenmemiş davranışların sonuçlarını hayal ederek veya gözünde canlandırarak aynı şekilde davranıp davranmamaya karar verirler ve davranışlarını buna göre düzenleyebilirler.

Bandura'ya göre uyarıcı ile tepki arasında aracı bir mekanizma vardır ve bu mekanizma kişinin bilişsel süreçleridir. Bandura'nın teorisine göre davranışı değiştiren, insanın pekiştirme tarifelerinin ne olduğuna dair düşüncesidir.

Model almada, yaşayarak öğrenme yerine model alma yoluyla yani başka insanları gözlemleme ve onların davranışlarına kendi davranışlarını benzetme yoluyla öğrenme gerçekleşir.

Bandura davranışı etkileyen modeller üzerinde pek çok araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bireyin en çok model aldığı kişiler, kendisiyle aynı yaşlarda ve cinsiyette olan insanlardır. Ayrıca yüksek statüdeki kişiler de model olarak alınır. En çok taklit edilen davranışın saldırgan davranışlar olduğu da tespit edilmiştir.

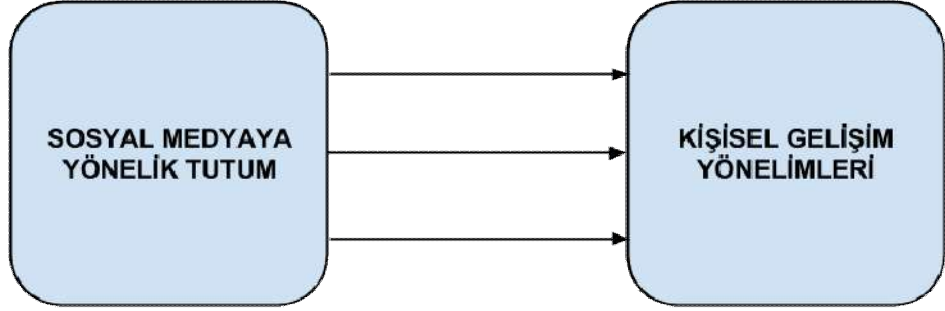

2. BÖLÜM

2.1. YÖNTEM

2.1.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “tarama modeli” olarak tasarlanmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2009,s.77). Araştırmaya ilişkin şematik model aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

2.1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul’un Bayrampaşa ilçesinde yaşayan 14-18 yaş arası ergenler oluşturmaktadır. Söz konusu ana kitleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde

$$n = N t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 p q$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n : Örnekleme alınacak birey sayısı

p : İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q : İncelenen olayın görülmeysi sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t : Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen $\pm$ örnekleme hatasıdır(Salant ve Dillman, 1994, s. 55).

formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 245$ olarak hesaplanmıştır.

2.1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak tanımlayıcı özellikleri belirlemeye yönelik soru formu, kişisel gelişim yönelimleri ölçeği ve sosyal medya tutum ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan kişisel gelişim yönelimleri ölçeği Yalçın ve Malkoç (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Robitschek ve arkadaşlarının (2009) geliştirdiği ölçek kişisel gelişim yöneliminin bilişsel ve davranışsal boyutlarını araştırmaktadır. Kişisel Gelişim Yönelimi-II (KGYÖ-II) olarak adlandırılan ölçek 16 maddeden 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu araştırmada Kişisel Gelişim yönelimi ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0,911$ olarak yüksek derecede güvenilir bulunmuştur.

Araştırmada kullanılan diğer ölçek sosyal medya tutum ölçeği Argın (2013) tarafından geliştirilmiştir. Argın yaptığı güvenilirlik geçerlilik çalışması sonucunda 23 maddeden oluşan ölçeği 4 alt boyuta ayırmıştır. Bu araştırmada sosyal medya tutum ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0,876$ olarak yüksek derecede güvenilir bulunmuştur.

Cronbach's Alpha Katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme kriteri (Özdamar, 2004);

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Araştırmada kullanılan likert ölçek için kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini, çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanan seçeneklerden belirtmeleri istenmiştir. Buna göre; (5) kesinlikle katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum, (1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek

sonuçları $5.00-1.00=4.00$ puanlık bir genişliğe dağılmışlardır. Bu genişlik beşe bölünerek ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenmiştir. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde aşağıdaki kriterler esas alınmıştır (http://www.istatistikanaliz.com/faktor_analizi.asp).

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,00 - 1,79	Çok düşük
	2	1,80 - 2,59	Düşük
	3	2,60 - 3,39	Orta
	4	3,40 - 4,19	Yüksek
Kesinlikle Katılıyorum	5	4,20 - 5,00	Çok yüksek

2.1.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi sürekli değişkenler arasında doğrusal ilişkinin kuvveti (derecesi) ve yönünün belirlemek üzere uygulanır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında nedensellik ilişkisini belirlemek üzere; bağımsız değişkenler yardımıyla zor elde edilen bağımlı değişken değerini kestirmek için regresyon analizi uygulanır(http://www.istatistikanaliz.com/regresyon_analizi.asp).

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

2.2. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan ergenlerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

2.2.1. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımları

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımları

Tablolar	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş	14 Yaşında	37	11,6
	15 Yaşında	56	17,5
	16 Yaşında	62	19,4
	17 Yaşında	91	28,4
	18 Yaşında	74	23,1
	Toplam	320	100,0
Cinsiyet	Kız	148	46,2
	Erkek	172	53,8
	Toplam	320	100,0
Öğrenim Durumu	İlköğretim	74	23,1
	Lise	246	76,9
	Toplam	320	100,0
İnterneti Kullanma Sıklığı	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	31,2
	Her Gün, 1-2 Saat	95	29,7

	Her Gün, 1 Saatten Az	60	18,8
	Haftada Birkaç Gün	35	10,9
	Haftada Bir Gün	30	9,4
	Toplam	320	100,0
Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Sıklığı	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	40,6
	Her Gün, 1-2 Saat	77	24,1
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	15,0
	Haftada Birkaç Gün	35	10,9
	Haftada Bir Gün	30	9,4
	Toplam	320	100,0
Sosyal Paylaşım Sitelerine Ulaşım Şekli	Bilgisayardan	112	35,0
	Cep Telefonundan	93	29,1
	Tabletten	63	19,7
	Hepsinden	52	16,2
	Toplam	320	100,0
Sosyal Medyada Toplam Takipçi/arkadaş Sayısı	1-100	24	7,5
	101-200	46	14,4
	201-300	72	22,5
	301-400	90	28,1
	401 ve üstü	88	27,5
	Toplam	320	100,0
Sosyal Medyanın Kişisel Kararlarınızı	Evet Düşünüyorum	190	59,4

Etkilediğini Düşünme Durumu	Hayır Düşünmüyorum	130	40,6
	Toplam	320	100,0
Sosyal Medya Paylaşımlarına Yorum Ya Da Beğeni Yapılmasını Bekleme Durumu	Her Zaman Beklerim	155	48,4
	Çoğunlukla Beklerim	89	27,8
	Ara Sıra Beklerim	46	14,4
	Beklemem	30	9,4
	Toplam	320	100,0
Sosyal Medyada Yer Alan İçeriklere Yorum Yapma Durumu	Her Zaman Yaparım	144	45,0
	Çoğunlukla Yaparım	102	31,9
	Ara Sıra Yaparım	44	13,8
	Genelde Yapmam	30	9,4
	Toplam	320	100,0

Ergenler yaş değişkenine göre 37'si (%11,6) 14 yaşında, 56'sı (%17,5) 15 yaşında, 62'si (%19,4) 16 yaşında, 91'i (%28,4) 17 yaşında, 74'ü (%23,1) 18 yaşında olarak dağılmaktadır.

Ergenler cinsiyet değişkenine göre 148'i (%46,2) kız, 172'si (%53,8) erkek olarak dağılmaktadır.

Ergenler öğrenim durumu değişkenine göre 74'ü (%23,1) ilköğretim, 246'sı (%76,9) lise olarak dağılmaktadır.

Ergenler interneti kullanma sıklığı değişkenine göre 100'ü (%31,2) her gün, 2 saatten fazla, 95'i (%29,7) her gün, 1-2 saat, 60'ı (%18,8) her gün, 1 saatten az, 35'i (%10,9) haftada birkaç gün, 30'u (%9,4) haftada bir gün olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal paylaşım sitelerini kullanma sıklığı değişkenine göre 130'u (%40,6) her gün, 2 saatten fazla, 77'si (%24,1) her gün, 1-2 saat, 48'i (%15,0) her

gün, 1 saatten az, 35'i (%10,9) haftada birkaç gün, 30'u (%9,4) haftada bir gün olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli değişkenine göre 112'si (%35,0) bilgisayardan, 93'ü (%29,1) cep telefonundan, 63'ü (%19,7) tabletten, 52'si (%16,2) hepsinden olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medyada toplam takipçi/arkadaş sayısı değişkenine göre 24'ü (%7,5) 1-100, 46'sı (%14,4) 101-200, 72'si (%22,5) 201-300, 90'ı (%28,1) 301-400, 88'i (%27,5) 401 ve üstü olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medyanın kişisel kararlarınızı etkilediğini düşünme durumu değişkenine göre 190'ı (%59,4) evet düşünüyorum, 130'u (%40,6) hayır düşünmüyorum olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medya paylaşımlarına yorum ya da beğeni yapılmasını bekleme durumu değişkenine göre 155'i (%48,4) her zaman beklerim, 89'u (%27,8) çoğunlukla beklerim, 46'sı (%14,4) ara sıra beklerim, 30'u (%9,4) beklemem olarak dağılmaktadır.

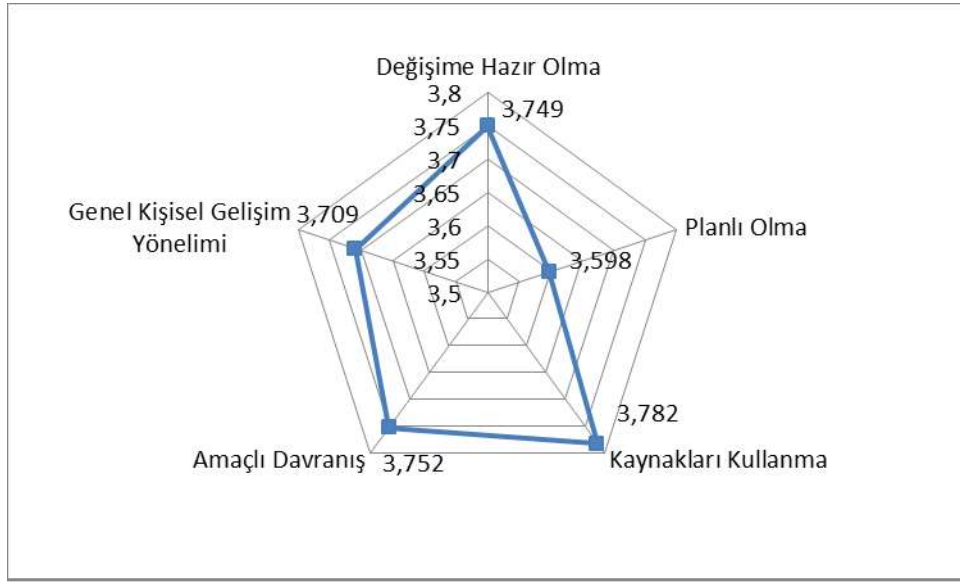
Ergenler sosyal medyada yer alan içeriklere yorum yapma durumu değişkenine göre 144'ü (%45,0) her zaman yaparım, 102'si (%31,9) çoğunlukla yaparım, 44'ü (%13,8) ara sıra yaparım, 30'u (%9,4) genelde yapmam olarak dağılmaktadır.

2.2.2. Ölçeklere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Değişime Hazır Olma	320	3,749	0,646	2,000	5,000
Planlı Olma	320	3,598	0,638	1,800	5,000
Kaynakları Kullanma	320	3,782	0,581	2,330	5,000
Amaçlı Davranış	320	3,752	0,714	1,750	5,000
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	320	3,709	0,594	2,000	4,940

Araştırmaya katılan ergenlerin kişisel gelişim yönelimi düzeylerinin ortalamaları incelendiğinde, “değişime hazır olma ” düzeyi ortalamasının yüksek ($3,749 \pm 0,646$); “planlı olma” düzeyi ortalamasının yüksek ($3,598 \pm 0,638$); “kaynakları kullanma” düzeyi ortalamasının yüksek ($3,782 \pm 0,581$); “amaçlı davranış” düzeyi ortalamasının yüksek ($3,752 \pm 0,714$); “genel kişisel gelişim yönelimi” düzeyi ortalamasının yüksek ($3,709 \pm 0,594$) düzeyde olduğu görülmektedir.

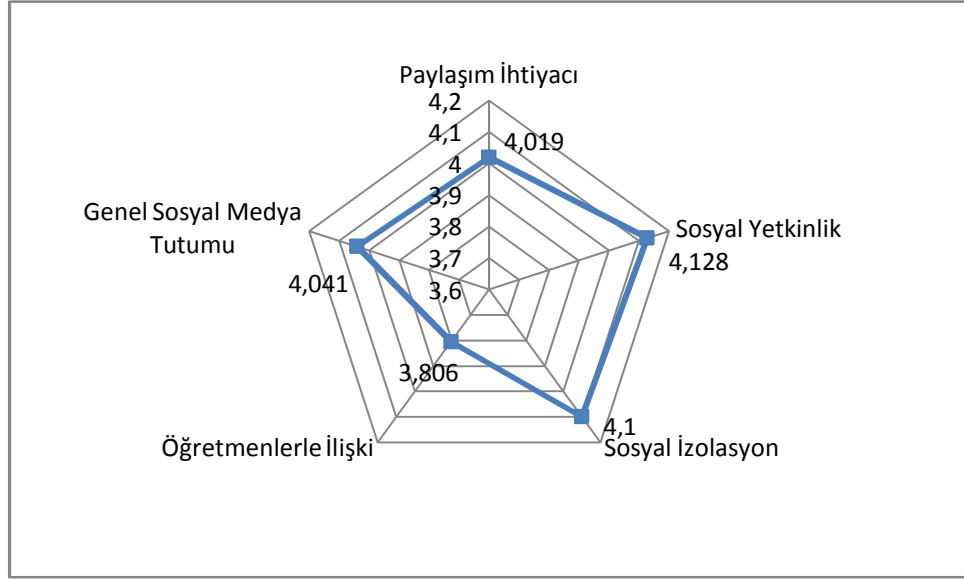
Şekil 2. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Puanlarına İlişkin Diyagram

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Paylaşım İhtiyacı	320	4,019	0,525	2,380	5,000
Sosyal Yetkinlik	320	4,128	0,507	2,500	5,000
Sosyal İzolasyon	320	4,100	0,522	2,500	5,000
Öğretmenlerle İlişki	320	3,806	0,696	2,000	5,000
Genel Sosyal Medya Tutumu	320	4,041	0,457	2,610	4,960

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal medya tutum düzeylerinin ortalamaları incelendiğinde, “paylaşım ihtiyacı ” düzeyi ortalamasının yüksek ($4,019 \pm 0,525$); “sosyal yetkinlik ” düzeyi ortalamasının yüksek ($4,128 \pm 0,507$); “sosyal izolasyon” düzeyi ortalamasının yüksek ($4,100 \pm 0,522$); “öğretmenlerle ilişki” düzeyi ortalamasının yüksek ($3,806 \pm 0,696$); “genel sosyal medya tutumu” düzeyi ortalamasının yüksek ($4,041 \pm 0,457$) düzeyde olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Puanlarına İlişkin Diyagram

2.2.3. Araştırmaya Katılan Ergenlerin “*Kişisel Gelişim Yönelimi*” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

Araştırmaya katılan ergenlerin “*Kişisel Gelişim Yönelimi*” ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Ergenlerin “Kişisel Gelişim Yönelimi” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Kendimle İlgili Değiştirmek İstedğim Şeyler İçin Gerçekçi Hedefler Belirlerim.	4	1,2	30	9,4	33	10,3	187	58,4	66	20,6	3,880	0,886
Kendimle İlgili Belirli Değişiklikler Yapmaya Hazır Olduğum Zamanı Söyleyebilirim.	6	1,9	24	7,5	67	20,9	173	54,1	50	15,6	3,740	0,877
Kendimle İlgili Değişiklik Yapmak İçin Gerçekçi Bir Planın Nasıl Yapılacağını Biliyorum.	8	2,5	50	15,6	61	19,1	183	57,2	18	5,6	3,480	0,909
Kendimi Geliştirmek İçin Ortaya Çıkan Her Fırsatı Değerlendiririm.	12	3,8	26	8,1	69	21,6	147	45,9	66	20,6	3,720	1,003
Kendimle İlgili Değişiklik Yapmaya Çalıştığımda, Gelişimim İçin Gerçekçi Bir Plan Yaparım.	12	3,8	16	5,0	31	9,7	206	64,4	55	17,2	3,860	0,889
Kendimle İlgili Değişiklik Yapmaya Çalıştığım Zaman Başkalarından Yardım İsterim.	2	0,6	8	2,5	24	7,5	230	71,9	56	17,5	4,030	0,638
Kendimi Geliştirmek İçin Aktif Bir Şekilde Çalışırım.	2	0,6	22	6,9	32	10,0	212	66,2	52	16,2	3,910	0,766
Kendimle İlgili Neleri Değiştirmem Gerekliğini Belirleyebilirim.	12	3,8	30	9,4	56	17,5	173	54,1	49	15,3	3,680	0,970
Bir Birey Olarak Sürekli Kendimi Geliştirmeye Çalışıyorum.	8	2,5	20	6,2	78	24,4	174	54,4	40	12,5	3,680	0,863
Kendimle İlgili Değişiklikler Yapmak İçin Gerçekçi Hedefleri Nasıl Belirleyeceğimi Biliyorum.	0	0,0	24	7,5	52	16,2	194	60,6	50	15,6	3,840	0,772
Kendimle İlgili Belirli Bir Değişikliği Ne Zaman Yapmam Gerekliğini Bilirim.	8	2,5	24	7,5	29	9,1	191	59,7	68	21,2	3,900	0,906

Kendimi Geliştirmeye Çalıştığım Zaman Mevcut Olanakları Kullanırım.	4	1,2	22	6,9	66	20,6	190	59,4	38	11,9	3,740	0,803
Kendimle İlgili Değişiklik Yapmak İçin Atacağım Adımları Biliyorum.	56	17,5	54	16,9	90	28,1	98	30,6	22	6,9	2,930	1,204
Kendimi Değiştirmeye Çalıştımda Aktif Olarak Yardım Almaya Çabalarım.	6	1,9	44	13,8	64	20,0	171	53,4	35	10,9	3,580	0,923
Bir Birey Olarak Gelişmek İçin Fırsatları Araştırırım.	10	3,1	44	13,8	30	9,4	182	56,9	54	16,9	3,710	1,005
Kendimle İlgili Belirli Şeyleri Değiştireceğim Zamanı Bilirim.	6	1,9	44	13,8	49	15,3	168	52,5	53	16,6	3,680	0,969

Araştırmaya katılan ergenlerin “*Kişisel Gelişim Yönelimi*” ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar incelendiğinde;

“*Kendimle İlgili Değiştirmek İstedğim Şeyler İçin Gerçekçi Hedefler Belirlerim.*” ifadesine ergenlerin, %1,2’si (n=4) kesinlikle katılmıyorum, %9,4’ü (n=30) katılmıyorum, %10,3’ü (n=33) kararsızım, %58,4’ü (n=187) katılıyorum, %20,6’sı (n=66) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili değiştirmek istediğim şeyler için gerçekçi hedefler belirlerim.” ifadesine yüksek (3,880 ± 0,886) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimle İlgili Belirli Değişiklikler Yapmaya Hazır Olduğum Zamanı Söyleyebilirim.*” ifadesine ergenlerin, %1,9’u (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %7,5’i (n=24) katılmıyorum, %20,9’u (n=67) kararsızım, %54,1’i (n=173) katılıyorum, %15,6’sı (n=50) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili belirli değişiklikler yapmaya hazır olduğum zamanı söyleyebilirim.” ifadesine yüksek (3,740 ± 0,877) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimle İlgili Değişiklik Yapmak İçin Gerçekçi Bir Planın Nasıl Yapılacağını Biliyorum.*” ifadesine ergenlerin, %2,5’i (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %15,6’sı (n=50) katılmıyorum, %19,1’i (n=61) kararsızım, %57,2’si (n=183) katılıyorum, %5,6’sı (n=18) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili değişiklik yapmak için gerçekçi bir planın nasıl yapılacağını biliyorum.” ifadesine yüksek (3,480 ± 0,909) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Kendimi Geliştirmek İçin Ortaya Çıkan Her Fırsatı Değerlendiririm.” ifadesine ergenlerin, %3,8'i (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %8,1'i (n=26) katılmıyorum, %21,6'sı (n=69) kararsızım, %45,9'u (n=147) katılıyorum, %20,6'sı (n=66) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimi geliştirmek için ortaya çıkan her fırsatı değerlendiririm.” ifadesine yüksek (3,720 ± 1,003) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Kendimle İlgili Değişiklik Yapmaya Çalıştığımda, Gelişimim İçin Gerçekçi Bir Plan Yaparım.” ifadesine ergenlerin, %3,8'i (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %5,0'ı (n=16) katılmıyorum, %9,7'si (n=31) kararsızım, %64,4'ü (n=206) katılıyorum, %17,2'si (n=55) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili değişiklik yapmaya çalıştığımda, gelişimim için gerçekçi bir plan yaparım.” ifadesine yüksek (3,860 ± 0,889) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Kendimle İlgili Değişiklik Yapmaya Çalıştığım Zaman Başkalarından Yardım İsterim.” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %2,5'i (n=8) katılmıyorum, %7,5'i (n=24) kararsızım, %71,9'u (n=230) katılıyorum, %17,5'i (n=56) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili değişiklik yapmaya çalıştığım zaman başkalarından yardım isterim.” ifadesine yüksek (4,030 ± 0,638) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Kendimi Geliştirmek İçin Aktif Bir Şekilde Çalışırım.” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %6,9'u (n=22) katılmıyorum, %10,0'ı (n=32) kararsızım, %66,2'si (n=212) katılıyorum, %16,2'si (n=52) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimi geliştirmek için aktif bir şekilde çalışırım.” ifadesine yüksek (3,910 ± 0,766) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Kendimle İlgili Neleri Değiştirmem Gerektiğini Belirleyebilirim.” ifadesine ergenlerin, %3,8'i (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %9,4'ü (n=30) katılmıyorum, %17,5'i (n=56) kararsızım, %54,1'i (n=173) katılıyorum, %15,3'ü (n=49) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili neleri değiştirmem gerektiğini belirleyebilirim.” ifadesine yüksek (3,680 ± 0,970) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Bir Birey Olarak Sürekli Kendimi Geliştirmeye Çalışıyorum.*” ifadesine ergenlerin, %2,5'i (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %6,2'si (n=20) katılmıyorum, %24,4'ü (n=78) kararsızım, %54,4'ü (n=174) katılıyorum, %12,5'i (n=40) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “bir birey olarak sürekli kendimi geliştirmeye çalışıyorum.” ifadesine yüksek (3,680 ± 0,863) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimle İlgili Değişiklikler Yapmak İçin Gerçekçi Hedefleri Nasıl Belirleyeceğimi Biliyorum.*” ifadesine ergenlerin, %7,5'i (n=24) katılmıyorum, %16,2'si (n=52) kararsızım, %60,6'sı (n=194) katılıyorum, %15,6'sı (n=50) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili değişiklikler yapmak için gerçekçi hedefleri nasıl belirleyeceğimi biliyorum.” ifadesine yüksek (3,840 ± 0,772) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimle İlgili Belirli Bir Değişikliği Ne Zaman Yapmam Gerektiğini Bilirim.*” ifadesine ergenlerin, %2,5'i (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %7,5'i (n=24) katılmıyorum, %9,1'i (n=29) kararsızım, %59,7'si (n=191) katılıyorum, %21,2'si (n=68) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili belirli bir değişikliği ne zaman yapmam gerektiğini bilirim.” ifadesine yüksek (3,900 ± 0,906) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimi Geliştirmeye Çalıştığım Zaman Mevcut Olanakları Kullanırım.*” ifadesine ergenlerin, %1,2'si (n=4) kesinlikle katılmıyorum, %6,9'u (n=22) katılmıyorum, %20,6'sı (n=66) kararsızım, %59,4'ü (n=190) katılıyorum, %11,9'u (n=38) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimi geliştirmeye çalıştığım zaman mevcut olanakları kullanırım.” ifadesine yüksek (3,740 ± 0,803) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimle İlgili Değişiklik Yapmak İçin Atacağım Adımları Biliyorum.*” ifadesine ergenlerin, %17,5'i (n=56) kesinlikle katılmıyorum, %16,9'u (n=54) katılmıyorum, %28,1'i (n=90) kararsızım, %30,6'sı (n=98) katılıyorum, %6,9'u (n=22) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili değişiklik yapmak için atacağım adımları biliyorum.” ifadesine orta (2,930 ± 1,204) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimi Değiştirmeye Çalıştığımında Aktif Olarak Yardım Almaya Çabalarım.*” ifadesine ergenlerin, %1,9'u (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %13,8'i (n=44) katılmıyorum, %20,0'ı (n=64) kararsızım, %53,4'ü (n=171) katılıyorum, %10,9'u (n=35) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimi değiştirmeye çalıştığımında aktif olarak yardım almaya çabalarım.” ifadesine yüksek ($3,580 \pm 0,923$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Bir Birey Olarak Gelişmek İçin Fırsatları Araştırırım.*” ifadesine ergenlerin, %3,1'i (n=10) kesinlikle katılmıyorum, %13,8'i (n=44) katılmıyorum, %9,4'ü (n=30) kararsızım, %56,9'u (n=182) katılıyorum, %16,9'u (n=54) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “bir birey olarak gelişmek için fırsatları araştırırım.” ifadesine yüksek ($3,710 \pm 1,005$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendimle İlgili Belirli Şeyleri Değiştireceğim Zamanı Bilirim.*” ifadesine ergenlerin, %1,9'u (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %13,8'i (n=44) katılmıyorum, %15,3'ü (n=49) kararsızım, %52,5'i (n=168) katılıyorum, %16,6'sı (n=53) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “kendimle ilgili belirli şeyleri değiştireceğim zamanı bilirim.” ifadesine yüksek ($3,680 \pm 0,969$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

2.2.4. Araştırmaya Katılan Ergenlerin “Sosyal Medya Tutumu” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

Araştırmaya katılan ergenlerin “*Sosyal Medya Tutumu*” ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Ergenlerin “Sosyal Medya Tutumu” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Arkadaşlarımla Beni Fark Etmesini İsterim.	2	0,6	25	7,8	30	9,4	123	38,4	140	43,8	4,170	0,935
Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Yeni Bir Kişilik Kazandığımı Hissediyorum.	0	0,0	21	6,6	8	2,5	101	31,6	190	59,4	4,440	0,832
Sosyal Medya Sitelerinin Beni Arkadaşlarımdan Uzaklaştırdığını Düşünüyorum.	0	0,0	11	3,4	34	10,6	132	41,2	143	44,7	4,270	0,787
Sosyal Medya Sitelerinde Gördüğüm Paylaşımları Arkadaşlarımla Sohbet Konusu Yapmak Hoşuma Gidiyor.	4	1,2	30	9,4	28	8,8	175	54,7	83	25,9	3,950	0,913
Sosyal Medya Sitelerindeki İçerikler Hakkında Yorum Yapmak Hoşuma Gidiyor.	0	0,0	32	10,0	18	5,6	178	55,6	92	28,8	4,030	0,863
Sosyal Medya Sitelerinde Yazı, Video, Müzik Vb. Paylaşımlarda Bulunmaktan Hoşlanıyorum.	20	6,2	50	15,6	67	20,9	145	45,3	38	11,9	3,410	1,082
Sosyal Medya Sitelerinin Beni Ailemden Kopardığını Düşünüyorum.	8	2,5	18	5,6	34	10,6	163	50,9	97	30,3	4,010	0,928
Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Yalnızlıktan Kurtulduğumu Düşünüyorum.	8	2,5	20	6,2	31	9,7	197	61,6	64	20,0	3,900	0,875
Sosyal Medya Sitelerinde Öğretmenlerimi Takip Etmeyi Seviyorum.	6	1,9	46	14,4	19	5,9	183	57,2	66	20,6	3,800	0,987
Öğretmenlerimin Yazdıklarını Takip Etmesi Hoşuma Gidiyor.	24	7,5	50	15,6	22	6,9	138	43,1	86	26,9	3,660	1,236
Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Aileme	3	0,9	28	8,8	22	6,9	185	57,8	82	25,6	3,980	0,873

Yeterince Vakit Ayıramıyorum.												
Paylaşımlarımın Arkadaşlarım Tarafından Beğenilmesinden Hoşlanıyorum.	1	0,3	30	9,4	24	7,5	143	44,7	122	38,1	4,110	0,922
Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Ortak İlgi Ve Amaçlara Sahip Olduğum Kişilere Ulaşabileceğimi Düşünüyorum.	2	0,6	14	4,4	12	3,8	175	54,7	117	36,6	4,220	0,766
Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Diğer Sosyal Aktivitelere Yeterince Vakit Ayıramıyorum.	8	2,5	10	3,1	2	0,6	172	53,8	128	40,0	4,260	0,832
Sosyal Medya Sitelerinde Zaman Geçirmekten Mutlu Oluyorum.	4	1,2	46	14,4	24	7,5	163	50,9	83	25,9	3,860	1,003
Özel İlgi Duyduğum Arkadaşıma Sosyal Medya Siteleri Aracılığıyla Duygularımı Daha Rahat İfade Edebiliyorum.	14	4,4	4	1,2	14	4,4	139	43,4	149	46,6	4,270	0,941
Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Düzenlenen Etkinliklerden Haberim Olması Hoşuma Gidiyor.	0	0,0	10	3,1	8	2,5	151	47,2	151	47,2	4,380	0,690
Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Daha Fazla Arkadaşımın Olacağını Düşünürüm.	2	0,6	10	3,1	26	8,1	185	57,8	97	30,3	4,140	0,740
Öğretmenlerimin Sosyal Medya Sitelerinde Beni Takip Etmesi Kendimi Değerli Hissetmemi Sağlıyor.	2	0,6	10	3,1	66	20,6	165	51,6	77	24,1	3,950	0,792
Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Saygınlık İhtiyacımın Karşılandığını Düşünüyorum.	2	0,6	18	5,6	57	17,8	178	55,6	65	20,3	3,890	0,808
Arkadaşlarımın Paylaşımlarım Hakkında Yorum Yapmaları Beni Mutlu Ediyor.	0	0,0	6	1,9	32	10,0	191	59,7	91	28,4	4,150	0,663
Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Derslerime Yeterli Özeni Gösteremiyorum.	2	0,6	10	3,1	54	16,9	155	48,4	99	30,9	4,060	0,811
Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Arkadaşlarıma Yeterince Vakit Ayıramıyorum.	2	0,6	12	3,8	54	16,9	163	50,9	89	27,8	4,020	0,809

Araştırmaya katılan ergenlerin “*Sosyal Medya Tutumu*” ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar incelendiğinde;

“*Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Arkadaşlarımla Beni Fark Etmesini İsterim.*” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %7,8'i (n=25) katılmıyorum, %9,4'ü (n=30) kararsızım, %38,4'ü (n=123) katılıyorum, %43,8'i (n=140) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri sayesinde arkadaşlarımla beni fark etmesini isterim.” ifadesine yüksek (4,170 ± 0,935) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Yeni Bir Kişilik Kazandığımı Hissediyorum.*” ifadesine ergenlerin, %6,6'sı (n=21) katılmıyorum, %2,5'i (n=8) kararsızım, %31,6'sı (n=101) katılıyorum, %59,4'ü (n=190) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum.” ifadesine çok yüksek (4,440 ± 0,832) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Sitelerinin Beni Arkadaşlarımdan Uzaklaştırdığını Düşünüyorum.*” ifadesine ergenlerin, %3,4'ü (n=11) katılmıyorum, %10,6'sı (n=34) kararsızım, %41,2'si (n=132) katılıyorum, %44,7'si (n=143) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum.” ifadesine çok yüksek (4,270 ± 0,787) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Sitelerinde Gördüğüm Paylaşımları Arkadaşlarımla Sohbet Konusu Yapmak Hoşuma Gidiyor.*” ifadesine ergenlerin, %1,2'si (n=4) kesinlikle katılmıyorum, %9,4'ü (n=30) katılmıyorum, %8,8'i (n=28) kararsızım, %54,7'si (n=175) katılıyorum, %25,9'u (n=83) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor.” ifadesine yüksek (3,950 ± 0,913) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Sitelerindeki İçerikler Hakkında Yorum Yapmak Hoşuma Gidiyor.*” ifadesine ergenlerin, %10,0'ı (n=32) katılmıyorum, %5,6'sı (n=18)

kararsızım, %55,6'sı (n=178) katılıyorum, %28,8'i (n=92) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya sitelerindeki içerikler hakkında yorum yapmak hoşuma gidiyor.” ifadesine yüksek (4,030 ± 0,863) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Sitelerinde Yazı, Video, Müzik Vb. Paylaşımlarda Bulunmaktan Hoşlanıyorum.*” ifadesine ergenlerin, %6,2'si (n=20) kesinlikle katılmıyorum, %15,6'sı (n=50) katılmıyorum, %20,9'u (n=67) kararsızım, %45,3'ü (n=145) katılıyorum, %11,9'u (n=38) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya sitelerinde yazı, video, müzik vb. Paylaşımlarda bulunmaktan hoşlanıyorum.” ifadesine yüksek (3,410 ± 1,082) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Sitelerinin Beni Ailemden Kopardığını Düşünüyorum.*” ifadesine ergenlerin, %2,5'i (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %5,6'sı (n=18) katılmıyorum, %10,6'sı (n=34) kararsızım, %50,9'u (n=163) katılıyorum, %30,3'ü (n=97) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya sitelerinin beni ailemden kopardığını düşünüyorum.” ifadesine yüksek (4,010 ± 0,928) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Yalnızlıktan Kurtulduğumu Düşünüyorum.*” ifadesine ergenlerin, %2,5'i (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %6,2'si (n=20) katılmıyorum, %9,7'si (n=31) kararsızım, %61,6'sı (n=197) katılıyorum, %20,0'ı (n=64) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduğumu düşünüyorum.” ifadesine yüksek (3,900 ± 0,875) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Sitelerinde Öğretmenlerimi Takip Etmeyi Seviyorum.*” ifadesine ergenlerin, %1,9'u (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %14,4'ü (n=46) katılmıyorum, %5,9'u (n=19) kararsızım, %57,2'si (n=183) katılıyorum, %20,6'sı (n=66) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya sitelerinde öğretmenlerimi takip etmeyi seviyorum.” ifadesine yüksek (3,800 ± 0,987) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Öğretmenlerimin Yazdıklarımı Takip Etmesi Hoşuma Gidiyor.” ifadesine ergenlerin, %7,5'i (n=24) kesinlikle katılmıyorum, %15,6'sı (n=50) katılmıyorum, %6,9'u (n=22) kararsızım, %43,1'i (n=138) katılıyorum, %26,9'u (n=86) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “öğretmenlerimin yazdıklarımı takip etmesi hoşuma gidiyor.” ifadesine yüksek (3,660 ± 1,236) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Aileme Yeterince Vakit Ayıramıyorum.” ifadesine ergenlerin, %0,9'u (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %8,8'i (n=28) katılmıyorum, %6,9'u (n=22) kararsızım, %57,8'i (n=185) katılıyorum, %25,6'sı (n=82) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.” ifadesine yüksek (3,980 ± 0,873) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Paylaşımlarımın Arkadaşlarım Tarafından Beğenilmesinden Hoşlanıyorum.” ifadesine ergenlerin, %0,3'ü (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %9,4'ü (n=30) katılmıyorum, %7,5'i (n=24) kararsızım, %44,7'si (n=143) katılıyorum, %38,1'i (n=122) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “paylaşımlarımın arkadaşlarım tarafından beğenilmesinden hoşlanıyorum.” ifadesine yüksek (4,110 ± 0,922) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Ortak İlgi Ve Amaçlara Sahip Olduğum Kişilere Ulaşabileceğimi Düşünüyorum.” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %4,4'ü (n=14) katılmıyorum, %3,8'i (n=12) kararsızım, %54,7'si (n=175) katılıyorum, %36,6'sı (n=117) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğum kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.” ifadesine çok yüksek (4,220 ± 0,766) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Diğer Sosyal Aktivitelere Yeterince Vakit Ayıramıyorum.” ifadesine ergenlerin, %2,5'i (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %3,1'i (n=10) katılmıyorum, %0,6'sı (n=2) kararsızım, %53,8'i (n=172) katılıyorum, %40,0'ı (n=128) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya

siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.” ifadesine çok yüksek ($4,260 \pm 0,832$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Sitelerinde Zaman Geçirmekten Mutlu Oluyorum.*” ifadesine ergenlerin, %1,2'si ($n=4$) kesinlikle katılmıyorum, %14,4'ü ($n=46$) katılmıyorum, %7,5'i ($n=24$) kararsızım, %50,9'u ($n=163$) katılıyorum, %25,9'u ($n=83$) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya sitelerinde zaman geçirmekten mutlu oluyorum.” ifadesine yüksek ($3,860 \pm 1,003$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Özel İlgi Duyduğum Arkadaşıma Sosyal Medya Siteleri Aracılığıyla Duygularımı Daha Rahat İfade Edebiliyorum.*” ifadesine ergenlerin, %4,4'ü ($n=14$) kesinlikle katılmıyorum, %1,2'si ($n=4$) katılmıyorum, %4,4'ü ($n=14$) kararsızım, %43,4'ü ($n=139$) katılıyorum, %46,6'sı ($n=149$) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “özel ilgi duyduğum arkadaşım sosyal medya siteleri aracılığıyla duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum.” ifadesine çok yüksek ($4,270 \pm 0,941$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Düzenlenen Etkinliklerden Haberim Olması Hoşuma Gidiyor.*” ifadesine ergenlerin, %3,1'i ($n=10$) katılmıyorum, %2,5'i ($n=8$) kararsızım, %47,2'si ($n=151$) katılıyorum, %47,2'si ($n=151$) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri sayesinde düzenlenen etkinliklerden haberim olması hoşuma gidiyor.” ifadesine çok yüksek ($4,380 \pm 0,690$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Daha Fazla Arkadaşımın Olacağını Düşünürüm.*” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı ($n=2$) kesinlikle katılmıyorum, %3,1'i ($n=10$) katılmıyorum, %8,1'i ($n=26$) kararsızım, %57,8'i ($n=185$) katılıyorum, %30,3'ü ($n=97$) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm.” ifadesine yüksek ($4,140 \pm 0,740$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Öğretmenlerimin Sosyal Medya Sitelerinde Beni Takip Etmesi Kendimi Değerli Hissetmemi Sağlıyor.*” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı ($n=2$) kesinlikle

katılmıyorum, %3,1'i (n=10) katılmıyorum, %20,6'sı (n=66) kararsızım, %51,6'sı (n=165) katılıyorum, %24,1'i (n=77) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “öğretmenlerimin sosyal medya sitelerinde beni takip etmesi kendimi değerli hissetmemi sağlıyor.” ifadesine yüksek (3,950 ± 0,792) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Siteleri Sayesinde Saygınlık İhtiyacımın Karşılandığını Düşünüyorum.*” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %5,6'sı (n=18) katılmıyorum, %17,8'i (n=57) kararsızım, %55,6'sı (n=178) katılıyorum, %20,3'ü (n=65) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri sayesinde saygınlık ihtiyacımın karşılandığını düşünüyorum.” ifadesine yüksek (3,890 ± 0,808) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Arkadaşlarımın Paylaşımlarım Hakkında Yorum Yapmaları Beni Mutlu Ediyor.*” ifadesine ergenlerin, %1,9'u (n=6) katılmıyorum, %10,0'ı (n=32) kararsızım, %59,7'si (n=191) katılıyorum, %28,4'ü (n=91) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “arkadaşlarımın paylaşımlarım hakkında yorum yapmaları beni mutlu ediyor.” ifadesine yüksek (4,150 ± 0,663) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Derslerime Yeterli Özeni Gösteremiyorum.*” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %3,1'i (n=10) katılmıyorum, %16,9'u (n=54) kararsızım, %48,4'ü (n=155) katılıyorum, %30,9'u (n=99) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri yüzünden derslerime yeterli özeni gösteremiyorum.” ifadesine yüksek (4,060 ± 0,811) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Sosyal Medya Siteleri Yüzünden Arkadaşlarıma Yeterince Vakit Ayıramıyorum.*” ifadesine ergenlerin, %0,6'sı (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %3,8'i (n=12) katılmıyorum, %16,9'u (n=54) kararsızım, %50,9'u (n=163) katılıyorum, %27,8'i (n=89) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Ergenlerin “sosyal medya siteleri yüzünden arkadaşlarıma yeterince vakit ayıramıyorum.” ifadesine yüksek (4,020 ± 0,809) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

2.2.5. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre Ortalamaları

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	14 Yaşında	37	3,858	0,597	0,471	0,757
	15 Yaşında	56	3,763	0,651		
	16 Yaşında	62	3,778	0,585		
	17 Yaşında	91	3,720	0,595		
	18 Yaşında	74	3,696	0,770		
Planlı Olma	14 Yaşında	37	3,697	0,609	0,293	0,883
	15 Yaşında	56	3,557	0,592		
	16 Yaşında	62	3,587	0,590		
	17 Yaşında	91	3,600	0,632		
	18 Yaşında	74	3,584	0,736		
Kaynakları Kullanma	14 Yaşında	37	3,964	0,520	1,273	0,281
	15 Yaşında	56	3,726	0,572		
	16 Yaşında	62	3,817	0,549		
	17 Yaşında	91	3,762	0,597		
	18 Yaşında	74	3,730	0,619		
Amaçlı Davranış	14 Yaşında	37	3,885	0,716	0,646	0,630
	15 Yaşında	56	3,763	0,651		
	16 Yaşında	62	3,807	0,586		
	17 Yaşında	91	3,695	0,710		
	18 Yaşında	74	3,703	0,853		

Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	14 Yaşında	37	3,835	0,546	0,571	0,684
	15 Yaşında	56	3,692	0,570		
	16 Yaşında	62	3,733	0,518		
	17 Yaşında	91	3,684	0,585		
	18 Yaşında	74	3,669	0,702		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Değişime Hazır Olma	Kız	148	3,689	0,669	-1,546	0,123
	Erkek	172	3,801	0,622		
Planlı Olma	Kız	148	3,532	0,636	-1,697	0,091
	Erkek	172	3,654	0,637		
Kaynakları Kullanma	Kız	148	3,737	0,581	-1,309	0,192
	Erkek	172	3,822	0,581		
Amaçlı Davranış	Kız	148	3,703	0,707	-1,155	0,249
	Erkek	172	3,795	0,718		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Kız	148	3,652	0,591	-1,578	0,116
	Erkek	172	3,757	0,594		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının

cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Öğrenim Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Değişime Hazır Olma	İlköğretim	74	3,818	0,618	1,039	0,300
	Lise	246	3,729	0,653		
Planlı Olma	İlköğretim	74	3,600	0,618	0,038	0,969
	Lise	246	3,597	0,645		
Kaynakları Kullanma	İlköğretim	74	3,815	0,571	0,557	0,578
	Lise	246	3,772	0,585		
Amaçlı Davranış	İlköğretim	74	3,814	0,691	0,850	0,396
	Lise	246	3,734	0,721		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	İlköğretim	74	3,748	0,566	0,652	0,515
	Lise	246	3,697	0,603		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin İnterneti Kullanma Sıklığı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	3,733	0,714	0,477	0,753
	Her Gün, 1-2 Saat	95	3,800	0,603		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	3,663	0,619		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,793	0,617		
	Haftada Bir Gün	30	3,767	0,643		
Planlı Olma	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	3,594	0,685	1,021	0,397
	Her Gün, 1-2 Saat	95	3,613	0,610		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	3,470	0,623		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,703	0,585		
	Haftada Bir Gün	30	3,693	0,649		
Kaynakları Kullanma	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	3,770	0,584	0,754	0,556
	Her Gün, 1-2 Saat	95	3,825	0,589		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	3,683	0,543		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,867	0,601		
	Haftada Bir Gün	30	3,789	0,610		
Amaçlı Davranış	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	3,730	0,781	0,944	0,439
	Her Gün, 1-2 Saat	95	3,753	0,703		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	3,650	0,655		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,929	0,632		
	Haftada Bir Gün	30	3,825	0,714		
Genel Kişisel Gelişim	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	3,696	0,647	0,857	0,490

Yönelimi	Her Gün, 1-2 Saat	95	3,734	0,572		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	3,603	0,552		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,813	0,561		
	Haftada Bir Gün	30	3,763	0,602		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının interneti kullanma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo10. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Sıklığı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	3,781	0,626	1,202	0,310
	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,698	0,742		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	3,703	0,569		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,921	0,593		
	Haftada Bir Gün	30	3,617	0,629		
Planlı Olma	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	3,575	0,597	1,064	0,374
	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,579	0,757		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	3,550	0,577		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,806	0,563		
	Haftada Bir Gün	30	3,573	0,649		
Kaynakları Kullanma	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	3,803	0,563	1,059	0,377
	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,740	0,627		

	Her Gün, 1 Saatten Az	48	3,729	0,536		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,943	0,508		
	Haftada Bir Gün	30	3,700	0,680		
Amaçlı Davranış	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	3,773	0,679	2,142	0,075
	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,653	0,828		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	3,682	0,654		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,050	0,618		
	Haftada Bir Gün	30	3,683	0,679		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	3,719	0,558	1,497	0,203
	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,658	0,700		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	3,655	0,528		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,921	0,521		
	Haftada Bir Gün	30	3,635	0,607		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının sosyal paylaşım sitelerini kullanma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerine Ulaşım Şekli Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Değişime Hazır Olma	Bilgisayardan	112	3,926	0,585	4,633	0,003	1 > 2
	Cep Telefonundan	93	3,621	0,668			
	Tabletten	63	3,671	0,700			

	Hepsinden	52	3,692	0,593			
Planlı Olma	Bilgisayardan	112	3,713	0,566	2,413	0,067	
	Cep Telefonundan	93	3,542	0,682			
	Tabletten	63	3,464	0,658			
	Hepsinden	52	3,612	0,655			
Kaynakları Kullanma	Bilgisayardan	112	3,878	0,568	1,786	0,150	
	Cep Telefonundan	93	3,695	0,570			
	Tabletten	63	3,751	0,622			
	Hepsinden	52	3,769	0,566			
Amaçlı Davranış	Bilgisayardan	112	3,938	0,612	4,327	0,005	1 > 2 1 > 3
	Cep Telefonundan	93	3,645	0,753			
	Tabletten	63	3,599	0,763			
	Hepsinden	52	3,731	0,717			
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Bilgisayardan	112	3,853	0,520	3,734	0,012	1 > 2 1 > 3
	Cep Telefonundan	93	3,616	0,628			
	Tabletten	63	3,603	0,623			
	Hepsinden	52	3,691	0,598			

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma puanları ortalamalarının sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,633$; $p=0,003<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli bilgisayardan olanların değişime hazır olma puanları ($3,926 \pm 0,585$), sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli cep telefonundan olanların değişime hazır olma puanlarından ($3,621 \pm 0,668$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin amaçlı davranış puanları ortalamalarının sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,327$; $p=0,005<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli bilgisayardan olanların amaçlı davranış puanları ($3,938 \pm 0,612$), sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli cep telefonundan olanların amaçlı davranış puanlarından ($3,645 \pm 0,753$) yüksek bulunmuştur. sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli bilgisayardan olanların amaçlı davranış puanları ($3,938 \pm 0,612$), sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli tablettten olanların amaçlı davranış puanlarından ($3,599 \pm 0,763$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,734$; $p=0,012<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli bilgisayardan olanların genel kişisel gelişim yönelimi puanları ($3,853 \pm 0,520$), sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli cep telefonundan olanların genel kişisel gelişim yönelimi puanlarından ($3,616 \pm 0,628$) yüksek bulunmuştur. sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli bilgisayardan olanların genel kişisel gelişim yönelimi puanları ($3,853 \pm 0,520$), sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli tablettten olanların genel kişisel gelişim yönelimi puanlarından ($3,603 \pm 0,623$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin planlı olma, kaynakları kullanma puanları ortalamalarının sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medyada Toplam Takipçi/Arkadaş Sayısı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	1-100	24	3,750	0,608	0,795	0,529
	101-200	46	3,690	0,690		
	201-300	72	3,708	0,688		
	301-400	90	3,850	0,573		
	401 ve üstü	88	3,710	0,668		
Planlı Olma	1-100	24	3,617	0,610	0,980	0,418
	101-200	46	3,622	0,675		
	201-300	72	3,508	0,658		
	301-400	90	3,693	0,606		
	401 ve üstü	88	3,555	0,642		
Kaynakları Kullanma	1-100	24	3,764	0,496	0,500	0,735
	101-200	46	3,754	0,586		
	201-300	72	3,778	0,597		
	301-400	90	3,852	0,563		
	401 ve üstü	88	3,735	0,611		
Amaçlı Davranış	1-100	24	3,854	0,659	1,294	0,272
	101-200	46	3,669	0,745		
	201-300	72	3,743	0,727		
	301-400	90	3,869	0,623		
	401 ve üstü	88	3,656	0,779		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	1-100	24	3,737	0,551	0,938	0,442

	101-200	46	3,675	0,631		
	201-300	72	3,668	0,626		
	301-400	90	3,806	0,523		
	401 ve üstü	88	3,653	0,626		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının sosyal medyada toplam takipçi/arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo13. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medyanın Kişisel Kararlarınızı Etkilediğini Düşünme Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Değişime Hazır Olma	Evet Düşünüyorum	190	3,716	0,654	-1,120	0,263
	Hayır Düşünmüyorum	130	3,798	0,632		
Planlı Olma	Evet Düşünüyorum	190	3,585	0,649	-0,414	0,679
	Hayır Düşünmüyorum	130	3,615	0,624		
Kaynakları Kullanma	Evet Düşünüyorum	190	3,763	0,594	-0,711	0,478
	Hayır Düşünmüyorum	130	3,810	0,563		
Amaçlı Davranış	Evet Düşünüyorum	190	3,743	0,728	-0,270	0,787
	Hayır Düşünmüyorum	130	3,765	0,695		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Evet Düşünüyorum	190	3,691	0,606	-0,655	0,513
	Hayır Düşünmüyorum	130	3,735	0,578		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının

sosyal medyanın kişisel kararlarınızı etkilediğini düşünme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 14. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medya Paylaşımlarına Yorum Ya Da Beğeni Yapılmasını Bekleme Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	Her Zaman Beklerim	155	3,727	0,654	0,197	0,898
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,747	0,662		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,804	0,715		
	Beklemem	30	3,783	0,424		
Planlı Olma	Her Zaman Beklerim	155	3,599	0,644	1,088	0,354
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,524	0,651		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,630	0,685		
	Beklemem	30	3,760	0,471		
Kaynakları Kullanma	Her Zaman Beklerim	155	3,738	0,588	0,666	0,573
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,805	0,561		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,855	0,643		
	Beklemem	30	3,833	0,509		
Amaçlı Davranış	Her Zaman Beklerim	155	3,697	0,720	1,282	0,280
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,736	0,744		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,853	0,735		
	Beklemem	30	3,933	0,517		
Genel Kişisel Gelişim	Her Zaman Beklerim	155	3,682	0,602	0,695	0,556

Yönelimi	Çoğunlukla Beklerim	89	3,685	0,604		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,772	0,654		
	Beklemem	30	3,823	0,403		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının sosyal medya paylaşımlarına yorum ya da beğeni yapılmasını bekleme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo15. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin Sosyal Medyada Yer Alan İçeriklere Yorum Yapma Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	Her Zaman Yaparım	144	3,773	0,665	0,580	0,629
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,694	0,656		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,830	0,533		
	Genelde Yapmam	30	3,708	0,676		
Planlı Olma	Her Zaman Yaparım	144	3,601	0,645	1,045	0,373
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,529	0,654		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,732	0,614		
	Genelde Yapmam	30	3,613	0,580		
Kaynakları Kullanma	Her Zaman Yaparım	144	3,815	0,601	1,432	0,233
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,693	0,558		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,886	0,528		
	Genelde Yapmam	30	3,778	0,621		
Amaçlı Davranış	Her Zaman Yaparım	144	3,762	0,725	1,879	0,133
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,645	0,739		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,943	0,617		
	Genelde Yapmam	30	3,792	0,667		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Her Zaman Yaparım	144	3,724	0,607	1,332	0,264
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,630	0,605		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,838	0,525		
	Genelde Yapmam	30	3,713	0,578		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının sosyal medyada yer alan içeriklere yorum yapma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

2.2.6. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre Ortalamaları

Tablo 16. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	14 Yaşında	37	4,142	0,483	0,674	0,610
	15 Yaşında	56	4,031	0,420		
	16 Yaşında	62	3,970	0,572		
	17 Yaşında	91	4,003	0,521		
	18 Yaşında	74	4,010	0,583		
Sosyal Yetkinlik	14 Yaşında	37	4,140	0,560	0,154	0,961
	15 Yaşında	56	4,104	0,549		
	16 Yaşında	62	4,097	0,495		
	17 Yaşında	91	4,154	0,459		
	18 Yaşında	74	4,133	0,523		
Sosyal İzolasyon	14 Yaşında	37	4,234	0,569	0,916	0,455
	15 Yaşında	56	4,051	0,467		
	16 Yaşında	62	4,062	0,555		
	17 Yaşında	91	4,123	0,519		
	18 Yaşında	74	4,072	0,512		

Öğretmenlerle İlişki	14 Yaşında	37	3,685	0,685	0,692	0,598
	15 Yaşında	56	3,786	0,774		
	16 Yaşında	62	3,812	0,731		
	17 Yaşında	91	3,784	0,623		
	18 Yaşında	74	3,905	0,699		
Genel Sosyal Medya Tutumu	14 Yaşında	37	4,106	0,475	0,296	0,881
	15 Yaşında	56	4,023	0,442		
	16 Yaşında	62	4,006	0,483		
	17 Yaşında	91	4,045	0,422		
	18 Yaşında	74	4,045	0,488		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 17. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Paylaşım İhtiyacı	Kız	148	4,019	0,515	-0,018	0,986
	Erkek	172	4,020	0,536		
Sosyal Yetkinlik	Kız	148	4,161	0,489	1,095	0,274
	Erkek	172	4,099	0,521		
Sosyal İzolasyon	Kız	148	4,078	0,507	-0,692	0,489
	Erkek	172	4,118	0,535		

Öğretmenlerle İlişki	Kız	148	3,748	0,655	-1,397	0,163
	Erkek	172	3,857	0,727		
Genel Sosyal Medya Tutumu	Kız	148	4,036	0,434	-0,173	0,863
	Erkek	172	4,045	0,478		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Öğrenim Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Paylaşım İhtiyacı	İlköğretim	74	4,042	0,463	0,431	0,667
	Lise	246	4,012	0,543		
Sosyal Yetkinlik	İlköğretim	74	4,101	0,591	-0,508	0,612
	Lise	246	4,136	0,480		
Sosyal İzolasyon	İlköğretim	74	4,101	0,526	0,035	0,972
	Lise	246	4,099	0,521		
Öğretmenlerle İlişki	İlköğretim	74	3,685	0,768	-1,719	0,087
	Lise	246	3,843	0,670		
Genel Sosyal Medya Tutumu	İlköğretim	74	4,026	0,475	-0,304	0,761
	Lise	246	4,045	0,453		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 19. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin İnterneti Kullanma Sıklığı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	4,009	0,536	0,249	0,910
	Her Gün, 1-2 Saat	95	4,051	0,477		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	3,969	0,598		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,036	0,545		
	Haftada Bir Gün	30	4,033	0,480		
Sosyal Yetkinlik	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	4,107	0,530	0,246	0,912
	Her Gün, 1-2 Saat	95	4,114	0,506		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	4,125	0,428		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,186	0,574		
	Haftada Bir Gün	30	4,178	0,518		
Sosyal İzolasyon	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	4,075	0,567	0,871	0,482
	Her Gün, 1-2 Saat	95	4,119	0,481		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	4,019	0,505		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,200	0,508		
	Haftada Bir Gün	30	4,161	0,540		
Öğretmenlerle İlişki	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	3,800	0,734	1,283	0,276
	Her Gün, 1-2 Saat	95	3,877	0,647		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	3,839	0,627		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,571	0,752		

	Haftada Bir Gün	30	3,811	0,762		
Genel Sosyal Medya Tutumu	Her Gün, 2 Saatten Fazla	100	4,024	0,494	0,226	0,924
	Her Gün, 1-2 Saat	95	4,063	0,421		
	Her Gün, 1 Saatten Az	60	4,006	0,435		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,057	0,472		
	Haftada Bir Gün	30	4,075	0,491		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının interneti kullanma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 20. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Sıklığı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	4,058	0,520	0,544	0,704
	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,968	0,525		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	3,977	0,563		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,071	0,486		
	Haftada Bir Gün	30	3,992	0,546		
Sosyal Yetkinlik	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	4,149	0,506	0,999	0,408
	Her Gün, 1-2 Saat	77	4,039	0,511		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	4,139	0,442		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,229	0,609		
	Haftada Bir Gün	30	4,128	0,463		
Sosyal İzolasyon	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	4,127	0,536	1,162	0,328
	Her Gün, 1-2 Saat	77	4,024	0,506		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	4,035	0,501		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,214	0,529		
	Haftada Bir Gün	30	4,144	0,514		
Öğretmenlerle İlişki	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	3,826	0,695	0,884	0,474
	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,805	0,680		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	3,924	0,624		
	Haftada Birkaç Gün	35	3,686	0,812		
	Haftada Bir Gün	30	3,678	0,708		
Genel Sosyal Medya Tutumu	Her Gün, 2 Saatten Fazla	130	4,069	0,468	0,628	0,643

	Her Gün, 1-2 Saat	77	3,980	0,441		
	Her Gün, 1 Saatten Az	48	4,027	0,431		
	Haftada Birkaç Gün	35	4,099	0,505		
	Haftada Bir Gün	30	4,026	0,448		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının sosyal paylaşım sitelerini kullanma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 21. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Paylaşım Sitelerine Ulaşım Şekli Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Bilgisayardan	112	4,031	0,492	0,149	0,930
	Cep Telefonundan	93	3,991	0,604		
	Tabletten	63	4,042	0,490		
	Hepsinden	52	4,017	0,498		
Sosyal Yetkinlik	Bilgisayardan	112	4,138	0,498	0,079	0,971
	Cep Telefonundan	93	4,124	0,542		
	Tabletten	63	4,103	0,551		
	Hepsinden	52	4,141	0,409		
Sosyal İzolasyon	Bilgisayardan	112	4,097	0,498	0,310	0,818
	Cep Telefonundan	93	4,070	0,563		
	Tabletten	63	4,101	0,517		
	Hepsinden	52	4,157	0,510		

Öğretmenlerle İlişki	Bilgisayardan	112	3,836	0,787	0,727	0,536
	Cep Telefonundan	93	3,860	0,641		
	Tabletten	63	3,757	0,587		
	Hepsinden	52	3,705	0,707		
Genel Sosyal Medya Tutumu	Bilgisayardan	112	4,051	0,452	0,042	0,988
	Cep Telefonundan	93	4,029	0,497		
	Tabletten	63	4,036	0,442		
	Hepsinden	52	4,045	0,424		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının sosyal paylaşım sitelerine ulaşım şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 22. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medyada Toplam Takipçi/Arkadaş Sayısı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	1-100	24	4,083	0,636	0,401	0,808
	101-200	46	3,970	0,603		
	201-300	72	4,057	0,493		
	301-400	90	3,983	0,563		
	401 ve üstü	88	4,033	0,435		
Sosyal Yetkinlik	1-100	24	4,264	0,491	0,938	0,442
	101-200	46	4,073	0,564		
	201-300	72	4,185	0,446		

	301-400	90	4,094	0,555		
	401 ve üstü	88	4,106	0,474		
Sosyal İzolasyon	1-100	24	4,139	0,595	0,258	0,904
	101-200	46	4,091	0,499		
	201-300	72	4,144	0,508		
	301-400	90	4,067	0,539		
	401 ve üstü	88	4,091	0,514		
Öğretmenlerle İlişki	1-100	24	3,778	0,815	0,450	0,772
	101-200	46	3,754	0,630		
	201-300	72	3,898	0,580		
	301-400	90	3,804	0,788		
	401 ve üstü	88	3,769	0,688		
Genel Sosyal Medya Tutumu	1-100	24	4,105	0,545	0,541	0,706
	101-200	46	4,000	0,468		
	201-300	72	4,092	0,413		
	301-400	90	4,011	0,486		
	401 ve üstü	88	4,033	0,436		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının sosyal medyada toplam takipçi/arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 23. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medyanın Kişisel Kararlarınızı Etkilediğini Düşünme Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Paylaşım İhtiyacı	Evet Düşünüyorum	190	4,013	0,545	-0,246	0,806
	Hayır Düşünmüyorum	130	4,028	0,496		
Sosyal Yetkinlik	Evet Düşünüyorum	190	4,134	0,512	0,282	0,779
	Hayır Düşünmüyorum	130	4,118	0,501		
Sosyal İzolasyon	Evet Düşünüyorum	190	4,095	0,562	-0,196	0,844
	Hayır Düşünmüyorum	130	4,106	0,458		
Öğretmenlerle İlişki	Evet Düşünüyorum	190	3,816	0,721	0,296	0,767
	Hayır Düşünmüyorum	130	3,792	0,659		
Genel Sosyal Medya Tutumu	Evet Düşünüyorum	190	4,040	0,478	-0,017	0,987
	Hayır Düşünmüyorum	130	4,041	0,428		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, genel sosyal medya tutumu puanları ortalamalarının sosyal medyanın kişisel kararlarınızı etkilediğini düşünme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 24. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medya Paylaşımlarına Yorum Ya Da Beğeni Yapılmasını Bekleme Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	Her Zaman Beklerim	155	3,727	0,654	0,197	0,898
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,747	0,662		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,804	0,715		

	Beklemem	30	3,783	0,424		
Planlı Olma	Her Zaman Beklerim	155	3,599	0,644	1,088	0,354
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,524	0,651		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,630	0,685		
	Beklemem	30	3,760	0,471		
Kaynakları Kullanma	Her Zaman Beklerim	155	3,738	0,588	0,666	0,573
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,805	0,561		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,855	0,643		
	Beklemem	30	3,833	0,509		
Amaçlı Davranış	Her Zaman Beklerim	155	3,697	0,720	1,282	0,280
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,736	0,744		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,853	0,735		
	Beklemem	30	3,933	0,517		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Her Zaman Beklerim	155	3,682	0,602	0,695	0,556
	Çoğunlukla Beklerim	89	3,685	0,604		
	Ara Sıra Beklerim	46	3,772	0,654		
	Beklemem	30	3,823	0,403		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının sosyal medya paylaşımlarına yorum ya da beğeni yapılmasını bekleme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 25. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Sosyal Medyada Yer Alan İçeriklere Yorum Yapma Durumu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Değişime Hazır Olma	Her Zaman Yaparım	144	3,773	0,665	0,580	0,629
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,694	0,656		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,830	0,533		
	Genelde Yapmam	30	3,708	0,676		
Planlı Olma	Her Zaman Yaparım	144	3,601	0,645	1,045	0,373
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,529	0,654		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,732	0,614		
	Genelde Yapmam	30	3,613	0,580		
Kaynakları Kullanma	Her Zaman Yaparım	144	3,815	0,601	1,432	0,233
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,693	0,558		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,886	0,528		
	Genelde Yapmam	30	3,778	0,621		
Amaçlı Davranış	Her Zaman Yaparım	144	3,762	0,725	1,879	0,133
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,645	0,739		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,943	0,617		
	Genelde Yapmam	30	3,792	0,667		
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Her Zaman Yaparım	144	3,724	0,607	1,332	0,264
	Çoğunlukla Yaparım	102	3,630	0,605		
	Ara Sıra Yaparım	44	3,838	0,525		
	Genelde Yapmam	30	3,713	0,578		

Araştırmaya katılan ergenlerin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış, genel kişisel gelişim yönelimi puanları ortalamalarının sosyal medyada yer alan içeriklere yorum yapma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

2.2.7. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi ile Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Tablo 26. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Kişisel Gelişim Yönelimi ile Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

		Değişime Hazır Olma	Planlı Olma	Kaynakları Kullanma	Amaçlı Davranış	Genel Kişisel Gelişim Yönelimi
Paylaşım İhtiyacı	r	0,188**	0,098	0,333**	0,310**	0,238**
	p	0,001	0,080	0,000	0,000	0,000
Sosyal Yetkinlik	r	0,176**	0,112*	0,300**	0,294**	0,229**
	p	0,002	0,044	0,000	0,000	0,000
Sosyal İzolasyon	r	0,294**	0,257**	0,371**	0,392**	0,352**
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Öğretmenlerle İlişki	r	0,172**	0,036	0,124*	0,136*	0,122*
	p	0,002	0,526	0,026	0,015	0,029
Genel Sosyal Medya Tutumu	r	0,248**	0,155**	0,355**	0,352**	0,290**
	p	0,000	0,005	0,000	0,000	0,000

Paylaşım ihtiyacı ile değişime hazır olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.188$; $p=0,001<0.05$). Buna göre paylaşım ihtiyacı artıkça değişime hazır olma artmaktadır.

Paylaşım ihtiyacı ile planlı olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Paylaşım ihtiyacı ile kaynakları kullanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.333$; $p=0,000<0.05$). Buna göre paylaşım ihtiyacı arttıkça kaynakları kullanma artmaktadır.

Paylaşım ihtiyacı ile amaçlı davranış arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.31$; $p=0,000<0.05$). Buna göre paylaşım ihtiyacı arttıkça amaçlı davranış artmaktadır.

Paylaşım ihtiyacı ile genel kişisel gelişim yönelimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.238$; $p=0,000<0.05$). Buna göre paylaşım ihtiyacı arttıkça genel kişisel gelişim yönelimi artmaktadır.

Sosyal yetkinlik ile değişime hazır olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.176$; $p=0,002<0.05$). Buna göre sosyal yetkinlik arttıkça değişime hazır olma artmaktadır.

Sosyal yetkinlik ile planlı olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.112$; $p=0,044<0.05$). Buna göre sosyal yetkinlik arttıkça planlı olma artmaktadır.

Sosyal yetkinlik ile kaynakları kullanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.3$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal yetkinlik arttıkça kaynakları kullanma artmaktadır.

Sosyal yetkinlik ile amaçlı davranış arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.294$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal yetkinlik arttıkça amaçlı davranış artmaktadır.

Sosyal yetkinlik ile genel kişisel gelişim yönelimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.229$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal yetkinlik arttıkça genel kişisel gelişim yönelimi artmaktadır.

Sosyal izolasyon ile değişime hazır olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.294$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal izolasyon arttıkça değişime hazır olma artmaktadır.

Sosyal izolasyon ile planlı olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.257$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal izolasyon arttıkça planlı olma artmaktadır.

Sosyal izolasyon ile kaynakları kullanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.371$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal izolasyon arttıkça kaynakları kullanma artmaktadır.

Sosyal izolasyon ile amaçlı davranış arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.392$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal izolasyon arttıkça amaçlı davranış artmaktadır.

Sosyal izolasyon ile genel kişisel gelişim yönelimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.352$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sosyal izolasyon arttıkça genel kişisel gelişim yönelimi artmaktadır.

Öğretmenlerle ilişki ile değişime hazır olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.172$; $p=0,002<0.05$). Buna göre öğretmenlerle ilişki arttıkça değişime hazır olma artmaktadır.

Öğretmenlerle ilişki ile planlı olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Öğretmenlerle ilişki ile kaynakları kullanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.124$; $p=0,026<0.05$). Buna göre öğretmenlerle ilişki arttıkça kaynakları kullanma artmaktadır.

Öğretmenlerle ilişki ile amaçlı davranış arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.136$; $p=0,015<0.05$). Buna göre öğretmenlerle ilişki arttıkça amaçlı davranış artmaktadır.

Öğretmenlerle ilişki ile genel kişisel gelişim yönelimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.122$; $p=0,029<0.05$). Buna göre öğretmenlerle ilişki arttıkça genel kişisel gelişim yönelimi artmaktadır.

Genel sosyal medya tutumu ile değişime hazır olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.248$; $p=0,000<0.05$). Buna göre genel sosyal medya tutumu arttıkça değişime hazır olma artmaktadır.

Genel sosyal medya tutumu ile planlı olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.155$; $p=0,005<0.05$). Buna göre genel sosyal medya tutumu arttıkça planlı olma artmaktadır.

Genel sosyal medya tutumu ile kaynakları kullanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.355$; $p=0,000<0.05$). Buna göre genel sosyal medya tutumu arttıkça kaynakları kullanma artmaktadır.

Genel sosyal medya tutumu ile amaçlı davranış arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.352$; $p=0,000<0.05$). Buna göre genel sosyal medya tutumu arttıkça amaçlı davranış artmaktadır. Genel sosyal medya tutumu ile genel kişisel gelişim yönelimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.29$; $p=0,000<0.05$). Buna göre genel sosyal medya tutumu arttıkça genel kişisel gelişim yönelimi artmaktadır.

2.2.8. Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Genel Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeyleri Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi ile İncelenmesi

Tablo 27. Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Değişime Hazır Olma Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	F	Model (p)	R ²
Değişime Hazır Olma	Sabit	2,353	7,651	0,000	8,592	0,000	0,087
	Paylaşım İhtiyacı	-0,029	-0,281	0,779			
	Sosyal Yetkinlik	-0,185	-1,554	0,121			
	Sosyal İzolasyon	0,465	4,146	0,000			
	Öğretmenlerle İlişki	0,097	1,609	0,109			

Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile değişime hazır olma arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,592$; $p=0,000<0.05$). Değişime hazır olma düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,087$). Ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi değişime hazır olma düzeyini etkilememektedir ($p=0.779>0.05$). Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi değişime hazır olma düzeyini etkilememektedir ($p=0.121>0.05$). Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi değişime hazır olma düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,465$). Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi değişime hazır olma düzeyini etkilememektedir ($p=0.109>0.05$).

Tablo 28. Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Planlı Olma Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Planlı Olma	Sabit	2,721	8,924	0,000	8,109	0,000	0,082
	Paylaşım İhtiyacı	-0,213	-2,067	0,040			
	Sosyal Yetkinlik	-0,111	-0,945	0,345			
	Sosyal İzolasyon	0,583	5,240	0,000			
	Öğretmenlerle İlişki	-0,051	-0,855	0,393			

Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile planlı olma arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,109$; $p=0,000<0.05$). Planlı olma düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,082$). Ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi planlı olma düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,213$). Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi planlı olma düzeyini etkilememektedir ($p=0.345>0.05$). Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi planlı olma düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,583$). Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi planlı olma düzeyini etkilememektedir ($p=0.393>0.05$).

Tablo 29. Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Kaynakları Kullanma Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Kaynakları Kullanma	Sabit	1,970	7,312	0,000	13,559	0,000	0,136
	Paylaşım İhtiyacı	0,129	1,415	0,158			
	Sosyal Yetkinlik	0,052	0,499	0,618			
	Sosyal İzolasyon	0,303	3,085	0,002			
	Öğretmenlerle İlişki	-0,043	-0,816	0,415			

Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile kaynakları kullanma arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=13,559$; $p=0,000<0.05$). Kaynakları kullanma düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,136$). Ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi kaynakları kullanma düzeyini etkilememektedir ($p=0.158>0.05$). Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi kaynakları kullanma düzeyini etkilememektedir ($p=0.618>0.05$). Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi kaynakları kullanma düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,303$). Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi kaynakları kullanma düzeyini etkilememektedir ($p=0.415>0.05$).

Tablo 30. Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Amaçlı Davranış Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Amaçlı Davranış	Sabit	1,539	4,678	0,000	14,498	0,000	0,145
	Paylaşım İhtiyacı	0,052	0,466	0,641			
	Sosyal Yetkinlik	0,022	0,172	0,864			
	Sosyal İzolasyon	0,503	4,194	0,000			
	Öğretmenlerle İlişki	-0,039	-0,607	0,544			

Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile amaçlı davranış arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=14,498$; $p=0,000<0.05$). Amaçlı davranış düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,145$). Ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi amaçlı davranış düzeyini etkilememektedir ($p=0.641>0.05$). Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi amaçlı davranış düzeyini etkilememektedir ($p=0.864>0.05$). Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi amaçlı davranış düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,503$). Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi amaçlı davranış düzeyini etkilememektedir ($p=0.544>0.05$).

Tablo 31. Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Genel Kişisel Gelişim Yönelimi Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Sabit	2,192	7,874	0,000	11,432	0,000	0,116
	Paylaşım İhtiyacı	-0,037	-0,390	0,697			
	Sosyal Yetkinlik	-0,066	-0,611	0,541			
	Sosyal İzolasyon	0,481	4,736	0,000			
	Öğretmenlerle İlişki	-0,010	-0,175	0,861			

Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile genel kişisel gelişim yönelimi arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=11,432$; $p=0,000<0.05$). Genel kişisel gelişim yönelimi düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,116$). Ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi genel kişisel gelişim yönelimi düzeyini etkilememektedir ($p=0.697>0.05$). Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi genel kişisel gelişim yönelimi düzeyini etkilememektedir ($p=0.541>0.05$). Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi genel kişisel gelişim yönelimi düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,481$). Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi genel kişisel gelişim yönelimi düzeyini etkilememektedir ($p=0.861>0.05$).

Tablo 32. Ergenlerin Genel Sosyal Medya Tutum Düzeyinin Genel Kişisel Gelişim Yönelimi Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Genel Kişisel Gelişim Yönelimi	Sabit	2,185	7,714	0,000	29,275	0,000	0,081
	Genel Sosyal Medya Tutumu	0,377	5,411	0,000			

Genel sosyal medya tutumu ile genel kişisel gelişim yönelimi arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=29,275$; $p=0,000<0.05$). Genel kişisel gelişim yönelimi düzeyinin belirleyicisi olarak genel sosyal medya tutumu değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,081$). Ergenlerin genel sosyal medya tutumu düzeyi genel kişisel gelişim yönelimi düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,377$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal medyanın ergenlerin kişilik gelişimi üzerindeki etkilerini ölçmek üzere İstanbul ili, Bayrampaşa örnekleminde yapılan bu araştırma neticesinde ortaya çıkan sonuçlardan ve bulgulardan hareketle sonuç ve öneriler sunulmuştur. Araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan ergenlerin kişisel gelişim yönelim düzeylerinin yüksek oranda olduğu görülmektedir. Ergenler kişisel değişim ve gelişim için hazır olduklarını, kendilerini geliştirmek için fırsatları değerlendirdiklerini, gelişime hazır oldukları zamanın farkında olduklarını, kişisel gelişim için etraflarından yardım istediklerini, kendileriyle ilgili neleri değiştirmek istediklerinin farkında olduklarını, yapmak istedikleri değişikliği ne zaman gerçekleştireceklerini bildiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal medya tutumları incelendiğinde, arkadaşlarının onları fark etmelerini istedikleri sonucu elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan ergenler "Sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum." ifadesine çok yüksek düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca göre ergenlerin kişisel gelişimlerinde sosyal medyanın önemli bir yerinin olduğu söylenebilir.

"Sosyal medyada yer alan içeriklere yorum yapmak hoşuma gidiyor ve sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor." ifadelerine ergenler, yüksek düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir.

Bu sonuçlardan yola çıkılarak, ergenlerin sosyal medyadaki içerikleri günlük hayatlarına taşınmaları, arkadaşları ile bu içerikleri paylaşmaları sebebiyle sosyal medyanın ergenlerin hayatında önemli bir yerinin olduğu söylenilebilir.

Araştırmaya katılan ergenler "Sosyal medya sitelerinin beni ailemden kopardığını düşünüyorum." ifadesine yüksek düzeyde katılmışlardır. Ayrıca "Sosyal medya yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum." ifadesine de ergenlerin yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre sosyal medyada vakit geçiren ergenin, arkadaşlarıyla yüz yüze ilişkilerden uzaklaşma oranı yüksek düzeydedir. Bu sonuca göre ergenlerin sanal ortamda daha çok zaman harcadığı yorumuna ulaşılabilir. Santrock (2014), yapılan araştırmalarda ergenlerin kendilerini internette, yüz yüze olduğundan daha rahat ifade edebildiklerini belirtmiştir. Bu bilgiye dayanarak ergenlerin kendilerini daha rahat hissettikleri için sosyal medyaya çok vakit ayırdıkları ve bu yüzden arkadaşlarından uzaklaştıkları söylenebilir.

Araştırmada yöneltilen sosyal medyanın ergenleri ailelerinden uzaklaştırması ifadesine de ergenler yüksek düzeyde katılmışlardır. Bu ifadeye katılımın da yüksek oranda olması ergenlerin sosyal medyada kendilerini daha rahat hissettiklerinden, ailelerine ve arkadaşlarına ayıracakları vakti sosyal medyada geçirdikleri yorumu yapılabilir.

"Sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduğumu düşünüyorum." ifadesinin ergenlerin yüksek düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Bazı eleştirmenler internet ve sosyal medyayı sosyalleşmenin bir boyutu olarak kabul eder. Ergenlerin sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduklarını düşünmeleri, onların sosyal bir kişilik yapısı geliştirdiklerinin bir göstergesi olabilir.

"Özel ilgi duyduğum arkadaşlarıma sosyal medya siteleri aracılığıyla duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum." ifadesine araştırmaya katılan ergenler çok yüksek düzeyde katılmışlardır.

Ergenlerin sosyal medyada kendilerini daha rahat ifade edebildikleri yorumu daha önceki bulgularda ortaya konulmuştu. Ergenlerin ilgi duydukları arkadaşlarıyla duygularını daha rahat paylaşması sonucuna göre, sosyal medyada bireyin kendisine daha çok güvendiği ve bu güven sayesinde kendisini daha rahat ifade edebildiği sonucundan bahsedilebilir. Ergenlerin sosyal medyada duygularını daha rahat ifade ettiklerini belirtmeleri, daha önce yapılan ergenlerin sosyal medyada kendilerini daha rahat hissettikleri için aile ve arkadaşlarına ayıracakları vakitlerde sosyal medyada zaman geçirdikleri yorumunu da desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ergenlerin "Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm." ifadesine yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Sosyal medya ile ilgili yapılan araştırmalarda ortaya konulan olumlu tespitler arasında, sosyal medya sayesinde daha fazla ve günlük yaşamda kurulamayacak arkadaşlıklar edinilebileceği belirtilir (Yıldırım, 2014). Araştırmaya katılan ergenlerden elde edilen bu sonuç da yapılan diğer araştırmaları destekler niteliktedir.

Ergenlerin sosyal medya kullanım amaçları arasında arkadaş edinme isteğinin olduğu da bu sonuç ışığında söylenebilir.

"Sosyal medya siteleri sayesinde saygınlık ihtiyacının karşılandığını düşünüyorum." ifadesine ergenler yüksek oranda katılmıştır.

Sosyal medyada vakit geçiren ergenlerin fotoğraf, video, yer bildiri gibi yaptıkları paylaşımlara arkadaşları ve takipçileri tarafından yapılan yorumlar, beğeniler ergenin kendisini değerli hissetmesini sağlar. Araştırmaya katılan ergenlere yöneltilen ifadeler arasında, öğretmenlerinin kendilerini takip etmelerinden hoşlanıp hoşlanmadıkları bilgisi de yer alır. Ergenler bundan hoşlandıklarına yüksek oranda katılmışlardır. Öğretmenlerinin ergenleri takip etmesi ve yaptıkları paylaşımlara yorum ya da beğenide bulunması, ergenin kendisini değerli hissetmesini sağlamış olabilir. Buradan, sosyal medya kendisini değerli hisseden ergenin saygınlık ihtiyacı sosyal medya tarafından karşılar, yorumu yapılabilir.

"Sosyal medya siteleri yüzünden derslerime yeterli özeni gösteremiyorum." ifadesine ergenler yüksek düzeyde katılmıştır.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal paylaşım sitelerini kullanma sıklığı oranlarına bakıldığında %40,6'sının her gün 2 saatten fazla, %24,1'inin her gün 1-2 saat, %15'inin her gün 1 saatten az olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre araştırmaya katılan ergenlerin, %79,7'si her gün sosyal medyada vakit geçirmektedir. Sosyal medyanın ergenlerin hayatında önemli bir yere sahip olduğu bu veriler ışığında da söylenebilir. Ergenlerin sosyal medyada vakit geçirme oranları, onların derslerine yeterince özen gösterilmemesi sonucunu ortaya çıkarır. Derslerine yeterince özen

gösterememe ve sosyal medyada geçirilen vakit arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin kişisel gelişim yönelimi ile sosyal medya tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin korelasyon analizi incelendiğinde, paylaşım ihtiyacı arttıkça değişime hazır olma oranının da arttığı tespit edilmiştir. Yine kaynakları kullanma ile paylaşım ihtiyacı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Paylaşım ihtiyacı ile kişisel yönelim arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Paylaşım ihtiyacı arttıkça kişisel gelişim yönelimi de artmaktadır.

Kişisel gelişiminin en önemli evresinin ergenlik dönemi olduğu pek çok araştırmacı tarafından kabul edilen bir gerçektir. Geleceğimizi inşa edecek olan ergenlerin sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirebilmeleri için onları desteklemek, cesaretlendirmek, kendilerine güvenmelerini sağlamak önemli etkenlerdendir. Gençlerin sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmelerinde onların başlıca destekçileri, başta aileleridir.

Ergenler bu çalışmada kendilerine yöneltilen değişime hazır olma ve değişim için etraflarından yardım istemeye hazır olma durumlarına yüksek orandaki katılıyorum cevabını vermişlerdir Ergenlerin bu cevaplarından yola çıkılarak onların bu dönemde yanlarında olacak insanlara ihtiyaçları olduğu yorumu yapılabilir. Eğer anne baba ve öğretmenleri ergenlerin yanında olmazlarsa, ergenler bu ihtiyaçlarını gidermek için farklı yolları deneyeceklerdir. Sosyal medya onların insanlarla birlikte olma ihtiyacını karşılayacak olan yollardan biridir. Aile ergenin yanında olmazsa, ergen kendine kurduğu sanal dünya içerisinde kendisini kaybedebilir; bu durumda ergenin çevresinden kopuk, akranlarıyla ilişkiye giremeyen, toplumdaki uzaklaşmış bir kişilik yapısı geliştirme ihtimalinden bahsedilebilir. Ortaya çıkabilecek böyle durumları engellemek için aile ergeni yakından tanımalı, onun ihtiyaçlarını bilmeli ve sosyal ilişkilerini artırabilecek ortamlar oluşturmalı ve ergenin sosyal ortamlarda bulunmasını teşvik etmelidir.

Ergenin kişilik gelişinde öğretmenleri de ailesi kadar etkilidir. Öğretmenler ergenlerin olumlu kişilik yapısı geliştirmelerinde, saygınlık ihtiyacının giderilmesinde önemli bir etkiye sahiptirler. Öğretmenler de aileler gibi genci teşvik edici bir tutum

içinde olmalıdırlar. Ergenin ihtiyaçlarının farkına varabilmek için aile ve öğretmenlerin iletişim halinde olması da önemlidir.

Sosyal medyanın gençlerin kişilik gelişiminde önemli bir rol model olduğu unutulmamalı ve sosyal medyanın kontrollü kullanımı ile ilgili gençler aileleri tarafından bilinçlendirilmelidir.

Gencin aileden uzaklaşmasını engellemek için ebeveyn tarafından ailece birlikte olunabilecek vakitler ayarlanmalıdır.

Aileler çocuğunu model alma eğilimini dikkate almalı ve onlara yardımcı olmalıdır.

Gençleri bilinçlendirme konusunda aile kadar öğretmenler de etkin olmalıdır.

Öğretmenler, sosyal medyada fazla vakit geçirdiklerinden dolayı derslerine yeterince zaman ayıramayan gençlerin derslerden uzaklaşmaması için tedbir almalıdır.

Sosyal medyanın etkili ve kontrollü kullanımı ile ilgili öğrenci, öğretmen ve ailelere seminerler düzenlenmelidir.

Geleceğimizi kuracak olan ergenlerin, sağlıklı bir toplum inşa edebilmeleri için, onların gençlik döneminde sağlıklı bireyler olarak yetişmesi gereklidir. Ebeveyn ve öğretmenlerin gençlerin yetişmesinde önemli rolü olduğu unutulmaması gereken bir gerçektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Cloutier, R. (1982), "Theories de l'adolescence" Psychologie de l'Adolescence, Geaten, Morin Editeur, Quebec, (B. Onur, Çev)
- Cüceloğlu, D. (2013). *İnsan ve davranışı* (27. Baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dede, M. (2004). *İnternet*. İstanbul: İnsan Yay.
- Gander , M. J. ve Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (B. Onur, Çev.). İmge Kitabevi.(Orijinal çalışma basım tarihi:1993)
- Hurlock,E.,(1967), *Development Psychology (Ergenlikte Beden Gelişimi)*. (G. Günce, Çev)
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar* (10. Baskı). Evrim Yay. Baltaş, A. (1992). *Stres altında ezilmeden öğrenmede sınavlarda üstün başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Karabekiroğlu, K.(2014). *Ergenin ruhsal gelişimi*. İstanbul: Say Yay.
- Karasar, N.(2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, A. (2012). *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Meggitt, C.(2012). *Çocuk gelişimini anlamak*. İstanbul: Optimist Yay.
- Özdamar, K.(2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Priscilla Salant ve Don A. Dillman, How to Conduct Your Own Survey, John Wiley & Sons, Inc. Newyork. 1994.
- Robitschek C, Keyes CLM. Keyes's model of mental health with personal growth initiative as a parsimonious predictor. J Couns Psychol 2009; 56:321-329.
- Santrock, W. J. (2014). *Yaşam boyu gelişim*. (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Schultz, D. P. ve Schultz S. E. (2007). *Modern psikoloji tarihi*. İstanbul: Kaknüs Yay.

Ulusoy, A. (Ed.). (2013). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi* (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yalçın, İ. ve Malkoç, A. (2013). Kişisel gelişim yönelimi ölçeği-II'nin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 26:258-266.

Yazgan İnanç, B. Yerlikaya, E.E. (2013). *Kişilik kuramları* (2. Baskı). İstanbul: Pagem Akademi.

Yavuzer, H. (2007). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen toplumda aile ve çocuk* (7.Baskı). İstanbul: Özgür Yay.

Sürekli Yayınlar

- Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, (2), 53-68.
- Arslan Cansever, B. (2009). Ergenlerin toplumsallaşmasında internetin etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(1), 137-160.
- Avcı, M. (2006). Ergenlikte toplumsal uyum sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, e.dergi.atauni.edu.tr Gürses, İ. ve Kılavuz, M. A. (2011). Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 153-166.
- Coşgun, M. (2012). Gençlerin kimlik gelişimi ve sosyalleşme sürecine TV dizilerinin etkisi. *Akademik Bakış Dergisi*, s: 28.
- Demir, T. (2011). Medya ve ergen. *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, Özel Sayı:22-4.
- Erol, G. ve Hassan, A. (2014). Gençlerin sosyal medya kullanımı ve sosyal medya kullanımının tatil tercihlerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 804-812
- Eskin, M. (2000). Ergen ruh sağlığı sorunları- bir alan çalışması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, sayı.3, 228-234
- Güler, D. ve Çakır, G. (2013). Lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 82-94).
- Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı-bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sayı.32, 151-175
- Hökekleli, H. (1986). Ergenlik çağı davranışlarına din eğitiminin etkisi (imam-hatip lisesi ve genel lise öğrencilerinin davranışları arasında mukayeseli bir araştırma). *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1).
- Kaya, M. (1997). Ailede anne baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *O.M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s:9, 193-204.
- Koştaş, M. (1987). Sosyalleşme. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c:29(1).
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı:17, 231-256.
- Özdemir, O. Özdemir, P. Kadak ve M.T. Nasıroğlu (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.

Parlaz, U. D. E. A., Tekgöl, U. D. N., Karademirci, H. E., ve Öngel, K. Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci. *Turkish Family Physician*, 3(4).

Sezer,Ö. (2009). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Y.Y.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.

Solmaz, B. Tekin, G. Herzem, Z. ve Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya üzerine bir uygulama, *Selçuk İletişim Dergisi*, c.7(4).

Vural, Z.B. ve Bat, M.(2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382.

Yıldırım, A. (2014). İnternetin görünen yüzü. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16(Özel Sayı 1), 51-59.

Diğer Yayınlar

- Başer, A. (2014). *Sosyal medya kullanıcılarının kişilik özellikleri, kullanım ve motivasyonlarının sosyal medya reklamlarına yönelik genel tutumları üzerindeki rolü: facebook üzerine bir uygulama*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Harlak, H. (2007). *Ergen ve ruhsal durum sorunları durum saptama çalışması II*, Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi Proje Bitirme Raporu.
- Kılıç, A. (2009). *Gelişim Dönemleri ve Ergenlerde Ruhsal Sorunlar*, Davranış Bilimleri Lisans Tezi, Newport International University.
- Koçak, G. (2012). *Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir’de bir uygulama*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünsal, C. (2007). “*Yaygın anksiyete bozukluğu tanısı*” alan hastaların *elektrokardiyografilerindeki p-dalga dispersiyonu ve qp dispersiyonu*, Uzmanlık Tezi, Haydarpaşa Numune Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63, 19-21.
- Günel, A., Turhal, Ç. Ü., & İmal, N. (2011). İlköğretim öğrencileri arasında internet kullanımının incelenmesine yönelik anket çalışması. 4. *Ağ ve Bilgi Güvenliği Sempozyumu*, Ankara, Türkiye.
- TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2013). *Türkiye’de Ergen Profili Araştırması(TEPA)*. Ankara: Uzerler Matbaacılık
- TC Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2008). *Türkiye’de Ergen Profili*. Ankara: Manas Medya Planlama Reklam Hizmetleri
- Kahraman, M., (2009), Rakamlarla Sosyal Medya ve 2009,
<http://www.muratkahraman.net/>, Erişim tarihi: 13.04.2015
<http://about.twitter.com/company>
http://en.wikipedia.org/wiki/Twitter#cite_note_alex_7, erişim tarihi: 14.05.2015
<http://www.youtube.com/yt/about/tr/>, erişim tarihi: 14.05.2015
<http://about.pinterest.com/tr/press/press>, erişim tarihi:14.05.2015

EKLER

Ek 1: Anket

Sayın Katılımcılar,

Bu çalışma; “**SOSYAL MEDYANIN ERGENLERİN KİŞİLİK GELİŞİMİNE ETKİLERİ**” konulu proje çalışmasının uygulama kısmı ile ilgilidir. Yapılan araştırma tamamıyla akademik nitelikli olup çalışmadan elde edilecek bilgiler bilimsel amaca yönelik olarak kullanılacak ve alınan cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır.

Çalışmaya yapacağınız değerli katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

ELİF YANAR
Nişantaşı Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

Lütfen aşağıda yer alan kişisel bilgilerinizi belirtiniz.

1- Yaşınız

14   15   16   17   18

2- Cinsiyetiniz

Kız   Erkek

3- Öğrenim Durumunuz

İlköğretim   Lise

4- İnterneti hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?

Her gün, 2 saatten fazla
 Her gün, 1-2 saat
 Her gün, 1 saatten az
 Haftada birkaç gün
 Haftada bir gün

5- Sosyal paylaşım sitelerinden hangisini/hangilerini kullanıyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

Facebook   Twitter   Instagram   Vine   YouTube
 Pinterest   Flickr

6- Sosyal paylaşım sitelerini hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?

- Her gün, 2 saatten fazla
 Her gün, 1-2 saat
 Her gün, 1 saatten az
 Haftada bir kaç gün
 Haftada bir gün

7- Sosyal paylaşım sitelerini öncelikle hangi amaçla kullanıyorsunuz? (Sadece bir tanesini işaretleyiniz.)

- Bilgi sahibi olmak için
 Olayları takip etmek için
 Haber almak için
 İnsanları daha iyi tanımak için
 Fikir alış verişi yapmak için
 Video paylaşmak için
 Fotoğraf paylaşmak için
 Yeni arkadaşlar edinmek için
 Eğlenmek, rahatlamak için
 Arkadaşlarımla iletişimde bulunmak için
 Boş zamanlarımı değerlendirmek için

8- Sosyal paylaşım sitelerine nasıl ulaşıyorsunuz?

- Bilgisayardan Cep telefonundan Tabletten Hepsinden

9- Sosyal medyada toplam takipçi/arkadaş sayınız kaçtır?

.....

11- Sosyal medyanın kişisel kararlarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz?

- Evet düşünüyorum Hayır düşünmüyorum

12- Sosyal medya paylaşımlarınıza yorum ya da beğeni yapılmasını bekler misiniz?

- Her zaman beklerim Çoğunlukla beklerim Ara sıra beklerim

Beklemem

13- Sosyal medyada yer alan içeriklere yorum yapar mısınız?

- Her zaman yaparım Çoğunlukla yaparım Ara sıra yaparım

Genelde yapmam

II. BÖLÜM: SOSYAL MEDYAYA YÖNELİK TUTUM

1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

SORULAR	1	2	3	4	5
Sosyal medya siteleri sayesinde arkadaşlarımla beni fark etmesini isterim.					

	1	2	3	4	5
Sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum.					
Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum.					
Sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor.					
Sosyal medya sitelerindeki içerikler hakkında yorum yapmak hoşuma gidiyor.					
Sosyal medya sitelerinde yazı, video, müzik vb. paylaşımlarda bulunmaktan hoşlanıyorum.					
Sosyal medya sitelerinin beni ailemden kopardığını düşünüyorum.					
Sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduğumu düşünüyorum.					
Sosyal medya sitelerinde öğretmenlerimi takip etmeyi seviyorum.					
Öğretmenlerimin yazdıklarını takip etmesi hoşuma gidiyor.					
Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.					
Paylaşımlarımın arkadaşlarım tarafından beğenilmesinden hoşlanıyorum.					
Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğum kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.					
Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.					
Sosyal medya sitelerinde zaman geçirmekten mutlu oluyorum.					
Özel ilgi duyduğum arkadaşıma sosyal medya siteleri aracılığıyla duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum.					
Sosyal medya siteleri sayesinde düzenlenen etkinliklerden haberim olması hoşuma gidiyor.					
Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm.					
Öğretmenlerimin sosyal medya sitelerinde beni takip etmesi kendimi değerli hissetmemi sağlıyor.					
Sosyal medya siteleri sayesinde saygınlık ihtiyacımın karşılandığını düşünüyorum.					
Arkadaşlarımla paylaşımlarım hakkında yorum yapmalarını beni mutlu ediyor.					
Sosyal medya siteleri yüzünden derslerime yeterli özeni gösteremiyorum.					
Sosyal medya siteleri yüzünden arkadaşlarıma yeterince vakit ayıramıyorum.					

III. BÖLÜM: KİŞİSEL GELİŞİM YÖNELİMİ

1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

SORULAR	1	2	3	4	5
Kendimle ilgili değiştirmek istediğim şeyler için gerçekçi hedefler belirlerim					
Kendimle ilgili belirli değişiklikler yapmaya hazır olduğum zamanı söyleyebilirim					
Kendimle ilgili değişiklik yapmak için gerçekçi bir planın nasıl yapılacağını biliyorum					
Kendimi geliştirmek için ortaya çıkan her fırsatı değerlendiririm					
Kendimle ilgili değişiklik yapmaya çalıştığımda, gelişimim için gerçekçi bir plan yaparım					
Kendimle ilgili değişiklik yapmaya çalıştığım zaman başkalarından yardım isterim					
Kendimi geliştirmek için aktif bir şekilde çalışırım					
Kendimle ilgili neleri değiştirmem gerektiğini belirleyebilirim					
Bir birey olarak sürekli kendimi geliştirmeye çalışıyorum					
Kendimle ilgili değişiklikler yapmak için gerçekçi hedefleri nasıl belirleyeceğimi biliyorum					
Kendimle ilgili belirli bir değişikliği ne zaman yapmam gerektiğini bilirim					
Kendimi geliştirmeye çalıştığım zaman mevcut olanakları kullanırım					
Kendimle ilgili değişiklik yapmak için atacağım adımları biliyorum					
Kendimi değiştirmeye çalıştığımda aktif olarak yardım almaya çabalarım					
Bir birey olarak gelişmek için fırsatları araştırırım					
Kendimle ilgili belirli şeyleri değiştireceğim zamanı bilirim					

ÖZGEÇMİŞ

13 Şubat 1981 tarihinde Ankara'da dünyaya gelen Elif Yanar ilk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. 2001 yılında girdiği Mimar Sinan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 2005 yılında mezun oldu. Özel bir eğitim kurumunda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Sosyoloji bölümünü bitirdikten sonra, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Aile Danışmanlığı eğitimini tamamladı. 2014 yılında başladığı Nişantaşı Üniversitesi Psikoloji bölümünde yüksek lisans eğitimine halen devam etmektedir.